PIV.1399

Biblioteca Bucureștilor

11
Noiembrie
2009

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ BUCUREŞTI • ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR ŞI DOCUMENTARIŞTILOR DIN ROMÂNIA • DIRECTOR: FLORIN ROTARU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

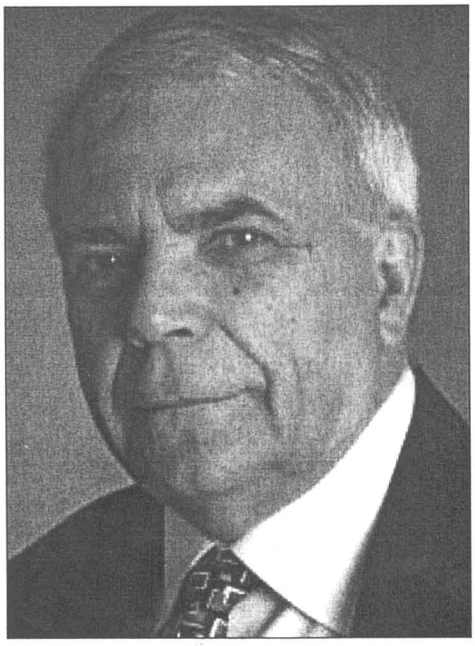

NICOLAE MANOLESCU

– 70 de ani –

„Dacă… e adevărat, şi cât de frumos spus de către Călinescu în finalul prefeței la **Istoria** *lui, că literatura «poate sluji drept cea mai clară hartă a poporului român», nu mă consider, în ce mă priveşte, decât unul dintre zecile de cartografi, silitor şi modest benedictin al ideii că fiecare se cuvine judecat după ce a realizat, oricât de mare ar fi depărtarea la care se află harta lui de harta ideală pe care, în naivitatea lor, iubitorii de literatură o cred posibilă.“*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sumar

Răsfoiri

Mihail KOGĂLNICEANU – Cuvînt pentru deschiderea cursului de istorie națională în Academia Mihăileană 2

Centenar Eugen Ionescu

Pagini rupte din jurnal 3

Mircea VULCĂNESCU – Pentru Eugen Ionescu 6

BUCUREŞTII DE ALTĂDATĂ

Călătoria pe Dunăre. Intrarea M.M.L.L. Domnul şi Doamna în Capitală (II) 10

Şcoala de Mică Hirurgie (I) 11

Patrimoniu 13

ISTORIA CĂRŢII

P.P. NEGULESCU – *GENEZA FORMELOR CULTURII* 14

AUTOGRAFE CONTEMPORANE

Ion BRAD – 80 16

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC

Din viaţa Bibliotecii Metropolitane Bucureşti

Zilele Cărții Europene 2009 18

Biblioteca Metropolitană Bucureşti – Programul evenimentelor culturale organizate în cadrul Zilelor Cărții Europene 2009 19

Luni la ora 5 – După-amiaza unui interpret 19

Cristian BOBICESCU – Al II-lea Atelier privind digitizarea documentelor de bibliotecă din Europa 20

Dinu ȚENOVICI – Congresul European despre E-incluziune 22

EBLIDA – Declarația verbală la dezbaterea publică a Comisiei Europene pe tema lucrărilor orfane 23

Mauro GUERRINI, Giovanna FRIGIMELICA – Bibliotecile din Italia: o succintă prezentare (I) 25

Orizonturi

Ion CONSTANTIN

– Conferința *70 de ani de la Marele Refugiu Polonez în România* 31

– Cultura în rezistența poloneză anticomunistă în perioada „Solidarității“ 33

Catalog 36

Repere

Gabriela TOMA – VOX LIBRI 38

Calendar 39

BIBLIOTECA METROPOLITANA
BUCUREŞTI
Nr. 34148

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Răsfoiri

Cuvînt pentru deschiderea cursului de istorie națională în Academia Mihăileană

24 noiembrie 1843

Mihail KOGĂLNICEANU

Dacă istoria, îndeobște, adică a neamului ominesc, este așa de interesantă în rezultatele sale, cu cît mai mult trebuie să ne fie istoria patriei, a locului unde am văzut ziua? Omul totdeauna, înainte de neam, și-a iubit familia, înainte de lume, și-a iubit neamul și partea de pămînt, fie mare, fie mică, în care părinții săi au trăit și s-au îngropat, în care el s-a născut, a petrecut dulcii ani ai copilăriei, ce nu se mai întorc, a simțit cea întîi bucurie și cea întîi durere de bărbat. Acest simtiment sfînt, nu cunosc încă nici un neam, nici o semințe cît de brută, cît de sălbatică, care să nu-l aibă. M-aș întinde prea departe de sujectul meu dacă m-aș pune a vă arăta pilde despre aceasta; ele sunt nenumărate.

Ce interes mare trebuie să aibă istoria națională pentru noi, îmi place a crede că și d-voastră o înțelegeți ca și mine. Ea ne arată întîmplările, faptele strămoșilor noștri, care prin moștenire sînt și a noastre. Inima mi se bate cînd aud rostind numele lui Alexandru cel Bun, lui Ștefan cel Mare, lui Mihai Viteazul; dar, domnilor mei, și nu mă rușinez a vă zice că acești bărbați, pentru mine sînt mai mult decît Alexandru cel Mare, decît Anibal, decît Cesar; aceștia sînt eroii lumii, în loc că cei dintîi sînt eroii patriei mele. Pentru mine bătălia de la Războieni are mai mare interes decît lupta de la Termopile și izbînzile de la Racova, de la Călugăreni îmi par mai strălucite decît acele de la Maraton și Salamina, pentru că sînt cîștigate de către români! Chiar locurile patriei mele îmi par mai plăcute, mai frumoase decît locurile cele mai clasice. Suceava și Tîrgoviștea sînt pentru mine mai mult decît Sparta și Atena! Baia, un sat ca toate satele pentru străin, pentru român are mai mult preț decît Corintul, pentru că în Baia, avanul rigă a Ungariei, Matei Corvinul, viteazul vetejilor, craiul crailor, cum îi zicea Sixt al IV-lea, rănit de sabia moldoveană, fu pus în fugă și uită drumul patriei noastre!

Trebuința istoriei patriei ne este neapărată chiar pentru ocrotirea dripturilor noastre împotriva națiilor străine. Neavînd istorie, fieștecare popor dușman ne-ar putea zice cuvintele d-lui Aaron: „Începutul ce ai este necunoscut, numele ce porți nu este al tău, nici pămîntul pe care lăcuiești; soarta ta așa a fost ca să fii tot după cum ești; leapădă-te de începutul tău, schimbă-ți numele, sau primește pre acesta ce ți-l dau eu, ridică-te și du-te din pămîntul pe care lăcuiești, căci nu este al tău,și nu te mai munci în zadar, căci tu nu poți fi mai bine de cum ești.“ Și, în adevăr, toate aceste cuvinte, ni s-au zis de către străini; începutul nostru ni s-a tăgăduit, numele ni s-a prefăcut, pămîntul ni s-a sfășiat, dripturile ni s-au călcat în picioare, numai pentru că n-am avut conștiința naționalității noastre, numai pentru că n-am avut pe ce să ne întemeiem și să ne apărăm dreptățile. (...)

În mine veți găsi un român, însă niciodată pînă acolo ca să contribuiez la sporirea romanomaniei, adecă mania de a ne numi romani, o patimă care domnește astăzi mai ales în Transilvania și la unii din scriitorii din Valahia. Petru Maior, de fericită aducere-aminte, prin cartea sa *Despre începutul românilor*, publicată pentru întîiași dată la anul 1812, ca un nou Mois, a deșteptat duhul național, mort de mai mult de un veac; și lui îi sîntem datori cu mare parte a impulsului patriotic ce de atuncea s-a pornit în tustrele provincii a vechii Dacii. Pe de altă parte, însă, a avut și nevinovata nenorocire să producă o școală, destul de numeroasă, de romani noi, cari, fără a-și sprijini zisele cu faptele, socot că trag respectul lumii asupră-și cînd strigă că se trag din romani, că sînt romani și, prin urmare, cel întîi popor din lume. Această manie s-a întins pînă acolo, încît unii își însușesc chiar și faptele și istoria bătrînilor romani de la Romulus și pînă la Romulus Augustul. (...)

Să ne ferim, domnilor mei, de această manie care trage asupra noastră rîsul străinilor. În poziția noastră de față, cea întîi datorie, cea întîi însușire trebuie să ne fie modestia; almintrelea, am putea merita ceea ce zice d. Eliad, că numai națiile bancrute vorbesc necontenit de strămoșii lor, bunăoară ca și evgheniștii scăpătați. Să ne scoborîm din Ercul, dacă vom fi mișei, lumea tot de mișei ne va ținea; și dimpotrivă, dacă, izgonim demoralizația și neunirea obștească care ne darmă spre peire, ne vom sili cu un pas mai sigur a ne îndrepta pe calea frăției, a patriotismului, a unei civilizații sănătoase și nu superficiale, cum o avem, atunci vom fi respectați de Europa, chiar dacă ne-am trage din hoardele lui Gengis-Han. Așadar, domnilor mei, eu nu vă voi ascunde că legile, că obiceiurile, că limba, că începutul nostru se trag din romani; istoria de mult a dovedit aceste adevăruri; dar, încă o dată vă mai spun, sînt departe de a măguli o manie ridicolă, vorbindu-vă de faptele romanilor ca și cînd ar fi ale noastre; ci vom face ceva mai folositor; mă voi sili a vă îndemna că, dacă vroiți să fiți cunoscuți de adevărații fii ai romanilor, apoi să faceți și d-voastră ceva care să se poată sămălui cu isprăvile poporului de lume domnitor.

(...) Dacă grecii au căzut odată subt jugul lui Filip și în urmă subt jugul romanilor, este pentru că au voit să fie plateani, tebani, ateniani, spartiați și nu heleni; tot așa și strămoșii noștri au vroit să fim ardeleni, munteni, bănățeni, moldoveni și nu români; rareori ei au vroit să se privească între dînșii ca o singură și aceeași nație; în neunirea lor, dar, trebuie să vedem izvorul tutulor nenorocirilor trecute, a căror urme, încă pînă astăzi, sînt vii pe pămîntul nostru. Departe de a fi părtinitorul unui simtiment de ură către celelalte părți ale neamului meu, eu privesc ca patria mea toată acea întindere de loc unde se vorbește românește și ca istoria națională istoria Moldovei întregi, înainte de sfîșierea ei, a Valahiei și a fraților din Transilvania. Această istorie este obiectul cursului meu; întinzîndu-mă, cum se înțelege de la sine, mai mult asupra întîmplărilor Moldoviei, nu voi trece subt tăcere și faptele vrednice de însemnat a celorlalte părți a Daciei și mai ales a românilor din Valahia, cu cari sîntem frați, și de cruce, și de sînge, și de limbă, și de legi. Prin urmare, vă rog să însemnați că eu nu voi descrie faptele deosăbit după ani și zile, ci într-un chip colectiv.

Pînă acum toți acei ce s-au îndeletnicit cu istoria națională n-au avut în privire decît biografia domnilor, nepomenind nimică de popor, izvorul a tuturor mișcărilor și isprăvelor și fără care stăpînitorii n-ar fi nimică. Mă voi sili să mă feresc de această greșeală de căpitenie; ci, pe lîngă istoria politică a țărilor, atît cît voi fi ajutat de documenturile și tradițiile vechi, voi căuta a vă da și o idee lămurită asupra stării sociale și morale, asupra obiceiurilor, prejudețelor, culturii, negoțului și literaturii vechilor români. (...) Îmi voi face o deosebită datorie să vă înfățoșez acea veche întocmire guvernamentală, acea adunare de pravili fundamentale, cunoscute subt numele de *obiceiul pămîntului*, subt care patria noastră s-a păstrat mai multe veacuri tare și puternică. Prin aceasta veți cunoaște, domnilor, că acel trecut nu era așa de rău, așa de barbar, precum se plac unii și alții a vi-l înfățoșa, și că avea și el multe așezămînturi, multe orînduiele pe care chiar politicii și economiștii de astăzi le mărturisesc de bune! (...)

Valori umaniste în gîndirea românească. Secolele XV-XIX,
antologie și prezentări de Georgeta Tănase,
prefață de Al. Tănase,
Editura Minerva, BPT, București, 1988

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Centenar Eugen Ionescu

Pagini rupte din jurnal

Ceea ce văd

Nu am motive suficiente să cred că este adevărat ceea ce văd şi evidenţa. Deci, nici în moarte nu cred. Simţurile mele, instinctualitatea mea crede şi se sperie de moarte. Aceasta nu înseamnă că moartea este adevărată. Pascal se închipuia, înnebunit de frică pe scîndura de deasupra abisului, deşi *ştia* că nu poate să cadă. Instinctualitatea ştia că poate să cadă; ştia mai adînc, mai autentic (ca să zic aşa) şi mai greşit.

Tot aşa, eu mă pot teme de moarte pînă la înnebunire, fără să cred în ea. Tocmai pentru că mă tem atît de mult de ea, n-o cred. Tocmai pentru că o văd.

Căci oamenii au *văzut* multă vreme că soarele se învîrteşte în jurul pămîntului, au *văzut* şi-au controlat cu pipăitul că ceea ce este rotund este rotund; au văzut că tontul este tont şi au văzut trei dimensiuni.

Nimic nu se vedea mai bine decît aceasta; pe nimic nu se putea paria cu mai multă siguranţă decît pe aceasta. Dar li s-a demonstrat că se învîrteşte pămîntul, şi nu soarele; că ceea ce este rotund nu e rotund; că tontul este geniu; că cele trei dimensiuni sînt patru. Putea să li se demonstreze orişice, căci orişice este mai puţin greşit decît evidenţa.

Dar nu cred nici în lucrurile acestea, fiindcă, acum, *ele* au ajuns evidente; *evident* este demonstraţia sau aparenţa a cărei eroare logică sau optică nu s-a putut încă revela; evident este lucrul pe care se pariază, pariul care încă nu a fost sfidat. Trebuie să pariem contrariul evidenţei ca să creăm evidenţe noi, o harababură de evidenţe.

Totul este sigur, pînă la proba contrarie. Proba contrarie poate veni oricînd şi chiar vine neapărat, la intervale extrem de mari, dar vine.

Avem, deci, dreptul să sperăm că nu murim, căci această probă are să vină odată şi odată; căci acest lucru încă nu este evident.

Cînd faptul că *nu murim* va fi evident, atunci, într-adevăr, va trebui să credem în moarte.

Deocamdată, însă, nu...

Cînd, de fapt, totul este atît de nesigur; cînd nimic nu poate fi demonstrat fără a fi înşelat; cînd mai putem nădăjdui numai pentru că există nesiguranţa; cînd haosul este unica noastră posibilitate de viaţă, nu pricep, în ruptul capului, de ce alergăm, de ce vrem să ne amărîm cu siguranţele, cu evidenţele, care, pe deasupra, sunt neapărat mincinoase. Dacă nu putem cunoaşte, nu avem dreptul să adoptăm nici o atitudine, nu avem dreptul nici unei deplîngeri. Totul este neutru. Peste tot suntem la mijloc.

Ştiu, după superstiţia lui Descartes a venit superstiţia fenomenologilor. Cum nu era posibilă realizarea unui vid prealabil al conştiinţei, nu era posibilă însă nici punerea mîinii pe adevăr prin acceptarea *faptului* trăit.

Căci acceptarea faptului trăit este însăşi acceptarea viciului; este însăşi acceptarea vieţii eroarei, a mersului eroarei. Cunoaştem ce am trăit, dar cunoaştem vidat, de pe poziţiile pe care ni le-a hărăzit minciuna, cu ochelarii pe care ni i-a pus pe nas eroarea, pe care ni i-a determinat eroarea.

Să fim serioşi şi să nu ne mai amăgim cu nici un fel de intuiţii absolute.

Ex-critic

Şi între timp, noi vorbim despre *moarte*, despre frică, despre cataclism, fără să mai avem sensul morţii, al fricii, al cataclismului. Pentru că facem literatură, moartea, frica şi cataclismul au devenit lucruri comune, lucruri uzate, mode şi predilecţii literare, cartuşe albe.

Şi însăşi această constatare este o cartuşe albă. Pentru mine şi pentru inima dumitale da; pentru inima dumitale literară, însă, nu şi de aceea, de vrei să faci literatură de succes, poţi încă să utilizezi aceste teme, mai norocoase, azi, decît Pittigrilli, Dekobra şi Ionel Teodoreanu. Grăbeşte-te, însă, căci în curînd se vor demola şi vei fi ameninţat să pari un întîrziat sau un anacronic, sau lipsit de originalitate, sau (şi toate astea la un loc) un jenant epigon. Ştiu eu? Poate că atunci vei fi aşa neînţeles de oameni şi, tocmai de aceea, mai aproape în disperarea dumitale adîncă, ignorată, desconsiderată, decît noi ăştia, cei la modă, ale căror disperări literare îşi găsesc, în micile sau mai marile succese ale pieţii, o consolare vanitoasă şi facilă – vei fi mai aproape de adevărata speranţă şi de mîntuire care e, natural, dincolo de societate, de oameni, de literatură, de critică literară, de filiaţie de teme şi istorie literară ş.a.m.d.

Peste cîţiva ani, într-adevăr, oamenii vor fi pierdut sensul adevărat, sensul nostru viu al morţii – pentru că oamenii sunt animale culte şi nu se cade să vorbească şi să gîndească decît ceea ce le dă voie cultura.

Pe urmă, aceste dureri spuse, răspunse şi supraspuse, se vor fi tocit în expresia lor de astăzi şi prezenţa lor se va fi uzat.

Orice expresie literară se banalizează şi, astfel, îşi pierde acuitatea. Literatura şi filosofia diminuează şi tocesc acuitatea oricărei suferinţe autentice şi astfel suntem *condamnaţi* (atenuaţi, diminuaţi, *părăsiţi* de noi înşine de două, trei ori pînă la o uitare completă) să abdicăm, să ne trădăm, să ne refuzăm, să ne neînţelegem pe noi înşine.

Jurnal

Înainte de a fi celebru, eram un ins mult mai simpatic şi mai puţin greţos. Am devenit de-o obrăznicie formidabilă, de-o impertinenţă şi de-un cabotinism fără pereche. De cînd m-au înconjurat prin gazete domni ca Pompiliu Constantinescu şi ca proasta aia de Ionel Jianu, mă simt săltat peste măsură şi caut, avid, alte înjurături prin gazete.

Răul cel mare este că am devenit mult mai deştept decît

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

pot fi și orice obiecție, orice critică le iau drept elogiu, invidie și neînțelegere a marelui meu geniu. Ar fi necesar să mă cred nițel mai prost și pe ceilalți nițel mai deștepți. (Dar nu pot! Nu pot!)

Urmează, mai jos, unele fragmente excelente din *Nu*, pe care, dintr-un spirit autocritic exagerat, nu le-am publicat în volum:

Mă irită într-un mod anormal faptul că, în orice clipă, poate să izbucnească un război. Cînd va veni războiul, va fi foarte rău pentru mine, căci n-am să mai pot face pe șmecherul. Nu pot face pe șmecherul decît în timp de pace, de nonprimejdie. Cînd va veni războiul, interesanta mea individualitate va fi copleșită în mod lamentabil de evenimente; din gîtul meu găurit de paiață se vor scoate paie pentru hrana cailor; voi fi luat de călcîi (călcîiul meu de Ahile) și aruncat într-un șanț cu picioarele mai sus decît capul; ochii mei holbați, cu sprîncene de lînă și cu gene dese din fire de perie, vor privi speriați o lume răsturnată, iar obuzele îmi vor turti ascuțita căciulă și-mi vor face cucuie în frunte.

Iar dacă nu va veni războiul, să ne așteptăm la iminența unui cataclism cosmic: atunci soarele se va întoarce cu curu-n sus, și nu va mai fi nici măcar șanț în care să stau, zvîrlit.

Aceste evenimente ar fi nedrepte, deoarece:

1. Nu au să mă mai intereseze preocupările mele literare și florile mele de stil, pe care vom fi nevoiți să le aruncăm în baltă,

cu toate că:

2. Problema rimelor încrucișate este tot așa de importantă ca problema războiului, a morții, a națiunilor, a revoluțiilor sociale. Se pot cumpăra, și una, și celelalte, cu aceeași monedă: două cepe de apă.

*

Adorați cititori! Trebuie să vă convingeți, odată, că explozia unui coș de fabrică nu este mai mult sau mai puțin catastrofală decît explozia unui coș de obraz. (Nu e calambur. E o coincidență.) Iar problema arzătoare a mîntuirii mele și a veșniciei mele spirituale este tot așa de gravă ca problema preferinții lui *â* sau *î* în ortografia română.

De fapt, nu există probleme care să se întemeieze pe realități, căci toate realitățile noastre sunt neîntemeiate. Necesitățile noastre fundamentale de speranță, disperare, apocalips, liniște, neliniște, armonie, echilibru, dezechilibru sunt neconcludente, absurde, nesemnificative. Căci ele nu stau la temelie. Unde este Temelia? Temelia?

(Aici se cuvine intercalată o rugăciune pentru descoperirea, nașterea sau apariția Temeliei.)

*

Adorați și atenți cititori, nu știu prea bine ce vreau să spun. Dacă aș ști, ce ne-ar folosi? E suficient să vă mărturisesc aceste lucruri neclare, cu forță lirică și pricepere literară. Tot am să găsesc eu pe cineva căruia să-i placă al meu stil!

*

Pînă cînd am să mă tot îndrept către ceva pe care nu-l surprind, care mă respinge?

Denumim cu nume greșite aspirațiile noastre, după cum greșim obiectele, obiectivele și direcțiile. E o alegere în toate părțile, fără sens, fără puncte cardinale. (Gata! mă mir că am spus așa de simplu un lucru atît de subtil.)

*

Onorat public!

Am nevoie de considerația d-voastră. Ca să mă considerați este foarte ușor. Trebuie, pe de o parte, să mă neînțelegeți și, pe de altă parte, să mă înțelegeți. Pînă azi, m-ați neînțeles suficient. A venit vremea să mă înțelegeți.

Priviți: mecanismul sforilor care mă trag este foarte simplu, clasic prin simplitatea lui: spun *nu, nu, nu,* la tot ce mi se oferă; și *ba da*, la tot ce mi se refuză.

Da, de necaz procedez așa.

Onorat public,

apreciază-mă. N-o să-ți pară rău. Căci, domnilor, eu nu mă laud că iubesc Apocalipsul, că nu pot trăi fără el, scriind o carte (iată adevărul!) a unui speriat ce nu mărturisește că se zbate, că se vaietă numai ca să-l gîdilați d-voastră!

Eu mărturisesc că doresc să mă gîdilați. Fără sens, dar n-am ce face: cum îi place altuia să facă temple, scări, intrigi, automobile, agricultură, profeții, morală, revolvere.

Gîdilați-mă cu aprecierea d-voastră injurioasă, gîdilați-mă, că tot mor și mai bine să mă duc dracului gîdilat, decît negîdilat.

Jurnal

Cînd eram și mai tînăr, am scris o cărțulie cu versuri foarte frumoase. Cînd am început să scriu critică, recenzenții mi-au spus că sunt un poet slab. Adevărul este că sunt și un critic foarte bun, dublat de un bun autocritic.

*

De cînd a apărut *Nu*, recenzenții, nepricepînd nimic din carte, mi-au spus că sunt deștept, dar neserios. M-au sfătuit să devin serios.

Dar că sunt deștept și neserios e un lucru pe care l-am scris eu însumi, de-a lungul și de-a latul întregii cărți: trei sute de pagini. Ei n-au înțeles că i-am atras în cursă și că nu sunt în realitate, nici deștept, nici neserios, ci foarte tîmpit și foarte serios.

*

Cum am dovedit a fi un bun autocritic? Păstrînd tot ce era frumos pentru mine; dînd publicului ceea ce era urît; fiindcă îl desconsider.

Totuși, ceea ce am publicat nu este așa de urît; ceva din soarele spiritului meu iradiază.

*

Ceea ce mă amuză este următorul lucru: am spus, odată, la întîmplare: Sunt vanitos, deștept, neserios. Și recen-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

zenții mei au descoperit și au denunțat: E vanitos! e neserios! ce păcat că este deștept.

Am de gînd să scriu o carte să-mi întăresc afirmația de mai sus: Sunt tîmpit! sunt serios.

Recenzenții vor scrie, vor descoperi: E serios! păcat însă că e tîmpit.

Tîmpiți sunt recenzenții. De fapt.

*

Temă: *Eu rîd. Eu plîng.* Stabiliți diferența și punctele comune.

Eu plîng, eu rîd sunt două propoziții simple. Amîndouă au un subiect, care e pronume personal (pers. 1) și un predicat care este verb – prezent indicativ, pers. 1 singular.

Deosebiri: *rîd* are un *r* și un *d,* pe cînd *plîng* are un *pl* și un *ng*; e drept că și *rîd* și *plîng* au un *î* care-i apropie.

Ce e mai frumos, *rîd* sau *plîng? Plîng,* pentru că *pl* sună mai frumos decît *r.*

Aceasta se numește a face critică literară. Adică: a privi lucrurile pe din afară.

Criticul caută sufletul poeziei, cum caută doctorul sufletul omului: ciopîrțește, ciopîrțește, și nu-l mai găsește. Au omorît un om degeaba.

Criticul omoară poezia degeaba.

*

Nu e frumos ce îmi place mie, ci e frumos ce e frumos, este obligat să-și zică snobul, criticul și orice om de gust și cultivat. Și în loc să înghită ce le place, ei înghit ce e frumos. Și nu le place. Dar n-au ce face.

*

O explicație pentru domnul Șerban Cioculescu. Critica este un joc futil, complet neimportant. Ca și cultura. Ca și viața socială. Cine le vădește neimportanța și futilitatea? Moartea.

E spus urît, dar pe față.

*

Pot face chiar și critică serioasă. Și o voi dovedi printr-o farsă. Voi scrie mai serios decît însuși domnul Șerban Cioculescu, profesorul și părintele spiritual al dlui Mihail Ilovici. (Dl. Mihail Ilovici trebuie să fie încîntat. A devenit minge.)

*

O deformare profesională împotriva căreia trebuie să luptăm incită ca, de cîte ori iau tocul în mînă, să scriu despre literatură și critică. Trebuie să părăsesc acest obicei prost, demn de nepricopsitul ăla de Camil Baltazar.

*

Constantin Noica: băiatul cuminte, cu pantalonași scurți, blond și politicos (sărută mîna la cucoane) al generației tinere. E geometru, fiindcă are cerc. Se mai joacă și de-a Henri Poincaré.

„Vai, ce drăguț, ce deștept!" zice baba Șerbana. „Se face ca bunică-sa."

De fapt, Noica este ca bunicul Henri Poincaré cînd acesta devenise bunic. Dar H. Poincaré n-a fost bunic toată viața.

Norocul lui C. Noica este că al său echilibru e forțat, fals, precar. Oricînd se poate dărîma ca un castel de cărți. E un sentimentalism care, în realitate, nu are o adevărată aderență la obiect.

Domnul C. Noica leșină. Oooo! Geometrie! Oooo! Mathesis universală!

Cum ar fi leșinat: O! ce tablou!! O! ce fată frumoasă!! Și aceasta se poate numi, după unii, poezie cu prelungire științifică.

C. Noica este amortizat de nu știu ce bîtă: în cap. Înainte era mult mai inteligent și mă emoționa foarte tare. Acum, de cînd îl văd așa fleț, nu mai dau doi bani pe el.

De fapt, adevărul e altul. C. Noica e încă inteligent. Dar C. Noica vrea să „rezolve", pentru ca el și România să aibe un viitor cultural. „Să facem ceva pozitiv!"

Crede că se poate! Se înșeală.

*

Cele de mai sus se numesc aprecieri necontrolate, tupeu, megalomanie, model de critică mahalagească, de rea credință. Asta ca să o iau înainte.

*

Îmi pierd vremea cu fleacuri. Ei și? Îmi dau seama cît de caraghios este să scriu despre aceleași și aceleași personagii ale mahalalei noastre literare. Recunosc că e un viciu de joasă calitate.

Dar cine nu joacă table sau tabinet? Cine nu fumează? Cine nu bea o țuiculiță înainte de masă?

Și la urma urmei, de care lucruri importante să mă ocup? De Dumnezeu? În clipa cînd mă ocup de el, se schimbă în N. Iorga. De Sf. Petru? Se schimbă în Nae Ionescu. De moarte? În clipa cînd o numesc, mă ia și nu o mai pot numi – sau nu mă ia și devine d-na Karnabatt.

Vorbind însă despre fleacuri, risc cel mult ca fleacurile să se înalțe (cît pot) și să se sfințească.

Mai bine să sfințesc fleacurile, decît să compromit sfinții.

Eugen Ionescu, *Eu,*
ediție îngrijită de Mariana Vartic,
cu un prolog la *Englezește fără profesor*
de Gelu Ionescu
și un epilog de Ion Vartic,
Editura Echinox, Cluj, 1990

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Pentru Eugen Ionescu

Mircea VULCĂNESCU

Lucrarea intitulată *Nu* a lui Eugen Ionescu cuprinde două părți distincte:

1) un triptic, intitulat el însuși *Nu*, alcătuit din trei studii critice, consacrate domnilor Tudor Arghezi, Ion Barbu și Camil Petrescu ;

2) un eseu asupra activității critice, adică asupra circumstanțelor, esenței și funcțiunei criticei literare în genere, urmat de ilustrații speciale privitoare la România; intitulat *Fals itinerar critic*.

Deși cele două părți ale lucrării se deosebesc, atît ca gen, cît și ca factură, ele constituie totuși, la un loc, un singur tot, din următoarele puncte de vedere:

1) sub raportul unității de intenție a lucrării – întrucît amîndouă servesc aceluiași scop: demascarca imposturei ce se ascunde grav sub numele de critică;

2) sub raportul dialecticei interne a lucrării – întrucît partea [a] doua izvorăște din cea dintîi, printr-un proces de dezvoltare interioară, adică printr-o întoarcere reflexivă a autorului asupra lucrărilor cuprinse în prima parte.

După cum arată titlul lor colectiv *Nu*, cele trei studii critice care alcătuiesc partea întîia a volumului se înfățișează ca o reacție împotriva cotei literare de care se bucură, în ochii publicului și ai criticei oficiale, trei autori consacrați ai poeziei și ai prozei românești contimporane.

Ca atare, tripticul nu constituie un exemplu de critică academică, ci un specimen de ceea ce Thibaudet a numit cîndva *„une critique de combat"*. Nu e deci atît vorba de o verificare a soliditătii piedestalului celor trei „idoli" ai literaturii românești contimporane, cît de o încercare dinamică de a zdruncina, din complexul cultural și social al vremii, tipul de sensibilitate artistică și literară care i-a impus acestuia. Însemnătatea judecăților rostite de autor în această parte a lucrării trebuie deci apreciată în raport cu scara valorilor pentru care militează acesta.

Interesul tripticului nu-mi pare însă a sta atît în judecățile pe care le rostește, cît în procesul mintal pe care îl prilejuiește.

Într-adevăr, cele trei studii care îl compun nu sunt omogene.

Primul eseu, consacrat poeziei lui Tudor Arghezi, e un specimen de ceea ce s-ar putea numi – în raport cu celelalte – critică propriu-zisă. Adică gata făcută. Ceea ce vedem aici este rezultatul unor operații critice sfîrșite, prezentat singur și nealterat de alte preocupări.

În al doilea eseu însă, consacrat poeziei lui Ion Barbu, începem să deslușim, în note și printre rînduri, alături de șirul judecăților critice propriu-zise, un al doilea șir de preocupări. Un fel de oglindă introspectivă ne descoperă aci, din cînd în cînd, printre judecățile critice, pe critic judecînd.

În al treilea eseu, ideea critică este complet depășită de circumstanțele care întovărășesc actul critic. Judecata prozei lui Camil Petrescu e numai sîmburele unui proiect de critică înăbușit de împrejurări. Eseul e mai mult jurnalul acestei înăbușiri, povestea unei critici care nu ajunge să poată fi formulată din cauza circumstanțelor externe (combinații, gafe, coterii), după cum critica barbiană din al doilea eseu nu se putuse formula din pricina celor interne (veleități, ambiții și incertitudini).

De-a lungul primei părți se observă așadar o mișcare de la critică la jurnalul de critică (în felul în care se vorbește uneori de „jurnalul de roman"), un proces de regresiune de la critica gata făcută la critica în curs de a se face, mișcare spirituală care transformă, pe de o parte, treptat, eseul în „șantier" (în sensul încetățenit la noi de Mircea Eliade) și care, pe de altă parte, îndrumează pe nesimțite pe cetitor către partea a doua a volumului, în care lucrurile vor fi date pe față în alt plan, acela al *„Falsului itinerar critic"*.

Cu partea a doua, tabloul se schimbă brusc. Alunecarea nesimțită de la critică la jurnalul criticei se oprește. Atitudinea autorului capătă consistență prin faptul că acesta ia cunoștință de alunecare și o transformă în metodă, situîndu-se astfel pe terenul ferm al criticei activității critice. Aci, cîmpul de cercetare se lărgește și se generalizează. Obiect al cercetării încetează de a fi cutare judecată critică particulară și devine însuși actul critic, privit în generalitatea sa, act critic a cărui autenticitate, garanție și semnificație sunt scrutate de autor cu aceeași intransigență și libertate spirituală, cu care operase în prima parte asupra obiectelor acestuia.

Cu toată deosebirea lor de factură, cele două părți ale volumului sunt legate așadar între ele dialectic, printr-un proces de interiorizare care duce de la cea dintîi la cea din urmă. Primul studiu include condițiile spirituale din care generează cel de al doilea; iar cel din urmă nu e decît un fel de *„defense et illustration"* a punctului de vedere din care sunt rostite judecățile din cel dintîi. E aici, fără îndoială, un fapt care atenuează mult din caracterul supărător al judecăților rostite în prima parte, întrucît dobîndesc – prin referire la tezele din partea a doua – o semnificație cu totul nouă.

O dată lămuriți asupra genului și asupra structurii volumului, să încercăm să-i pătrundem mai de aproapc semnificația. Operație nu tocmai ușoară, întrucît acesta e plin de pietre de poticnire, pe care, dacă nu le știm ocoli, ne putem lesne tulbura în judecată. Cu atît mai mult, cu cît aceste capcane sunt voite și par a fi introdusc în carte anume ca să ne tulbure.

S-a spus că Eugen Ionescu ar fi „copilul teribil" al tinerei generații și că tocmai de aceea volumul lui nu trebuie premiat, spre a nu încuraja lipsa de seriozitate a unui om dotat de altfel cu netăgăduite însușiri critice și literare. (E, dacă nu mă înșel, teza domnului Șerban Cioculescu, susținută mai întîi în comitetul de premiere și reluată apoi, după înfrîngerea ei în acest for, în *Vremea*, de fostul asociat de la *Kalende*, d. Pompiliu Constantinescu. N. A.)

Cu asta, unii examinatori superficiali ai volumului l-ar putea înlătura de la început pe temeiul neglijențelor de stil, al greșelilor gramaticale, al efectelor ieftine, al scăpărilor și al obrăzniciilor care – zice-se – mișună în lucrare. Cred totuși că, procedînd în acest fel, ar însemna să judeci bunătatea unui miez de nucă după tăria și amărăciunea cojii.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

S-a mai spus că lucrarea nu trebuie premiată pentru că distingerea ei ar însemna solidarizarea juriului cu judecățile cuprinse-n ea, privitoare la un autor sau altul. (Tot domnul Cioculescu declara că nu se poate premia un studiu critic consacrat lui Tudor Arghezi, nu atît pentru că ar fi pătimaș, cît pentru că ignorează izvoarele adevărate ale poeziei arghezine. N. A.)

Socotesc problema greșit pusă. Mai întîi, cartea lui Eugen Ionescu nu cuprinde o lucrare de critică literară propriu-zisă, în care esențialul să fie constituit din judecățile autorului despre X sau despre Y, decît ca punct de plecare pentru alt itinerar. Volumul intitulat *Nu* cuprinde în realitate – cum am arătat – un eseu asupra activității critice în genere, în care elementul important e constituit de reflecțiile autorului asupra acestei materii. S-ar putea deci ca erorile de judecată sau omisiunile constatate în primele eseuri să aibă o semnificație exactă în raport cu ansamblul lucrării.

Apoi, premierea unui autor nu implică niciodată în chip necesar însușirea vederilor acestuia de către juriu, adică recunoașterea exactității lor, ci numai recunoașterea valorii lor artistice sau literare.

În sfîrșit, perspectiva solidarizării juriului cu părerile autorului în ipoteza premierii creează juriului dificultăți cu mult mai mari, din alte puncte de vedere; de pildă, în privința propriei lui situații.

Așa că nici acest argument nu-mi pare destul de valid. Paradoxalitatea situației în care s-ar pune juriul în cazul premierii lucrării a tulburat și ea sentimentul demnității critice a unora din membrii juriului. (E aci materia principală a scrupulelor domnului Tudor Vianu, care a și demisionat pe acest motiv din Comitet, în momentul în care acesta a hotărît premierea. Scrupul reluat și el în *Rampa* de către domnul Ionel Jianu, la apariția volumului. N. A.)

Într-adevăr, prezentarea unei lucrări care tăgăduiește existența obiectivității critice la aprecierea unui juriu executat în total și în parte în lucrare dă naștere unui sistem de relații prea interesante și pune atît pe autor, cît și pe juriu în situațiuni prea amuzante, spre a nu fi examinate aici cu toată seriozitatea.

În primul rînd, confruntarea tezelor din volum cu actul prezentării acestuia la aprecierea unui juriu pune pe autor în imposibilitatea de a fi premiat. Căci:

a) sau Eugen Ionescu are dreptate-n carte și nu există critică serioasă; dar atunci actul de prezentare a volumului e un act lipsit de sens, care (sic), ca atare, nu poate fi premiat;

b) sau există o judecată critică serioasă, capabilă de aprecieri obiective și în acest caz prezentarea lucrării ar avea sens; dar atuncea volumul nu poate fi premiat pentru că le tăgăduiește.

Ce sens mai poate avea atunci prezentarea cărții?

Aici intervine paradoxul.

Căci, punînd astfel juriul, a priori, în situația de a-i respinge lucrarea, Eugen Ionescu se aranjează să impună acestuia recunoașterea tezelor sale.

Într-adevăr, confruntînd tezele din *Nu* cu atitudinile posibile ale juriului, rezultă următoarea situație:

a) premiind – prin imposibil – lucrarea, membrii juriului și-ar da singuri vot de blam, recunoscînd prin aceasta explicit exactitatea caracterizărilor nu tocmai măgulitoare ale autorului despre dînșii;

b) în vreme ce, respingînd lucrarea pe acest motiv, juriul confirmă implicit – prin actul său – exactitatea tezelor esențiale ale autorului despre relațiile criticei cu scrupulele sentimentale.

Oricare ar fi deci atitudinea juriului, prin paradoxala lui inconsecvență, Eugen Ionescu s-a aranjat să aibă, în orice caz, dreptate.

Trebuie să recunoaștem aici o trăsătură măiastră a spiritului *frondeur* și amator de farse și scandaluri literare al lui Eugen Ionescu, care amintește straniu ironia sofistică a unora din dialogurile socratice ale lui Platon (al doilea *Hippias*, de pildă).

Nu rămîne juriului decît o ieșire din impasul în care l-a pus Eugen Ionescu. O singură încercare de a sparge sistemul acesta de relații logice, care se distrug perechi-perechi, dar care țin împreună juriul ca-ntr-un clește.

Să încerce să facă abstracție de el și să judece lucrarea independent de orice considerațiune trasă din aceste dileme, încercînd astfel să efectueze o judecată critică independentă de orice fel de circumstanțe.

E singurul fel de a salva în fapt – dacă o asemenea salvare e cu putință – demnitatea actului critic, pus în discuție de Eugen Ionescu.

Procedînd astfel, cleștele poate fi rupt și prin constatarea că Eugen Ionescu nu tăgăduiește necesitatea oricărui fel de act critic; ci, dimpotrivă, proclamă necesitatea unui act critic adevărat, liberat de contingențe, pe care însă nu-l vede nicăieri îndeplinit în fapt.

Lucrul pare paradoxal și e totuși foarte simplu. Într-adevăr, faptul că titlul *Nu*, care desemnează prima parte a volumului, a fost generalizat întregei cărți, nu poate fi fără semnificație. Negația lui Eugen Ionescu nu se referă deci decît subsidiar celor trei valori literare cercetate-n prima parte. Altceva neagă în fond Eugen Ionescu. Negația lui se referă principial la conținutul întregei cărți, adică tocmai împotriva acestei neputințe pe care o constată de a rosti o judecată absolută, dezlegată de presiunea circumstanțelor. Primele trei negații (Arghezi, Barbu, Camil Petrescu) nu valorează deci prin ele însele, ci prin raportul lor cu negația principală. Ele sunt numai procesele-verbale ale flagrantului delict în care se surprinde criticul, în momentul în care încearcă să formuleze o judecată care s-ar dori eternă.

Negația aceasta a neputinței actului critic autentic și definitiv este deci un protest. Ea echivalează, ca atare, cu o afirmație de ordin *etic* a necesității unei altfel de judecăți critice, absolute.

Departe de a fi deci un nihilist, Eugen Ionescu se vădește un veleitar dogmatic.

Nu au deci dreptate cei care consideră negativismul critic al lui Eugen Ionescu drept un joc inteligent, adică drept actul gratuit al unui copil teribil. El constituie dimpotrivă – precum voi încerca s-arăt mai jos – o maieutică a actului cu adevărat critic, o asceză, încercată de autor prin întoarcerea reflexivă asupra mobilelor care-l împing la această operație. Încă o dată, chipul socratic ne flutufă înaintea ochilor.

Să ne-nțelegem bine-n acest punct.

Necesitatea etică a unei critici obiective pentru spiritul omenesc, la care ajunge Eugen Ionescu, prin paradox, nu implică recunoașterea *a priori* că un asemenea fel de critică este posibil și în fapt. S-ar putea prea bine ca această necesitate să nu constituie decît o exigență a spiritului de ordine dinamică, un fel de concept limită metodic, de schemă direc-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

toare a minții în operația de selectare a motivelor de apreciere a operelor de artă. Lucrul e de discutat, dar nu aici.

Pentru înțelegerea lucrării lui Eugen Ionescu, momentul acesta îmi pare însă capital. Căci el ne dezvăluie cealaltă față a lucrurilor.

Într-adevăr, tocmai din tensiunea aceasta, dintre ceea ce e simțit ca necesar și ceea ce e constatat ca imposibil, se naște caracteristica esențial tragică a poziției cuprinsă-n volumul *Nu* al lui Eugen Ionescu.

Ajung aici în miezul susținerii mele.

Cu toate aparențele de joc ușuratec și obraznic al unui om talentat, care-și îngăduie să spurce totul, sub care se prezintă eseul lui Eugen Ionescu (schisme, scăpări, farse, paradoxuri), socotesc volumul intitulat *Nu* drept o carte extrem de serioasă a unui mare timid. Și orice surîs m-ar întîmpina din partea membrilor juriului, îndrăznesc să afirm că *Nu* este cel mai serios dintre eseurile prezentate acestuia spre cercetare și singura carte autentic tragică din cele pe care le-am cetit în manuscris.

Poziția spirituală a lui Eugen Ionescu, așa cum se desprinde din *Falsul itinerar*, este înrudită cu aceea a lui Emil Cioran din manuscrisul prezentat juriului sub titlul *Pe culmile disperării*. Același scepticism radical – în care trebuie să răsune probabil ceva din condițiile de formație ale actualei generații de sub treizeci și cinci de ani, de vreme ce-l regăsim, sub diverse forme, la toți protagoniștii ei – scepticism făcut din constatarea lucidă a relativității valorilor, dar în același timp din sentimentul tragic, persistent dincolo de negațiile inteligenței, al necesității unor valori absolute recunoscute ca uman inaccesibile.

Numai că-n vreme ce la Cioran acest scepticism are o bază livrescă și o factură filozofică vitalistă și irațională, la Eugen Ionescu el este resortul unor reacții de amărăciune cu prilejul constatării neputinței de-a rosti o judecată critică universal valabilă, reacție din care izvorăște un minunat eseu asupra faptului de a scrie critică. Puține pagini din literatura lumii întregi ating nivelul unora din paginile celui de al doilea *intermezzo*, sub raportul lucidității, adîncimei, amărăciunei și stringenței.

Eugen Ionescu constată deci amărît că actul critic, judecata literară și artistică nu izvorăște dintr-o constrîngere interioară, adică dintr-o evidență lăuntrică, intuitivă, a predicatelor critice, ci este, teoretic, un act gratuit, pornit din arbitrariul conștiinței criticului, care își exercită asupra operei cercetate voința lui de sistem, de consecvență sau de pledoarie și care de cele mai multe ori ascunde și acoperă – ca orice arbitrar – „aranjamente", socoteli de ordin etic și economic, cu totul independente de sensul intrinsec al judecății.

Opera de artă nu obligă așadar pe critic. Nu-i impune o atitudine univocă. Judecata critică nu țîșnește ca o „iluminare interioară" din aplecarea lipsită de prejudecăți a minții criticului asupra operei de artă. Ea nu se impune criticului din afară, ca un dat, ci se construiește artificial, mai mult sau mai puțin artistic, din conjugarea finalităților anestetice ale criticului (de la interese, la manii) cu perspectivele de satisfacere a lor pe care le cuprinde opera supusă judecății.

Dătătoare de seamă de judecata critică nu e deci opera de artă, ci dispozițiile, structura spirituală sau pur și simplu împrejurările în care scrie criticul.

Eugen Ionescu nu vede aici o scădere întîmplătoare a unor anumiți critici, ci o „mizerie" inerentă firii ei, căreia el însuși îi sucombă, deși are conștiința limpede a necesității judecății absolute.

Nenumărate pagini din jurnalul criticii lui Barbu, din eseul consacrat prozei lui Camil Petrescu și mai ales din al doilea *intermezzo* pot ilustra cele spuse mai sus.

Acest idealism radical al criticei, această neputință de a lua priză asupra unui „real" axiologic din opera literară dă criticului un sentiment amar de izolare, de neant în mijlocul activității lui, care face ca aceasta să-i apară – dacă e sincer și nu reacționează cu scheme mintale de susținere menite să îi acopere golul – ca o logoree fără sens, un fel de continuă bîrfeală și autojustificare în fața creațiilor altora.

Demonstrația caracterului gratuit al actului critic e ilustrată de autor prin propunerea simultană a două teze contradictorii despre o aceeași operă, *Maitreyi*, succesiv aprobată și reprobată de către aceeași conștiință, funcționînd succesiv sub două unghiuri diferite.

Starea de lipsă a prizei în real, de lipsă de har a inteligenței pure funcționînd în vid, e ilustrată în minunatul pasaj în care Aristoteles e confruntat cu A-bi-bi și A-bo-bo, care e, fără îndoială, în materie de autenticitate, documentul cel mai direct și revelat al literaturii românești contimporane.

Iar mizeria unei atare funcțiuni spirituale, în comparație cu năzuința sufletului spre o naivitate pe care luciditatea i-o interzice, se ilustrează în liricul pasaj care începe prin cuvintele: *Partea mea de paradis*.

Aceste două pasagii, conjugate, îmi par a constitui cele două nuclee ale poziției lui Eugen Ionescu, în jurul cărora discursivitatea lui a brodat apoi întreaga carte, printr-un ingenios combinat sistem de interludii.

Scepticismul acesta funciar asupra misiunii criticei, în contrast vădit cu cerințele inimii, izvorăște dintr-o conștiință extrem de scrupuloasă și excesiv de lucidă.

Dintr-o conștiință tiranizată aproape de scrupulul autenticității, de grija de a nu avansa altceva decît ceea ce nu poate fi redus, după preceptul cartezian, la aprehensiuni imediate, evidente, sau la judecăți reductibile la asemenea evidențe.

În dosul fanfaronadelor, a „boutade"-lor, a pozelor și a îndrăznelilor stă deci la Eugen Ionescu, ca și la Jean Cadeau – cu care de altfel poziția *Falsului itinerar critic* are adînci înrudiri spirituale – o neînfrîntă voință de adevăr, de precizie, de claritate, care dă nu știu ce aer montaignean și socratic lucrării sale.

De aceea nu mă pot opri să spun din nou că, din toate eseurile reținute de juriu în primă lectură, și cu toate aparențele contrare, singurul de care sunt sigur că nu se joacă scriind este Eugen Ionescu.

Cu această convingere despre „inteligența pură" și despre „spiritul critic", este Eugen Ionescu un om pierdut pentru intelectualism și pentru critică, mă întreb, revenind la întrebarea pe care am schițat-o mai sus.

Ar trebui să fiu un orb ca să cred una ca asta.

Dimpotrivă, dincolo de paradoxul sofist, întrezăresc la el ironia socratică.

Eugen Ionescu este bolnav de luciditate, îmbolnăvit de acuitatea spiritului său, discursiv, de obligația de a vedea clar și poate puțin și de păcatul exagerării – și să-l condamni pentru asta în numele inteligenței?

Aci, omul.

Tocmai pentru că nu ajunge intuitiv la rezultat, la vede-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

nia imediată a consecinţelor în principii, Eugen Ionescu nu se dă bătut. Ci întreprinde un examen vectori al instrumentului de cercetare, care nu e în fond decît o operaţie de curăţire a terenului, de curăţire a tot ce-n actul critic nu e critic – ceea ce-n fond nu-i altceva decît o critică a criticei însăşi.

Nu constituie acestea premisele unor încercări de cea mai curată esenţă socratică şi montaigneană? Iertaţi-mă că insist, dar lucrul trebuie luat în seamă.

Şi nu dobîndeşte oare prin aceasta eseul său despre critică o semnificaţie menită să-l impună atenţiei juriului, cel puţin în aceeaşi măsură în care publicarea lui ar trebui să-l impună atenţiei contimporanilor ?

În ce măsură mai pot atunci să împiedice premierea butadele că Tudor Vianu e gras, că Mircea Eliade s-a îndrăgostit în Indii, în loc să-şi vadă de doctorat, că Ion Cantacuzino vorbeşte prea mult şi scrie cam dezlînat, că Petru Comarnescu se agită din cale afară, că raţionalistul Cioculescu are o slăbiciune mistică pentru Arghezi, că Dianu i-a refuzat cîndva un manuscris pe considerente de tactică, nu de valoare, sau că Mircea Vulcănescu e prost, şmecher sau că mănîncă şapte prăjituri?

Seriozitatea cărţii stă pe cu totul alt plan decît acesta.

Şi cred că ar fi dureros pentru juriu să nu o bage de seamă.

Şi acum încă un cuvînt.

Eugen Ionescu este, fără îndoială, un copil teribil.

Dar e un fiu spiritual de al lui Mircea Eliade.

Al lui Mircea Eliade, care nu încetează din 1927 să predice tineretului autenticitatea, adică situarea în evenimentul pur şi lepădarea de orice prejudecăţi a eului: valori, semnificaţii etc.

Eugen Ionescu e din cei care au urmat îndemnul lui Mircea Eliade pînă la capăt şi care au făcut *tabula rasa* de toţi idolii simţirii şi ai gîndului lor, pregătindu-se unei primiri imediate şi inefabile a realităţii.

Şi iata-l cum, devenit pur, se trezeşte deodată gol de orice sens şi de orice realitate, pîndit de cariera oarecărui Monsieur Teste, sfîrşit inevitabil pentru toate experienţele de felul acesteia.

Numai că, în loc să-şi transforme, ca Domnul Teste, goliciunea în metodă, Eugen Ionescu, în care a mai rămas ceva viril, pune mîna pe sine, se demască şi rosteşte acesteia un hotărît: „Nu!"

De aceea socotesc că, împotriva aparenţelor contrarii, domnii Vianu şi Cioculescu – critici iubitori de ierarhii axiologice şi raţionale – nu sunt justificaţi să-l repudieze pe Eugen Ionescu, pentru cîteva îndrăzneli de limbaj, atunci cînd, în fondul lucrurilor, acesta e dintre ai lor.

februarie 1934

Eugen Ionescu, *Nu*,
cuvînt înainte de *Eugène Ionesco*,
postfaţă de Mircea Vulcănescu,
Editura Humanitas, Bucureşti, 1991

Pasajul Şelari

BUCUREŞTI
550 de ani
de atestare documentară

Ilustraţii aniversare
CIK DAMADIAN
în paginile
9, 12, 21, 22

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

BUCUREŞTII DE ALTĂDATĂ

Călătoria pe Dunăre
Intrarea M.M.L.L. Domnul şi Doamna în Capitală
(II)

Bucuresci, 15 Noiembrie

Deschiderea sesiunii ordinare a Corpurilor legislative.

Ora 10,30. Un batalion din garda civică şi un batalion de infanterie de linie s-au înşirat în curtea Mitropoliei. Celelalte trupe ale garnisoanei se înşiraseră de la palat până la Mitropolie. Mulţimea era pe străzile unde urmau să treacă M.M.L.L. Domnul şi Doamna.

Ora 11. P.S. mitropolitul primat a cântat Te-Deum la catedrală. Au asistat: miniştri, membrii Curţii de casaţie, Curţii de compturi, curţilor şi tribunalelor, autorităţile administrative şi militare, consiliul municipal.

Ora 11,30. Asistenţii au trecut în sala deputaţilor.

Trupele au presentat armele la trecerea marilor corpuri ale Statului.

În momentul când M.M.L.L. Domnul şi Doamna, însoţiţi de un cortegiu militar strălucit, au ieşit din palatul princiar, s-au tras 101 salve de tun. În drumul de la palat la Mitropolie, poporul i-a întâmpinat cu „frenetice aclamaţii" pe Suverani. Pentru prima oară românii au văzut „o Doamnă strălucind de graţii şi virtuţi că mergea alături de augustul ei soţ să asiste la deschiderea Corpurilor legislative".

Ora 12. M.M.L.L. au intrat în sala şedinţelor, urmaţi de miniştri, statul major princiar. La intrare au fost primiţi cu urări pline de entusiasm. M.S. Doamna a luat loc în dreapta M.S. Domnul. Domnul a rostit cuvântul de deschidere „întrerupt de lungi şi entusiaste aplause". După terminarea discursului Suveranii au părăsit sala, iar Corpurile legiuitoare „au procedat la lucrările lor".

În: M.O., no. 253, 16 Nov. 1869, p. 1132

Bucuresci, 15 Nov. 1869
Mesagiu pentru deschiderea sesiunii ordinare a Corpurilor legislative

După o călătorie de 3 luni în afara ţării mulţumesc pentru primirea entusiastă. Arată că suveranii pe care i-a vizitat l-au primit cu onorurile cuvenite Coroanei României. Politica sa în relaţiile internaţionale a fost aceea de a curma amestecul străin în problemele noastre interne şi respectarea obligaţiilor internaţionale.

Pe plan intern:

– Dezvoltarea marinei comerciale, votul pentru deschiderea portului românesc la Marea Neagră.

– Îmbunătăţirea finanţelor Statului, îmbunătăţirea serviciilor financiare, desvoltarea resurselor bugetare.

– Înălţarea prestigiului Bisericii, restaurarea lăcaşurilor sfinte, legea Bisericii.

– Îmbunătăţirea instrucţiunii publice şi înfiinţarea unei eforii speciale a şcoalelor.

– Organisarea puterii militare – legea de la 11 Iunie 1868 a stabilit regulamente şi instrucţiuni. Înfiinţarea miliţiilor, proiect de lege privind tribunalele militare.

– Proiect de lege privind organisarea administrativă.

– Legea tocmelilor agricole, poliţiei rurale.

– Îmbunătăţirea activităţii justiţiei. Redobândirea autorităţii Curţii de casaţiune, legea organisării judecătoreşti, inamovibilitatea curţilor de apel menită să garanteze independenţa magistraturii.

În privinţa lucrărilor publice: constată cu mulţumire că linia ferată Bucuresci – Giurgiu funcţionează cu mijloacele proprii ale Statului.

Linia Suceava – Roman împreună cu ramura Iaşi, în lungime de 175 km va fi dată în circulaţie până la sfârşitul anului.

Anul viitor se vor mai da în circulaţie liniile: Bucuresci – Galaţi, Bucuresci – Pitesci, Roman – Galaţi şi ramura Bârlad în lungime totală de 634 km.

Lucrările ordinare de poduri şi şosele s-au esecutat cele mai urgente. S-au terminat 19 poduri de fier.

Lucrările la drumurile judeţene au dat resultate mulţumitoare.

[Domnul a încheiat:]

„V-am espus situaţiunea generală a ţărei. Ordinea interioară este asigurată prin consolidarea dinastiei.

Europa ne poartă astăzi un viu interes. Să ne unim dară cu toţii spre a dovedi că suntem un popor demn de această bună-voinţă, un popor care are consciinţa misiunii civilisatrice ce-i este încredinţată la gurile Dunărei.

Pentru îndeplinirea acestei frumoase misiuni, să înlăturăm luptele de partide. Să ne pătrundem de spiritul strămoşilor noştri, strâns uniţi în cugetare şi în voinţă." [...]

În: M.O., no. 253, 16 Nov. 1869, pp. 1131–1132

M.S. Doamna a trimis d-lui ministru preşedinte următoarea scrisoare:

„Domnule preşedinte,

Adânc mişcată de simpatica primire al cărui object am fost din partea naţiunii române şi doritoare a consacra memoria zilei intrării mele în capitală, pun la dispositiunea d-voastre 10.000 franci, rugându-vă să binevoiţi a afecta procentele

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

lor la formarea unui mic dar pentru 8 fete sărmane, din cari 4 în Bucuresci şi 4 în Iaşi, pentru ziua aniversară de 12 noiembrie.

Vă rog, d-le preşedinte, să aveţi bunătatea a lua dispoziţiunile ce veţi crede cele mai cuviincioase pentru realisarea acestei dorinţe şi să primiţi tot în acel timp espresiunea sentimentelor mele cele mai distinse.

Bucuresci, 16 nov. 1869

Elisabetha"

În: M.O., no. 254, 18 Nov. 1869, p. 1135

„D-le primar,

Primirea afectoasă ce capitala României ne-a făcut în ziua de 12 Noiembrie, atât Doamnei cât şi mie, ne dă plăcuta ocasiune de a esprima în public acestui nobil oraş simţimintele noastre de recunoscinţă.

O asemenea primire nu se uită; ea îmi impune îndatorirea de a iubi şi mai mult Bucurescii, de a-mi consacra toate puterile pentru a procura o mai mare desvoltare şi înfrumuseţare oraşului, o mai întinsă întemeiere a bunei stări şi bunului trai al populaţiunii sale.

Te rog, dară, d-le primar, să fii către cetăţenii bucuresceni organul acestor simţiminte atât din partea Doamnei, cât şi din partea mea.

Primiţi cu această ocasiune mulţumirile noastre pentru frumosul dar ce consiliul comunal a presentat Doamnei în numele Capitalei. Diadema oferită va fi în tot timpul pentru consoarta mea o plăcută aducere aminte despre intrarea noastră în Bucuresci; primim însă darul cu espresa destinaţiune de a face parte din odoarele Coroanei României.

Reînoiesc dară mulţumirile mele atât d-lor membri ai consiliului comunal precum şi d-tale, căruia rămân cu o deosebită bunăvoinţă

Carol"

12 Nov. 1869

În: M.O., no. 256, 20 Nov. 1869, p. 1141

Şcoala de Mică Hirurgie

(I)

Eforia Şcoalelor. Publicaţie

Se anunţă deschiderea cursurilor în sălile Spitalului Filantropia (lângă Mavrogheni) la 2 ian. 1853.

Cei ce doresc să urmeze acest curs trebuie să aibă:

1. Vârsta de la 18 ani în sus.

2. Certificat de la părinţi, rudele lor, epitropii lor de bună-voinţă.

3. Certificat de la un profesor al şcoalelor primare care să arate că elevul ştie să scrie şi să citească bine.

4. O chezăşie de bună purtare şi să se adreseze spre primire către profesorul acestui curs, doctorul Polizu, ce locueşte pe Podul Târgului de afară, în ulita Băltăreţului, vopseaua Neagră, nr. 815 oc. II.

C. Herescu Arsache

1852, decembrie 19

Bul. Ofiţial, nr. 1, 5 Ian., 1853, p. 4

Ofituri domneşti. Către Sfatul Administrativ Estraordinar

Văzând raportul Departamentului Ostăşesc cu no. 469, de la februarie trecut, prin care Ni se supune proectul pentru organizarea şcoalei de mică hirurgie ce Noi am înfiinţat încă de la 4 Decembrie trecut, pe lângă spitalul ostăşesc de la Mihai-Vodă, unde au a se forma felceri în trebuinţa oştirii. Având în vedere şi raportul Departamentului din năuntru cu no. 10810 de la 24 Nov. al anului trecut, pe lângă care Ni s-a supus Jurnalul încheiat de Comisia ce a fost orânduită a cerceta *propunerea de a se uni şcoala de felceri ai spitalelor civile cu aceea a felcerilor ostăşeşti.*

Noi descărcăm pe Eforia Şcoalelor de îndatorirea de a mai ţine osebită şcoală pentru felceri şi aprobăm organizarea şcoalei de hirurgie ce se înfiinţează pe lângă spitalul de la Mihai-Vodă, întocmai după alăturatele aici statute întărite de Noi, decretăm cele următoare:

1. Pentru întâia ajutorare a acestei şcoli, Noi o înzestrăm cu un capital de 240.000 lei din suma de 256.123 lei, parale 26, agonisită din dobânzile sumelor ce alcătuiesc casa beneficiului recruţilor, precum în raportul Departamentului Ostăşesc cu no. 575, de la 21 Febr. se arată, şi însărcinăm pe dl. şeful oştirei, pe şeful Departamentului finanţelor şi pe şeful Departamentului Dreptăţii să îngrijească a pune totdeauna acest capital la dobândă şi interese ce vor rezulta, să servească acestei şcoale de subvenţie anuală; iar restul de lei 16.123 din sus zisa sumă se va slobozi pentru cheltuielile şcoalei în anul dintâi.

2. Pentru întreţinerea celor 25 elevi interni pe seama spitalelor din judeţe, se vor răspunde din fondul sanitar 30.000 lei pe an, socotindu-se 1.200 lei de fiecare elev.

3. O sumă de 10.000 lei pentru întâia stabilire a acestei şcoli se va slobozi din rezervele pe anii trecuţi ale spitalelor de judeţe.

4. Leafa profesorilor în sumă de 20.400 lei pe an din casa Eforiei spitalelor; iar pentru învăţăturile pregătitoare de limba română şi latină se vor înlesni de către Eforia şcoalelor institutori provizorii în curs de 2 ani.

5. Director al şcoalei numim pe Ober Stab Doctor Davila, care va fi şi membru al Comitetului de inspecţie, împreună cu protomedicul Gusi şi sub prezidenţia d-lui Banu-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

lui Năsturel Herescu, mădularul Eforiei spitalelor.

Iscălitură M.S.

Secretarul Statului Al. Plagino

No. 455, 1856, martie 6

Bul. Of. no. 21, 12 Martie 1856

Bucuresci, 18 aug. 1862 [Vizita doamnei Elena Cuza la spitale]

Spitalul Militar

La etajele de sus ale acestui local se află instalată *Şcoala de Medicină*, fondată în 1854 de Principele Ştirbei şi care are deja frumoase colecţii anatomice preparate de elevi sub direcţia d-lui Lebieg. Muzeul cuprinde un ierbar cu 3.000 mostre de plante indigene, colecţii mineralogice. Succesul şcoalei condusă de dl. Inspector General al Serviciului Sanitar a fost recunoscut în Franţa şi Italia. Şcoala a fost recunoscută în aceste ţări echivalentă cu şcolile secundare locale. Şcoala a dat armatei şi districtelor 111 medici şi chirurgi. Şcoala se completează cu *Şcoala superioară de instrucţii medicale ataşată pe lângă Spitalul militar creată la lagărul de la Floresci* de M.S. Domnitorul, în care intră prin concurs câte 10 medici interni şi externi în fiecare an şi studiază ştiinţele medicale 2 ani.

În: Monitorul J.O.P.U., no. 182, 18 Aug. 1862, p. 765

Consiliul Miniştrilor. Jurnal no. 10

În şedinţa sa din 31 oct. 1869 a aprobat referatul cu no. 13882 al ministrului cultelor şi instrucţiunii publice *asupra înfiinţării facultăţii de medicină*, conform art. 253 din legea instrucţiunii.

Ministrul de culte şi instrucţiune este autorizat:

1. A înfiinţa imediat cei dintâi 2 ani ai Facultăţii de medicină prin supresiunea claselor a 2-a şi a 3-a ale actualei şcoli secundare prin admisiunea elevilor lor, după esamen, în clasele acum înfiinţate ale facultăţii şi prin reducerea cu o treime a numărului bursierilor actualei şcoli.

2. A numi pe decanul acestei facultăţi până când corpul profesoral, constituit în număr complet, va fi chemat a alege pe decan conform legii.

3. A numi, cu încuviinţarea consiliului, pe profesorii acestor 2 ani dintre profesorii actualei şcoli, cei mai vechi şi cu cuvenite titluri academice, rămânând ca ceilalţi profesori să fie numiţi prin concurs, conform legii de instrucţiune.

4. A mulţumi d-lui Doctor Davila de străduinţele inteligente şi zeloase prin care a condus această şcoală şi îl invită să conserve calitatea sa de director până la transformarea tuturor claselor actuale în clase de facultate.

Miniştri: Dimitrie Ghica, Al. Creţescu, G. Manu, M. Kogălniceanu.

În: M.O., no. 243, 2 Nov. 1869, p. 1091

Text comunicat de Adriana GAGEA

Caru' cu bere

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Patrimoniu

BUCUREŞCII PÂNĂ LA 1500

G.I. IONNESCU-GION, *Bucurescii până la 1500*
Şedinţa de la 1 Aprilie 1898. Din lucrarea în preparaţiune: *Istoria Bucurescilor*

Un rîu care se împarte în mai multe braţe şi face, între aceste braţe, insule mai mult sau mai puţin apărate; – lângă un rîu, nisce dealuri acoperite de păduri şi, între aceste păduri, nisce luminişuri; – coline, la poalele cărora se află bălţi, ale căror ape se prenoiesc într'un fel sau într'altul, – iacă factorii care au dat nascere, în timpuri necunoscute de istoria positivă şi documentată, marilor capitale europene din zilele noastre...

Era firesc, şi poate mai îndreptăţit decât pentru alte oraşe, ca originea şi zidirea oraşului Bucuresci să fie acoperite de o ceaţă în veci nepătrunsă...

Enciclopedia Română
Orașul
BUCUREȘCI.
„Enciclopedia Română"
Dr. C. Diaconovich.

Oraşul Bucuresci
Articol retipărit din „Enciclopedia Română", publicată din însărcinarea şi sub auspiciile «Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român» de Dr. C. Diaconovich. Cu un plan şi 16 ilustraţii. Editura W. Krafft, Sibiiu (Nagy-Szeben, Ungaria), 1898

Oraşul B. n'a început a exista într'o zi determinată ca oraşele americane, nici nu este opera unui om, ca oraşul lui Petru cel Mare, ci începutul lui se pierde în lumea legendelor poporului, care l-a ridicat dela începutul mai sigur al istoriei noastre şi până astăzi. Aşezat pe malurile rîuşorului Dâmboviţa, în drumul oraşelor comerciale Giurgiu şi Braşov, B. trebue să fi existat înainte de secl. XIV; iar după ce Turcii au ocupat ţermul stâng al Dunării, situaţia geografică a lui în mijlocul ţerii, aproape de cele mai mari oraşe turcesci pe Dunăre, Rusciuc şi Giurgiu, a fost o causă de prosperitate în scurtele restimpuri de pace...

SOCIETATEA ISTORICO-ARHEOLOGICĂ BUCUREŞTII VECHI
BUCUREŞTII VECHI
SCHIŢĂ ISTORICĂ ŞI URBANISTICĂ
Prof. CONSTANTIN MOISIL

Constantin MOISIL, *Bucureştii vechi. Schiţă istorică şi urbanistică*
Extras, cu complectarea ultimului capitol, din revista «Boabe de grâu» Nr. 9 din 1932

În calitate de capitală şi datorită împrejurărilor care îl favorizau, oraşul Bucureşti devine, încă din veacul al XVII-lea, centrul mişcării naţionale care urmărea liberarea ţărilor româneşti şi a creştinilor din Balcani de sub stăpânirea semilunei; mai târziu tot acest oraş este în fruntea mişcării de salvare a românismului de sub influenţele culturale şi politice străine şi de sub tirania rusească şi austro-ungurească; în sfârşit tot de aici porneşte, în primele decenii ale veacului al XIX-lea, acţiunea cea mai hotărîtă pentru realizarea unităţii naţionale. Iar ca urmare a rolului conducător ce l-a avut în aceste mişcări, Bucureştii câştigă în politica internaţională o importanţă mai mare decât orice alt oraş dela noi.

Rubrică realizată de Serviciul Patrimoniu Cultural. Memorie Comunitară al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ISTORIA CĂRŢII

P.P. NEGULESCU
Geneza formelor culturii

Ca nebuloasele cosmice care, în imensitatea haotică a maselor lor embrionare, ascund eventualităţi evolutive nenumărate, putând să dea naştere, în curgerea nesfârşită a vremurilor, unor lumi de înaltă desăvârşire sau unor monstruoase cataclisme siderale – tot aşa, **parva si licet componere magnis,** *sufletele tinerilor închid câteodată, în nedeterminarea lor iniţială, virtualităţi care, în înlănţuirea complicată a cauzelor şi efectelor, pot duce cândva, într'un viitor nehotărât, la lucruri mari, în bine ca şi în rău. În cazul lui Pasteur bunăoară – ca să nu luăm decât exemple din cele mai apropiate de noi – din nedeterminarea sufletească a tinereţii a ieşit bacteriologia, care a adus servicii imense omenirii şi care o va scăpa definitiv, în cele din urmă, de multe din relele ce o chinuesc încă. În schimb, în cazul lui Hitler, din aceeaşi nedeterminare a ieşit naţional-socialismul care, cu tendinţele lui imperialiste, ameninţă serios pacea lumii, şi care constitue o reală primejdie pentru civilizaţia actuală.*

Prefaţa ediţiei întâia

Studiile ce alcătuiesc volumul de faţă au un caracter ocazional. Problemele la care se referă ar fi meritat de sigur o cercetare mai amănunţită şi mai sistematică; faptul este însă că ele mi s-au pus incidental şi că le-am tratat în consecinţă, cu oarecare grabă şi oarecum în treacăt. Nu înţeleg, firesc, să mă descarc, prin această mărturisire, de nicio răspundere. Vreau numai să explic forma studiilor ce urmează şi care ar fi putut părea, altfel, curioasă. Ele reproduc două cursuri speciale pe care le-am făcut, în 1931 şi 1932, după dorinţa ascultătorilor mei dela Universitatea din Bucureşti. Unii dintr'înşii îmi pun uneori întrebări, la care nu pot răspunde decât prin desvoltări mai întinse, adresate firesc tuturor, întru cât socotesc că le pot fi de folos la toţi. Aşa au luat naştere şi cercetările din volumul de faţă. Publicarea lor se datoreşte faptului că au părut a interesa şi alte cercuri, care au luat întâmplător cunoştinţă de ele, şi că procurarea cursurilor litografiate, care nu se găseau în comerţ, era anevoioasă. Iar dorinţa ce mi s'a exprimat, din acele părţi, de a le vedea tipărite, se lega de impresia că ar fi bine – sau poate chiar necesar – ca opinia noastră publică să fie ceva mai temeinic şi mai obiectiv lămurită cu privire la unele din problemele ce, sub influenţa evenimentelor exterioare, nu pot să nu se pună şi la noi. Câteva dintr'însele erau atinse, tocmai, în studiile mele, care deveneau astfel „de actualitate", fără să fi urmărit nicidecum aşa ceva.

Un prieten, bunăoară, mi-a adus câteva gazete, cu unele ştiri din străinătate, ce puteau într'adevăr să dea de gândit. Erau, între altele, două telegrame, – pe care cred că le pot cita aici, fiindcă iau un colorit politic prea pronunţat, – privitoare la mişcarea „rasistă" din Germania. Una anunţa că s'a înfiinţat la Universitatea din Lipsca o catedră de „teoria raselor" cu menirea de a „desvolta doctrinele" ce vădesc „superioritatea aparţinând rasei germane" asupra „celorlalte rase şi naţiuni". Alta raporta că, la congresul pan-german din Passau, ministrul cultelor din Bavaria, d-l Schemm, a făcut declaraţia următoare: „Germania este inima lumii. Dacă această inimă va înceta de a funcţiona regulat, toată civilizaţia europeană va pieri." Aceeaşi telegramă aducea la cunoştinţă şi declaraţia, făcută la acelaşi congres, de preşedintele federaţiei pangermane, d-l Steinacher; ea suna, textual: „Generaţia tânără, de la Marea Baltică până la delta Dunării, din Silezia până la Egger, din Bucovina până în Tirol, a aderat la mişcarea pan-germanismului."

Articolele de reportagiu arătau apoi efectele produse asupra opiniei publice europene, de aceste întâmplări. „Le Temps" bunăoară amintea că, cu un an mai înainte, cunoscutul publicist englez Wickham Steed dase pe faţă existenţa unui vast plan de hegemonie germană asupra nord-estului, centrului şi sud-estului Europei, şi adăoga că „unele simptome" – ca bunăoară congresul în chestie – par a da acelei revelaţii „o curioasă confirmare". În adevăr, continua ziarul citat, „liga pentru germanismul din străinătate urmează o activitate de lungă durată, bine definită, tinzând să prepare, din punct de vedere politic, gruparea în acelaşi Stat a tuturor Germanilor trăind în afară de frontierele actuale ale Reich-ului; la Passau preşedintele congresului, d. Steinacher, a afirmat că, dela Baltica până la gurile Dunării, din Silezia de Nord până la Egger, din Bucovina până în Tirol şi până la Eupen-Malmédy, tânăra generaţie germană se raliază la mişcarea naţional-socialistă, ceea ce marchează începutul unei noui vieţi germane". Examinând, ceva mai târziu, situaţia politică generală, ziarul

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

englez „Times" susținea că, în 1933 ca și în 1934, „principala cauză a neliniștii europene continuă să fie Germania". Și ziarul se întreba cu amărăciune „dacă marea cauză pentru care a luptat Anglia, în timpul războiului mondial, a triumfat". „Căci, după cum se vede, Germania de acum caută să se pregătească... pentru a uni cu forța pe aceia din conaționalii ei care trăiesc în statele vecine." Iar concluzia pesimistă la care ajungea autorul articolului era că „marea lecție" a războiului n'a servit la nimic, că „chestiunea fundamentală" pe care trebuia s'o rezolve definitiv se pune din nou în discuție. [...]

Aceeași a fost impresia în Statele Unite. Ziarul „New-York Herald Tribune" comenta într'un articol situația creată de revendicările Germaniei, care a lăsat să se înțeleagă, limpede și categoric, că dorește să cucerească noui teritorii „necesare vieții poporului său". Ziarul observa că „acest proiect presupune anexarea la cel de-al treilea Reich a tuturor teritoriilor în care *rasa aleasă* s'ar găsi reprezentată prin o cât de infimă minoritate". Aceasta însemnează, continua ziarul, că Germanii pot să pretindă pentru ei orice parte a Europei orientale și să-și anexeze atâtea teritorii câte ar pofti, dela populațiile slave, fineze, dela Polonia, Lituania, Letonia, Estonia, Rusia etc.

Republica Sovietelor s'a simțit „vizată" și ea. Într'un articol publicat în revista „Bolșevic", unul din reprezentanții de căpetenie ai politicei sovietice, Radek, arată că declarațiile pacifice ale național-socialiștilor germani față de Rusia sunt dictate de preocuparea de a-și asigura comenzile din această țară. Șeful lor și-a însușit însă programul imperialismului german, care tinde la cucerirea Poloniei, a Statelor baltice și la deslipirea Ucrainei și Caucazului de Rusia. În sfârșit, până și reprezentanții Rusiei „burgheze", care trăiesc refugiați în străinătate, au avut impresia că Germania își reia, sub o formă nouă, vechile ei planuri. La o ședință a „partidului republican-democratic rus" care s'a ținut la Paris, un fruntaș al vieții politice rusești dinaintea bolșevismului, Miliukov, a examinat situația internațională, ajungând la concluzii analoage cu cele pe care le-am trecut în revistă. „Cercetând planurile germane, a zis cunoscutul om politic, se poate constata că Germania n'a uitat diferitele ei declarații, ce s'au repetat mereu dela 1905 până la 1933: „Avem nevoie de noui teritorii pentru plasarea surplusului populației." Germanii se prezintă ca partizani ai ideii napoleoniene, care își întemeiază granița pe lanțul munților Urali. Este clar pentru fiecare că Germania are planuri de colonizare în Rusia. În Germania s'a și început formarea de detașamente de voluntari, în frunte cu Bermont Avalow...

Doctrinele germane din 1914, la care făcea aluzie ziarul englez „Times", erau cele ce își trăgeau îndreptățirea teoretică din ideea că poporul german, fiind superior ca „rasă" celorlalte, ar avea dreptul să le „conducă" – adică să le stăpânească. Pangermanismul dinaintea războiului mondial susținea în adevăr că poporul german, fiind un popor „ales", a primit dela natură, odată cu „excelența" sa intelectuală și morală, o înaltă „misiune civilizatoare" și că, spre a o îndeplini, trebue să poată „dispune" de celelalte popoare. Aceste credințe, însă, sau, cum zice ziarul englez, aceste „doctrine", pe care războiul, cu urmările lui dureroase, nu le-a putut înlătura și care, cu toată eclipsa parțială pe care au suferit-o, au rămas încă adânc înrădăcinate în mintea și în inima multora dintre Germani, influențându-le mai mult ca oricând gândirea și acțiunea – presupun deslegate, într'un anumit sens, anumite probleme științifice, care sunt încă departe de a fi ajuns la o soluție definitivă, sigură și indiscutabilă, din punctul de vedere obiectiv al științelor respective. Se reia, anume, vechea teorie a inegalității, fatale și iremediabile, a raselor omenești, cu intenția de a se scoate dintr'însa, cu orice preț, dreptul „unora", în realitate al „uneia", din națiunile europene, de a dispune de „celelalte" sub pretextul că așa ar cere interesele civilizației omenești, în general. Căci, de aceste interese, natura ar fi hotărât să se îngrijească – în primul rând, dacă nu exclusiv – națiunile „superioare"; de aceea le-a încărcat cu darurile excepționale, trupești și sufletești, care le pun mai presus de celelalte și le impun rolul conducător pe care trebue să-l joace în lume.

Prietenul, care mi-a atras atenția asupra știrilor menționate, venea din teritoriile alipite. Nu e dar de mirare că se arăta mai îngrijorat decât era, poate, de trebuință. El m'a făcut în orice caz să simt că suntem datori, cu toții, să ajutăm lumea, așa cum putem fiecare, să vadă cât mai limpede unele deosebiri indispensabile. Naționalismul e un cuvânt care, sub o aparență unitară, ascunde înțelesuri diferite și de o valoare cu totul inegală. Când susține dreptul la existență și la liberă desvoltare al fiecărui popor, sentimentul național e un imbold de acțiune, nu numai perfect legitim, dar și de o incontestabilă noblețe etică. El poate deveni chiar sublim, atunci când, ca în războaie, duce la sacrificiile supreme. Când însă, proclamând superioritatea indiscutabilă a unor anumite națiuni și inferioritatea iremediabilă a celorlalte, luptă ca să asigure celor dintâi putința de a dispune, după bunul lor plac, de cele din urmă, naționalismul încetează de a mai fi un sentiment respectabil, fiindcă nesocotește justiția și amenință pacea.

În adevăr, deosebirea dintre aceste două forme ale naționalismului stă, din punct de vedere practic, în faptul că nu se pot satisface în același mod și pe aceleași căi. Celei dintâi îi ajunge munca pacinică de înălțare, prin bună stare materială, prin civilizație și prin cultură, a popoarelor respective, înlăuntrul hotarelor lor firești. Cea de-a doua nu-și poate realiza scopurile decât prin turburări adânci și violente, pe care popoarele însuflețite de ea caută să le provoace la alții. Căci grupările etnice pe care națiunile de acest fel, considerându-le ca inferioare, tind să și le aservească, nu pot accepta de bună voie o asemenea situație și conflictele armate sunt, totdeauna, inevitabile. Pe când dar, sub prima lui formă, naționalismul e pacinic și productiv, nu impune suferințe nimănui și îmbogățește pe toți cu valori, materiale și morale, nouă, sub a doua formă a lui este agresiv și, nu numai steril, întru cât nu duce la un asemenea spor de bunuri, dar de-a dreptul distrugător, întru cât consumă, aruncându-le fără milă în flăcările războaielor pe cele acumulate mai înainte.

Ca atare – sub această din urmă formă adică – naționalismul poate deveni o adevărată nenorocire. Căci metoda lui, mărturisită sau nu, dar inevitabilă, este violența. Astăzi însă, prin proporțiile pe care le poate lua și prin mijloacele de care se poate servi, războiul este cea mai groaznică din calamitățile ce pot amenința omenirea. Cele mai cumplite cataclisme fizice au ajuns să pară simple accidente, ca cele ce se întâmplă zilnic, pe lângă tabloul apocaliptic al pustiirilor imense pe care le poate provoca războiul „tehnic" al viitorului. Dacă dar, la popoarele ce sunt silite să-și apere drepturile proprii, războiul poate fi considerat ca o dureroasă necesitate, în schimb, la popoarele care caută să încalce drepturile altora, el devine cea mai odioasă dintre crime. [...]

P.P. Negulescu, *Geneza formelor culturii. Priviri critice asupra factorilor ei determinanți*, ediția a II-a, Cugetarea – Georgescu Delafras, S.A., București, 1947

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

AUTOGRAFE CONTEMPORANE

Ion BRAD – 80

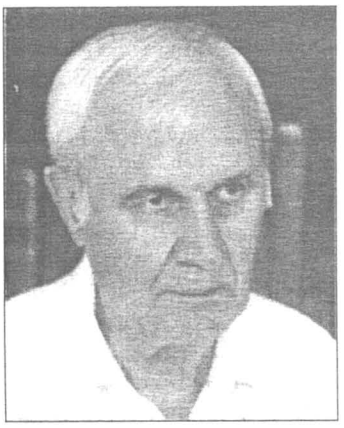

Biobibliografie

Ion Brad (n. 8 noiembrie 1929, Pănade/Alba) este poet, prozator, publicist. Facultatea de Filologie din Cluj (1952). Redactor la „Almanahul literar" (1950–1953). Secretar al filialei clujene a Uniunii Scriitorilor (1953–1955). Stabilit la București (1956). Redactor-șef al revistei „Cravata Roșie" (1956–1958), redactor la „Luceafărul" și la „Scânteia Tineretului" (1958–1962). Secretar al Uniunii Scriitorilor (1962–1965). Redactor la „Gazeta literară" și adjunctul șefului de Secție a CC al PCR pentru Cultură și Artă (1966–1968). Vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă (1968–1973). Ambasador al României la Atena (1973–1982). Director al Culturii și Presei din Ministerul Afacerilor Externe (1982–1984). Director al Teatrului „Nottara" (1984–1990). Director fondator al Editurii Demiurg (1992–2003).

Volume (selectiv): *Cu sufletul deschis*, versuri, 1954; *Cântecele pământului natal*, 1956; *Cu timpul meu*, versuri, 1958 (Premiul Academiei Române); *Mă uit în ochii copiilor*, versuri, 1962; *Descoperirea familiei*, roman, 1964; *Fântâni și stele*, versuri, 1965; *Ecce tempus*, versuri, 1968; *Orga de mesteceni*, versuri, 1970; *Emil Isac, un tribun al ideilor noi*, eseu, 1972; *Zăpezile de*

În drumul către Paradis

Mă tot întreb: „Acuma ce ți-i
De pleci din nou, în gând,
hai-hui?
Stropești cu sângele pereții?
Ești fiul drag al nimănui?

De unde-această disperare
Că n-o s-ajungi să mai închei
Călătoria mult prea mare
Printre-nvățați și farisei?

De ce te-ntorci pe-aceeași vale
La râul văduvit de mori,
La clopote și catedrale
Ce nu te lasă să mai mori?

Aminte ia, nesăbuite
Bătrân cu ochi topiți în cărți
Că rod la temelii termite
Și moliile râd de hărți!

Aminte ia și când adastă
O bufnită pe casa ta
Și te îndeamnă-n noaptea vastă
Să numeri stelele cu ea!"

„Destul! strig singur în oglindă,
Destul cu-atâtea întrebări
Când lumea-i gata să se-aprindă
Și sângele să-ți dea pe nări!

Destul cu-atâtea gânduri frânte
Și umbre și zădărnicii!
Nu mai lăsa să te frământe
Ce n-ai știut și-ai vrea să știi!

Ca pruncu-n leagăn te alintă
Și râzi prin somn, și plângi în vis!
Doar ochii Mamei să-i ai țintă
În drumul către Paradis".

2004

Pasărea-plugului

Îmi număr zilele
După culorile medicamentelor.
Așez în palmă
Păsările lor adunate cu greu
De pe pământ și din cer.
Ca și când nu ne-am cunoaște,
Împlântă ciocul până la os,
Își scutură capul nemulțumite
De gustul sângelui îmbătrânit.
Le-aș zice că sunt neamuri
Cu Corbul lui Poe,
Dar n-au eleganță și înțelepciune...

Târziu apare și Pasărea-plugului,
Prietena mea din copilărie.
Îmi joacă în palmă cu capul întors
Să vadă ce mai spun ochii
Obosiți de culorile
Surorilor sale, tăcutele, gălăgioasele.
„Hai, joacă! îi strig, ca unui copil
Surd din naștere. Joacă până mai ai
Cerul în aripi, mireasma
pământului-penele.
Joacă-mi în palmă, joacă-mi în ochi,
Joacă-mi în inimă!" strig și repet
Până când simt că mă arde
Cenușa ei printre degete...

2002

Pământ de suflet

E toropit pământul de căldură
Și de pământ e sufletul robit.
Săraci sunt cei ce bogății avură
Pământul doar...
De moarte ocolit

Mă simt plugar bătrân pe arătură
Cu pâinea sângerată sub cuțit,
Nici fericit, nici biruit de ură,
Pământ de suflet... Suflet mântuit...

2003

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

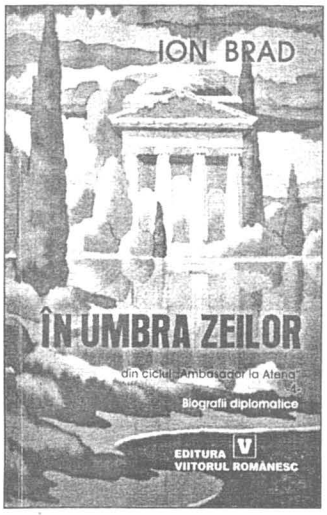

Pasărea de foc

după Matyla Ghika

Departe în Virginia, la mijloc de păduri,
Magnoliile-n floare, ca un alai regal
Te duc către castelul cel vechi seniorial
Unde-şi vorbesc în şoapte prea
palide figuri.

Sunt taine de pe vremea lui Poe, cu eroine
Trecând pe sub magnolii în albe crinoline
Prin necuprinse câmpuri de humă
roditoare
Unde îşi lasă-aroma tutunul dat în floare.

Toate-au trecut, dar noaptea uneori
Când licuricii ard diamantin
Dinspre boscheţi arome ca din pământuri
vin
Şi-un râs ca de cristale şi un suspin uşor.

Când zorii se arată, dispar aceste umbre
Cu şuşoteli, cu vanele chemări;
Bolteşte-un dom albastru pe câmp
în depărtări
Şi soarele văratec străbate frunze sumbre.

Culcat pe-această iarbă, ascult
o melodie,
Doi muzicanţi cântând-o rând pe rând:
O pasăre ce pare-o parodie
Şi-un cardinal de dragoste oftând.

Ironic trilul straniu al păsării se-opreşte
Şi peste iazu-n care azurul străluceşte
Ca dintr-un brad ţâşneşte, cu zorii
la un loc,
Şi cardinalul roşu – o pasăre de foc.

O lacrimă care-a-nstelat ogorul

În Lancrămul lui Blaga

În seara grea, cu fâlfâiri de fum
Înecăcios, nepământesc,
Te caut prin raiul copilăriei
Şi nu te găsesc. Şi nu te găsesc.
Pentru tine-nfloreşte acum,
cu moartea de-acum,
Veşnicia născută la sat.
Te uiţi la ea ca la un cer invers
Pe care cu-ntrebări l-ai cercetat
Până la margine de univers,
Desmărginindu-i vechile hotare
De semnul ultim, ce căzu în gol,
Doar cu tăcerea ta ca o cântare,
Cu steaua gândului de discobol.
Ca un podmol de lut, mormântul cald
Mă-mbie să ascult cântând
De pe tărâmul celălalt
Un râu de stele-ascunse sub pământ.
Dar eu aud seminţele cum curg –
Un Mureş ce-altădată nu era –
Un lan de spice-ntoarse din amurg
În jarul care-i biruinţa ta
De-a le ghici cum îşi sporesc izvorul
La rădăcina Patriei şi cum
Prin ele tu rămâi fremătătorul
Ogor al începutului străbun,
O lacrimă care-a-nstelat ogorul...

1977

acasă, versuri, 1972; *Noapte cu privighetori*, versuri, 1973; *Templul dinafară*, versuri, 1975; *Ultimul drum*, roman, 1975; *Transilvane cetăţi fără somn*, versuri, 1977; *Războiul cunoaşterii*, versuri, 1979; *Ora întrebărilor*, versuri, 1979; *Raiul răspopiţilor*, roman, 1979; *Muntele catârilor*, roman, 1980; *Cartea zodiilor*, versuri, 1982; *Leagănul mării*, roman, 1983; *Întâlnire periculoasă*, roman, 1985; *Romanul de familie*, 2 vol., 1986; *Oracole*, versuri, 1987; *Proces în recurs*, roman, 1988; *Rădăcinile cerului*, versuri, 1989; *Vase de Tanagra*, versuri, 1993; *Icoana nevăzută*, versuri, 1996; *Al doilea suflet*, versuri, 1999; *Monologuri paralele* (cu Monica Anton), memorii, 1999; *Mamei, dincolo*, versuri, 2002; *Dialog epistolar* (cu Mircea Zaciu), 2003; *Ambasador la Atena*, 6 vol., memorii (2001–2004); *Toamnă clasică*, versuri, 2004; *Printre oamenii Blajului*, memorii, 2006; *Ion Agârbiceanu, sfânt părinte al literaturii române*, memorii, 2007; *Aicea, printre ardeleni*, memorii, 2007; *Dincoace de munţi*, memorii, 2008; *Poezii religioase*, 2009; *Poezii inedite*, 2009.

A tradus din literatura greacă antologiile *Melancolia Egeei*, 1987, şi *Poeţi greci contemporani*, 2004, precum şi alte volume de poezie şi proză.

Poeziile şi prozele sale au fost traduse în limbile engleză, franceză, greacă, spaniolă, bulgară, italiană, maghiară, ucraineană, rusă, albaneză, sârbă, poloneză, germană, portugheză ş.a.

Referinţe ample asupra vieţii şi operei sale literare se găsesc în antologia *Ion Brad — în oglinda criticii*, de Maria Cordoneanu, Editura „Ardealul", 2009.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC

Din viaţa Bibliotecii Metropolitane Bucureşti

Zilele Cărţii Europene 2009

Către
Biblioteca Metropolitană
În atenţia domnului Florin Rotaru – Director

Stimate domnule director,

Radio România – Târgul Internaţional Gaudeamus – Carte de Învăţătură *înscrie Bucureştiul în circuitul cultural al* Zilelor Cărţii Europene 2009, ediţia a doua, *eveniment care se va desfăşura în perioada 14-21 noiembrie 2009.*

Europa este tot mai diversă cultural. Lărgirea Uniunii Europene şi globalizarea au sporit caracterul multicultural al multor ţări, făcând să crească numărul limbilor, literaturilor şi tradiţiilor culturale de pe continent. De aceea, dialogul intercultural are un rol din ce în ce mai important în încurajarea identităţii şi cetăţeniei europene.

Zilele Cărţii Europene *este un proiect de anvergură europeană al cărui scop este de a face cunoscută şi de a valoriza cultura scrisă europeană şi de a promova şi susţine diversitatea culturală şi dialogul intercultural.* Zilele Cărţii Europene *contribuie la recunoaşterea unei culturi europene împărtăşite de toţi, la descoperirea unei Europe trăite între popoarele europene şi la redescoperirea unei Europe diverse, multiple, pline de bogăţie.*

Oraşele participante la Zilele Cărţii Europene 2009 *sunt Paris, Geneva, Bruxelles, Luxemburg, Mayence, Bucureşti, Strasbourg, Besançon, Chambéry, Cognac, Cergy, Clichy, Chelles, Evry, Alfortville, Conflans şi Aubervilliers. Bucureştiul este singurul oraş din Europa Centrală şi de Est care a fost inclus în acest circuit cultural.*

Tema privilegiată a ediţiei din acest an este Europa gurmandă *şi cartea legată de gastronomie şi de arta culinară. Convivialitatea, deschiderea şi mixtura favorizează dialogul intercultural. Vor fi prezentate cărţi de gastronomie populară, sau cărţi scrise de mari maeştri bucătari, sau romane în care gastronomia şi gurmanderia ocupă un loc aparte.*

Gastronomia nu este însă singura temă abordată. Bucureştiul va ilustra Zilele Cărţii Europene 2009 *prin momente din istoria literaturii române, prezentări de carte românească, sau carte aparţinând altor culturi europene în traducere românească, istoria şi cartea politică europeană, cu ocazia aniversării a 20 de ani de la căderea Zidului Berlinului. Evenimentul va fi un instrument de promovare a schimburilor culturale şi literare, a eforturilor de comunicare şi de cunoaştere a literaturii române în Europa şi a literaturilor europene în România. Seria manifestărilor înscrise în calendarul* Zilelor Cărţii Europene *– întâlniri, dezbateri, mese rotunde, sesiuni de autografe, expoziţii, proiecţii şi happening-uri – va fi găzduită de biblioteci, librării, universităţi, şcoli, muzee, centre culturale etc.*

Iniţiativa proiectului Zilele Cărţii Europene *le aparţine câtorva organizaţii europene prestigioase, printre care* Maison de l'Europe *din Paris, Institutul European al Universităţii din Geneva, Clubul presei europene din Paris, Fundaţiile* Martin Bodmer *şi* Auge ID – Developpement culturel et artistique.

Vă invităm să participaţi alături de Radio România – Gaudeamus *la acest amplu dialog intercultural european, înscriindu-vă acţiunile culturale din această perioadă în calendarul* Zilelor Cărţii Europene 2009. *Participarea dumneavoastră ar putea consta în organizarea unor acţiuni culturale de genul: seri de lectură, colocvii/seminarii pe temele anunţate – gastronomie şi literatură română –, expoziţii tematice, întâlniri ale cititorilor/elevilor/studenţilor cu scriitorii, sesiuni de autografe etc. În cazul în care acţiunile pe care le-aţi planificat deja sunt în această notă, vă rugăm să ne anunţaţi şi ele vor fi înscrise în mod firesc în calendarul* Zilelor Cărţii Europene 2009. *Promovarea evenimentelor la nivel european se va face pe site-urile* www.gaudeamus.ro *şi* http://www.journeesdulivreeuropeen.co *şi vor beneficia de vizibilitate pe posturile Radio România.*

Pentru orice informaţii suplimentare, vă rugăm să contactaţi Secretariatul Gaudeamus, Felicia Mardale, responsabil relaţii internaţionale, tel: 021-3122240, mobil: 0749 123910, email: feliciamardale@srr.ro

Cu consideraţie,

Vladimir Epstein
Director Executiv Programul Lectura 2009

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Biblioteca Metropolitană Bucureşti

Programul evenimentelor culturale organizate în cadrul Zilelor Cărţii Europene 2009

• Sâmbătă 14 noiembrie, ora 10:00 (sediul central al bibliotecii) – *Cenaclul „Săgetătorul"*. Expoziţia de carte *Poezia românească contemporană.*

• Luni 16 noiembrie, ora 17:00 (sediul central al bibliotecii) – stagiunea de muzică camerală *După-amiaza unui interpret* (eveniment organizat în colaborare cu Uniunea Interpreţilor, Coregrafilor şi Criticilor Muzicali din România).

• Marţi 17 noiembrie, ora 17:00 (sediul central al bibliotecii) – dezbatere organizată de *Asociaţia Culturală „Noua Acropolă"*.

• Miercuri 18 noiembrie, ora 18:00 (sediul central al bibliotecii) – *Cenaclul „Euridice"*.

• Joi 19 noiembrie, ora 13:00 (sediul central al bibliotecii) – dezbatere organizată de *Academia Dacoromană* (ADR).

• Joi 19 noiembrie, ora 14:00 (Muzeul Naţional al Pompierilor) – dezbatere şi expoziţie *Bucureşti – 550: memoria documentelor.*

• Vineri 20 noiembrie, ora 14:00 (sediul central al bibliotecii) – *Tradiţii culinare*, eveniment info-gastronomic organizat în colaborare cu revista „BBC Good Food" în cadrul proiectului *Europa gurmandă*. Expoziţie de carte culinară.

• Vineri 20 noiembrie, ora 18:00 (Club A) – *eveniment de cultură urbană KARTIER*. Tema: Fenomenul graffiti. Prezentarea unor albume de Street Art. Acţiune transmisă în direct pe postul TV online X-*TREME TV*, prin www.kartier.ro.

• Sâmbătă 21 noiembrie ora 18:00 (Centrul Naţional de Artă „Tinerimea Română"): proiecţie de filme artistice europene, în cadrul proiectului EUROCINEMA.

Alexandru Horia FRUNZĂ

Luni la ora 5 – După-amiaza unui interpret

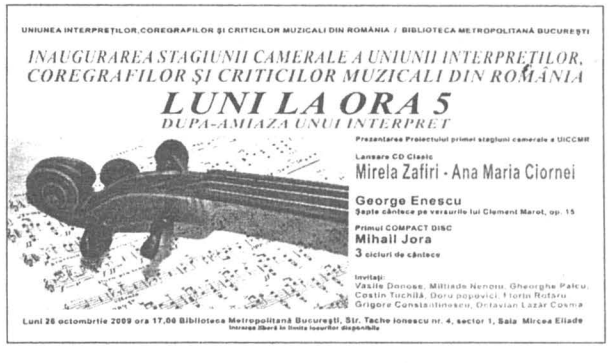

Luni, 26 octombrie 2009, la Sala „Mircea Eliade" a Bibliotecii Metropolitane Bucureşti, a avut loc inaugurarea stagiunii camerale a Uniunii Interpreţilor, Coregrafilor şi Criticilor Muzicali din România (UICCMR). Manifestarea a constat din prezentarea proiectului prezentei stagiuni având titlul *Luni la ora 5 – După-amiaza unui interpret*, lansarea CD-ului clasic – George Enescu, *Şapte cântece pe versuri de Clément Marot, op. 15* şi primul compact disc Mihail Jora – 3 cicluri de cântece, în interpretarea Mirelei Zafiri, prim-solistă a Operei din Braşov, şi a pianistei Ana Maria Ciornei.

Au participat: dr. Florin Rotaru, director general al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti, dna Mirela Zafiri, coordonatoarea proiectului şi moderatoarea manifestării, dna Ana Maria Ciornei, dnii Vasile Donose, Miltiade Nenoiu, Gheorghe Palcu, Costin Tuchilă şi Doru Popovici.

Stagiunea camerală a UICCMR este organizată în parteneriat cu Biblioteca Metropolitană Bucureşti. Manifestările artistice – recitaluri camerale, medalioane dedicate unor muzicieni români – vor avea loc în ultima zi de luni din fiecare lună, la ora 17.00, din octombrie până în iunie, şi vor fi prezentate de membrii comitetului de conducere al UICCMR şi de invitaţi. Prin acest proiect, organizatorii îşi propun ca, prin întâlnirile cu personalităţi ale vieţii muzicale româneşti, să contribuie la păstrarea memoriei marilor interpreţi români, într-o acţiune de promovare necondiţionată a culturii româneşti.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Al II-lea Atelier privind digitizarea documentelor de bibliotecă din Europa

În zilele de 19-21 octombrie 2009 s-a desfăşurat la Haga atelierul LIBER – EBLIDA privind digitizarea documentelor de bibliotecă.

În deschiderea manifestării, dnii Hans Geleijnse, preşedinte al Ligii Bibliotecilor Europene de Cercetare (LIBER), şi Bas Savenije, director general al Bibliotecii Naţionale a Olandei, au adresat un salut celor prezenţi. Dl Paul Ayris, Colegiul Universitar Londra, a informat participanţii despre progresele înregistrate în urma acţiunilor recomandate la primul atelier.

În continuare, lucrările au fost desfăşurate pe cinci secţiuni. Prima a urmărit cu precădere funcţionarea parteneriatului public – privat în domeniul digitizării, temă abordată de către Ben White şi Javier Hernandez-Ros, în timp ce Ricky Erway a prezentat *O perspectivă americană asupra Bibliotecii Virtuale Europeana*.

Cea de-a doua secţiune s-a concentrat asupra aspectelor financiare: Silvia Gstrein, *eBooks şi chiar mai mult*, şi Jason Hanley, *Modelul Google*.

A doua zi, în cadrul sesiunii dedicate nevoilor utilizatorilor, au prezentat comunicări: Roswitha Poll, *Digitizarea în bibliotecile europene: rezultatele proiectului NUMERIC*; Stuart Dempster, *Analiza audienţei JISC* [Joint Information Systems Committee, Marea Britanie], şi Catherine Lupovici, *Discuţii strategice privind nevoia de folosire a metadatelor*.

O altă sesiune a fost dedicată bibliotecilor publice. Au fost susţinute trei comunicări: Jan Braeckman, *Către o platformă e-book în Flandra*; Magali Haettiger, *Proiectul de digitizare al Bibliotecii Publice din Lyon*; Erland Kolding-Nielsen, *Un proiect danez pentru domeniile înrudite cu bibliotecile*.

Comunicări interesante au fost prezentate şi în cadrul sesiunii care a vizat aspecte ţinând de domeniile de graniţă: Jill Cousins, *Adunarea materialului pentru Europeana*; Alastair Dunning, *Care este scopul digitizării? Câteva metodologii pentru a măsura impactul resurselor digitale*; Jeff Malliet, *Pregătirea informaţiilor din mai multe domenii pentru web*; Hidelies Balk, *Proiectul IMPACT ca centru de competenţă*.

O sesiune separată a fost consacrată accesului la digitizarea documentelor. Au avut comunicări: Dan Burnstone, *Digitizarea primelor cărţi europene*; Ralf Goebel şi Sebastian Meyer, *Viziunea DFG asupra interoperabilităţii în Germania*; Kai Stalmann, *Îmbunătăţirea interoperabilităţii şi a accesului la bibliotecile digitale ale biodiversităţii din Europa*; Dorothea Sommer, *Proiectul granular URN desfăşurat de Biblioteca Naţională a Germaniei şi Biblioteca Universitară din Halle*.

Secţiunea de concluzii s-a desfăşurat pe următoarele coordonate: a) despre metadate, standard şi interoperabilitate, b) finanţare şi parteneriate comerciale, c) nevoile utilizatorilor, d) aspecte de conlucrare interdisciplinare.

În încheiere s-au formulat recomandări şi propuneri pentru acţiunile viitoare.

La sesiunile Atelierului a fost prezent dr. Florin Rotaru, director general al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti.

Lista participanţilor

Harri Ahonen, National Library of Finland
Mounir Amara, 4capture & Storage, France
Alojz Androvic, Univerzitna Kniznica v Bratislave, Slovakia
Paul Ayris, University College London, United Kingdom
Simon Bains, University of Edinburgh, United Kingdom
Frode Bakken, Telemark University College Library, Norway
Hildelies Balk, Koninklijke Bibliotheek, Netherlands
Julian Ball, Hartley Library, University of Southampton, United Kingdom
Frédéric Blin, Bibliothèque Nationale et Universitaire de Strasbourg, France
Vitus Boesch, Qidenus Technologies GmbH, Austria
Jan Braeckman, Bibnet, Belgium
Dan Burnstone, ProQuest, United Kingdom
Duncan Campbell, National Library of Scotland, United Kingdom
Mats Cavallin, Göteborg University Library, Sweden
Seth Cayley, Gale Cengage Learning, United Kingdom
David Coppoolse, Vlaamse Erfgoedbibliotheek vzw, Belgium
Richard Davies, The British Library, United Kingdom
Julia de Mowbray, Gale Cengage Learning, United Kingdom
Raf Dekeyser, KU Leuwen LIBER, Belgium
Stuart David Dempster, JISC, United Kingdom
Tanya Dimitrova Stoianova, New Bulgarian University, Bulgaria
Alastair Dunning, JISC, United Kingdom
Joni Eliya, Rijnbink Groep, Netherlands
Ricky Erway, OCLC Research, United States
Tomas Fiala, Univerzitna Kniznica v Bratislave, Slovakia
Urs Fischer, Zentralbibliothek Zürich, Switzerland
John Fitzgerald, Boole Library, University College Cork, Ireland
Neil Fitzgerald, The British Library, United Kingdom
Tomas Foltyn, National Library of Czech Republic
Eva Fónss-Jórgensen, Statsbiblioteket, Denmark
Claudia Forero, EBLIDA, Netherlands
Elaine Fulton, Scottish Library and Information Council, United Kingdom
Cecile Gass, ULB, Belgium
Hans Geleijnse, Tilburg University, Netherlands
Rémi Gimazane, Ministère de la Culture et de la Communication, France
Ralf Goebel, Deutsche Forschungsgemeinschaft, Germany
Claus Gravenhorst, CCS Content Conversion Specialists GmbH, Germany
Elena Gruznova, Boris Yeltsin Presidential Library, Russia

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Silvia Gstrein, Innsbruck University Library, Austria
Esa Hakala, University of Helsinki, Finland
Jason Hanley, Google, United Kingdom
Pekka Heikkinen, National Library of Finland
Richard Helle, CCS Content Conversion Specialists GmbH, Germany
Christy Henshaw, Wellcome Library, United Kingdom
Javier Hernandez-Ros, European Commission, Belgium
Philipp Hess, Ex Libris (Deutschland) GmbH, Germany
Kristiina Hormia-Poutanen, National Library of Finland
Tiina Ison, National Library of Finland
Hartmut Janczikowski, CCS Content Conversion Specialists GmbH, Germany
Graham P. Jefcoate, Nijmegen Universiteitsbibliotheek Radboud, Netherlands
Martin Katuščak, Slovak National Library, Slovakia
Minna Kaukonen, National Library of Finland
Erland Kolding Nielsen, The Royal Library, Denmark
Andres Kollist, Academic Library of Tallinn University, Estonia
Alena Kulikova, Microform S.R.O., Slovakia
Claudio Laferla, MaLIA, Malta
Frédéric Lemmers, Koninklijke Bibliotheek, Belgium
Patrice Letailleur, Zeutschel GmbH, Germany
Martin Lothak, Czech Academy of Sciences Library, Czech Republic
Michelle Lindlar, ZB MED, German National Library of Medicine
Catherine Lupovici, Europeana, Netherlands
Olga Martin Sancho, FEP, Belgium
Michael J. Mertens, RLUK, United Kingdom
Sebastian Meyer, SLUB Dresden, Germany
Daniel Montes, University College Dublin, Ireland
Carmen Morlon, LIBER, Netherlands
David Mulholland, Shell, Netherlands
Erika Nagy, MTAK, Hungary
Trudi Noordermeer, Universiteit Antwerpen, Belgium
Virva Nousiainen/Hiiri, Helsinki City Library, Finland
Wolfgang Novak, TREVENTUS Mechatronics GmbH, Austria
Urpo Nylander, Helsinki City Library, Finland
Markku Ojala, Helsinki City Library, Finland
Krister Östlund, Uppsala University Library, Sweden
Jiri Polisensky, National Library of Czech Republic
Roswitha Poll, University Library Munster, Germany
Muhammadin Razak, National Library of Indonesia
Henriette Reerink, Amsterdam University Library, Netherlands
Liliane Regamey, Swiss National Library, Switzerland
Mihkel Reial, Estonian Library Network Consortium, Estonia
Florin Rotaru, Metropolitan Library of Bucharest, Romania
Malgorzata Rozniakowska Klosinska, Technical University of Lodz Library, Poland
Paul Sarens, Library of the Federal Parliament, Belgium
Bas Savenije, Koninklijke Bibliotheek, Netherlands
Wouter Schallier, LIBER, Netherlands
Paolo Sirita, Universita Cattolica del Sacro Cuore, Italy
Andrej Skultety, Microform S.R.O., Slovakia
Ana Soraya, National Library of Indonesia
Kai Stalmann, Museum fuer Naturkunde, Germany
Lone Stefansen, The Royal Library, Denmark
René Steunenberg, OCLC, Netherlands
Marco Streefkerk, Stichting DEN, Netherlands
Pavla Svastova, Moravian Library, Czech Republic
Stephan Tratter, TREVENTUS Mechatronics GmbH, Austria
Saskia van Bergen, Leiden University Library, Netherlands
Marja van den Bosch, Utrecht University Library, Netherlands
Peter J.J. van der Laar, Nijmegen Universiteits-bibliotheek Radboud, Netherlands
Diewer van der Meijden, Universiteitsbibliotheek KU Leuven, Belgium
Jan van Kooten Niekerk, Utrecht University Library, Netherlands
Astrid Verheusen, Koninklijke Bibliotheek, Belgium
Julie Verleyen, European Digital Library Foundation, Hungary
Ben White, The British Library, United Kingdom
Peter White, ProQuest, United Kingdom
Margarete Wittke, Bavarian State Library, Germany
Joanne Yeomans, EBLIDA, Netherlands
Petr Zabička, Moravian Library, Czech Republic

Cristian BOBICESCU

Piața Moșilor

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Congresul European despre E-incluziune

„Tehnologia şi dincolo de aceasta în bibliotecile publice"

Bruxelles, 22-23 octombrie 2009

Parlamentul flamand a găzduit Congresul European privind incluziunea prin intermediul procedeelor electronice, aplicată bibliotecilor publice.

Congresul a fost organizat de Civic Agenda, împreună cu Ministerul Flamand al Culturii, Tineretului şi Sportului, sprijinit de Uniunea Europeană, NAPLE şi Fundaţia Bill şi Melinda Gates. Au participat 200 de invitaţi din 27 de ţări europene, reprezentând sectorul public, ONG-uri, mediul academic şi privat. Congresul şi-a propus îmbunătăţirea profilului bibliotecilor din Europa, a rolului pe care bibliotecile publice ar trebui să-l aibă ca locaţii unde cetăţenii pot învăţa să folosească noile tehnologii, precum şi a accesibilităţii tuturor cetăţenilor la serviciile acestora.

Printre vorbitori, putem remarca pe Chris Batt Obe, fondatorul UK's People's Network; Deborah Jacobs, Director al Global Libraries Initiative; profesorul David Nicholas, de la Universiy College London; Jens Thorhauge, Director al Bibliotecii Naţionale Daneze.

Programul a cuprins sesiuni în plen şi ateliere de prezentare a noutăţilor. Participanţii au avut posibilitatea de a se alătura uneia din temele mari:

– Crearea mediilor digitale incluse.

– Măsurarea impactului social şi economic.

–Intensificarea gradului de instruire şi inovare în societate.

În cadrul acestor ateliere a fost discutat rolul bibliotecilor, provocările la care trebuie să facă faţă, tipurile de tehnologii, servicii şi investiţii de care au nevoie pentru susţinere şi accesibilitate pentru toţi, într-o societate informatizată.

Obiectivele participanţilor au fost de a:

– explora rolul bibliotecilor publice în accesul liber la tehnologie şi societate informatică europeană contemporană;

– dezbate rolul tehnologiei şi celorlalte servicii din bibliotecile publice în promovarea accesibilităţii şi incluziunii;

– învăţa dspre munca de evaluare necesară demonstrării impactului investiţiilor;

– studia modul în care bibliotecile publice pot răspunde nevoilor unui public aflat în continuă schimbare şi cum serviciile de informare pot să se dezvolte optim în epoca marcată de Google şi de Web 2.0;

– înţelege modul cum bibliotecile publice pot susţine activ politica europeană şi E-incluziunea.

Congresul s-a dovedit a fi o reuşită deplină, trasând oportunităţi de dezvoltare în contextul complex al noilor provocări tehnologice.

La Congres a participat dr. Florin Rotaru, director general al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti.

Au prezentat comunicări:

José-Marie Griffiths, School of Information and Library Science, University of North Carolina, USA

Diana Edmonds, Assistant Director Culture, Libraries and Learning, London Borough of Haringey, UK

Maija Berndston, Library Director, Helsinki City Library

Mikus Ozols, Managing Director, Telia Latvija, Latvia

Jessica Dorr, Program Officer for Global Libraries, Bill & Melinda Gates Foundation

David Nichols, CIBER Research Group, University College London

Luca Martinelli, European Commission, DG Information Society and Media

Stephen Van de Wiele / Thierry Hottat, Swets – Information Management Company, The Netherlands

Jens Thorhauge, Danish Agency for Libraries and Media

Barbro Wigell Ryynänen, Counsellor for Library Affairs, Ministry of Education, Finland

Loreta Krizinauskiene, Window to the Future Alliance, Lithuania

Sharon Markless, Senior Lecturer, King's College London

Ilse Van Gorp / Leen Boormans, Digidak, Belgium

Ugne Rutkauskiene, Impact Assessment Specialist, Project "Libraries for Innovation", Lithuania

Jan Braeckman, Managing Director, Bibnet, Belgium

Helen Milner, Director of the Center for Globalization and Governance at Princeton's Woodrow Wilson School, USA

Rhona Arthur, Scottish Library and Information Council

Chris Coward / Mike Crandall, Center for Information & Society, University of Washington

Dinu ŢENOVICI

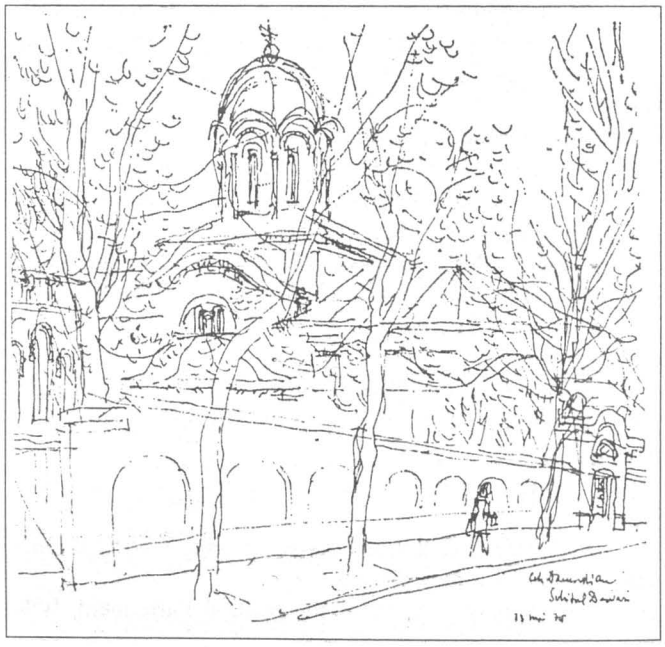

Schitul Darvari

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

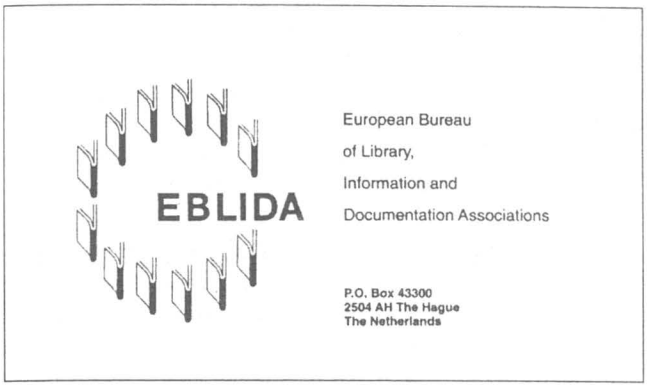

EBLIDA

Orizonturi
Programe
Iniţiative

Declaraţia verbală la dezbaterea publică a Comisiei Europene pe tema lucrărilor orfane

26 octombrie 2009, Bruxelles

Capitolul 1: Lucrările orfane – provocări şi oportunităţi

Sunt directorul EBLIDA şi reprezint bibliotecile din Europa. Ne-am adunat aici să discutăm „problema" lucrărilor orfane: de ce actuala lege nu permite exploatarea acestor opere şi ce măsuri ar trebui să luăm în acest sens. Momentan, singura opţiune existentă pentru digitizarea lucrărilor orfane în unele ţări europene se realizează prin intermediul licenţei colective extinse, în colaborare cu asociaţiile drepturilor de autor. Aş dori să vă explic de ce, în completarea acestei opţiuni, avem nevoie de o excepţie obligatorie pentru disponibilitatea copyright-ului în toate statele membre. Suntem în mijlocul unei tranziţii de la biblioteca de carte tipărită la biblioteca digitală.

Biblioteca digitală îşi face disponibile online documentele vizitatorilor săi, în formate digitale, prin comunicarea pe baza reţelei de computere. Pentru ca bibliotecile europene să-şi îndeplinească rolul de biblioteci digitale, sunt necesare proiecte de digitizare de amploare, iar *Europeana* este unul dintre ele. Bibliotecile îşi păstrează cópii ale exemplarelor care sunt de o valoare potenţială foarte mare pentru societatea informaţională – nu doar cărţi, dar şi fotografii, scrisori, înregistrări, ziare şi reviste. Treptat, bibliotecile dispun de instrumentele tehnice şi de cunoaştere în vederea digitizării în masă şi au responsabilitatea de a construi o bibliotecă digitală globală pentru prezervarea documentelor şi accesul la exemplarele respective pentru generaţiile actuale şi viitoare. Trebuie să subliniez faptul că bibliotecile nu au nici nevoia şi nici dorinţa de a digitiza opere care sunt disponibile prin căi comerciale normale. În orice caz, bibliotecile au de înfruntat obstacole, printre care digitizarea aşa-ziselor lucrări orfane este, poate, unul dintre cele mai simple de înlăturat.

Pentru a înţelege mai bine problema, putem privi digitizarea în trei paşi:

1. a afla dacă permisiunea este necesară pentru digitizarea unui anumit exemplar, iar dacă este necesară, să se obţină acea permisiune;

2. conversia tehnică a exemplarului din formatul analog în cel digital;

3. punerea la dispoziţia utilizatorului a exemplarelor digitale

Prima etapă presupune a cunoaşte dacă exemplarul este în domeniul public sau sub incidenţa copyright-ului. Exemplarul din domeniul public nu implică permisiunea sau remunerarea, iar biblioteca poate trece direct la etapa a doua şi a treia în vederea conversiei exemplarelor în format digital şi punerea lor la dispoziţia publicului. Suntem aproape siguri de faptul că exemplarele dinainte de 1850 sunt toate din domeniul public, şi de aceea bibliotecile digitale conţin doar aceste exemplare foarte vechi. Oricum, exemplarele cele mai recente sunt de o valoare mai mare în educaţie, în cercetare şi în societatea informaţională, şi un număr semnificativ din aceste exemplare nu au valoare comercială. Dacă un titular de drepturi este identificat şi oferă permisiunea, atunci digitizarea poate avea loc. Oricum, operele orfane nu au vreun titular de drepturi cunoscut care poate oferi permisiunea fără de care exemplarul nu poate fi digitizat.

Căutarea unor asemenea titulari de drepturi este costisitoare financiar şi necesită mult timp, cu o garanţie minimă a reuşitei, bibliotecile pur şi simplu nu fac acest lucru pentru multe exemplare.

De curând, un lector a contactat biblioteca pentru a explica faptul că ar dori să includă un fragment dintr-o lucrare supusă drepturilor de autor în adnotări pentru studenţi, în Intranetul securizat al universităţii. El ştia că avea nevoie de permisiune pentru a face acest lucru. Ştia că autorul murise prin 1980. Dar murise fără să lase un testament, iar averea sa a fost împărţită în jumătate pentru cei doi nepoţi ai săi, care, la rândul lor, muriseră. Un nepot a avut un copil, celălalt a avut trei. El a întrebat dacă era cu adevărat necesar de a obţine permisiune de la toţi cei patru strănepoţi pentru a pune la dispoziţia studenţilor acel fragment. Răspunsul este, în mod cert, da, iar problema va căpăta amploare peste următorii 50 de ani ai termenului de copyright. Dacă vreunul dintre titularii de drepturi nu răspunde cererii permisiunii, atunci fragmentul nu poate fi pus la dispoziţia studenţilor. Imaginaţi-vă dacă opera ar fi fost scrisă în anii '20 de către un autor despre care nu

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

s-ar fi ştiut ziua naşterii şi nici a morţii, mult mai dificile ar fi fost sarcinile în vederea siguranţei permisiunii. Sau o fotografie realizată în timpul luptei, în 1940, de către un fotograf necunoscut. Deşi comisia a ajutat la redactarea unor ghiduri pentru investigarea rezonabilă care se poate realiza, exemplarul nu poate fi totuşi digitizat sau pus la dispoziţia publicului fără permisiunea titularului de drept.

În ţările scandinave există o lungă tradiţie a licenţei colective extinse vizând cazurile speciale. Danemarca şi-a adaptat regulile oferind societăţilor colectoare sau altor organizaţii ale drepturilor de autor o autorizaţie generală pentru a hotărî acordurile privind licenţa colectivă, iar titularii de drepturi pot alege să nu ia parte.

Aceasta se aplică, de asemenea, acordurilor generale în cazurile în care deţinătorii de drepturi nu sunt membri ai societăţii colectoare care încheie acordul sau când titularii de drepturi nu pot fi identificaţi sau localizaţi. Cu toate acestea, trebuie întotdeauna consultată legislaţia pentru a permite licenţa colectivă extinsă. Nu este o soluţie simplă pentru că nu întotdeauna este evident faptul că licenţa extinsă acordă licenţe în numele moştenitorilor îndepărtaţi ai creatorilor. Noi considerăm că nu există dreptate într-o societate colectoare sau orice altă organizaţie care primeşte un câştig substanţial pentru operele pentru care titularii de drept şi-au pierdut interesul şi care, oricum, deseori au o valoare comercială scăzută.

Şi numai pentru acest motiv, noi ar trebui, precum bibliotecile, să avem opţiunea de a utiliza o excepţie prin care acestea să evite riscul legal dacă se digitizează o lucrare orfană.

Există şi alte motive întemeiate pentru a crea o excepţie obligatorie:

1. O excepţie obligatorie pentru copyright pentru a evita lipsa de logică a regimului de acordare a licenţei care nu poate fi, prin definiţie, validată, în absenţa unui titular de drept ca parte a acordului. Orice regim de acordare a licenţei pentru lucrările orfane necesită sancţiuni legislative; astfel de regimuri ele însele, de fapt, încorporează un fel de „excepţie" în lege, permiţând unei licenţe să fie emisă când nimeni nu este calificat, de fapt, să facă acest lucru.

2. O excepţie obligatorie care permite utilizarea lucrărilor orfane evită plata taxelor sau negocierea termenelor pentru exemplarele care pot fi deja în afara termenului de copyright, fapt datorat necunoaşterii datei morţii titularului de drept original. Este, în mod clar, ineficient pentru a cere licenţă – şi a plăti – pentru utilizarea unui număr semnificativ de lucrări care au depăşit, în realitate, termenul de copyright şi sunt în domeniul public.

3. Regimurile de acordare a licenţelor necesită negocieri, astfel că birocraţia lor inerentă le transformă în alternative mai costisitoare pentru tezaurul public.

4. Regimurile de acordare a licenţelor presupun plata de către concesionar. Acesta constituie un alt cost pentru finanţele publice şi este dificil de explicat când beneficiarul potenţial al plăţii este puţin probabil să apară.

5. Regimurile de acordare a licenţelor conduc digitizarea şi publicarea în cadrul graniţelor naţionale şi, prin urmare, termenii unei astfel de licenţe în mod potenţial variază între ţări, iar realizarea unor biblioteci digitale pan-europene precum *Europeana*, chiar şi biblioteci digitale la nivel naţional, este un coşmar pentru coordonare. O excepţie obligatorie ar oferi aceleaşi reguli pentru toate ţările şi pentru toate colecţiile digitale.

O excepţie obligatorie în legislaţia copyright-ului, permiţând digitizarea în cazul în care s-a realizat o investigaţie rezonabilă, în mod potenţial ar debloca milioane de exemplare şi le-ar face astfel disponibile publicului european. Dacă acordarea de licenţe trebuie să fie soluţia, atunci vom solicita Comisiei un set de restricţii pentru a fi siguri că toate costurile aplicate sunt rezonabile pentru exemplarele ce urmează a fi digitizate. Şi, desigur, trebuie să ne asigurăm de evitarea subminării altor excepţii cu un astfel de contract. Putem sugera formularea unui tip de excepţie care necesită adăugarea la Directiva copyright-ului pe care o puteţi citi în expunerea mea pe ecran.

Această propunere trece dincolo de ceea ce este, în mod curent, admis de expunerea 40 în a permite transmiterea on-line a reproducerilor digitale ale operei. Dar considerăm că această excepţie este justificată prin beneficiul pe care îl aduce publicului de a înregistra o creştere a autorizaţiei de difuzare pentru plăcerea generală a multor milioane de lucrări ai căror titulari de drepturi nu sunt identificaţi pentru oferirea permisiunii utilizării. Deşi expunerea 40 favorizează promovarea contractelor sau licenţelor, am explicat de ce aceste soluţii legale nu sunt la îndemână în momentul în care titularul de drepturi nu este identificat sau abordabil pentru a deveni parte a acordului, şi care sunt avantajele excepţiei obligatorii privind acordarea de licenţe unei biblioteci digitale la nivel european, cum este *Europeana*.

Sugerăm Comisiei să ia în considerare beneficiile majore pe care o excepţie obligatorie le poate aduce pentru dezvoltarea societăţii informaţionale astăzi.

Am rezumat argumentele mele în ultimul diapozitiv al expunerii şi mulţumesc Comisiei pentru oportunitatea de a prezenta astăzi aceste priorităţi.

Joanne YEOMANS

Pentru informaţii suplimentare:
EBLIDA
PO BOX 16359
NL-2500 BJ The Hague
Email: joanne.yeomans@eblida.org

Traducere de Gabriela TOMA

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bibliotecile din Italia: o succintă prezentare
(I)

Mauro GUERRINI
Giovanna FRIGIMELICA

Reţeaua bibliotecilor din Italia este una complexă şi dificil de explicat. Articolul de faţă semnalează unele particularităţi ale sistemului, care include bibliotecile de stat, universitare, specializate, publice, şcolare şi ecleziastice, fundaţii şi diferite structuri private. Se realizează astfel o prezentare generală a principalelor trăsături din perspectivă istorică, ca şi a tendinţelor majore de astăzi, cum ar fi educaţia, legislaţia, noi proiecte în domeniu etc. În final, articolul cuprinde propuneri privind noi servicii la nivel naţional.

Cuvinte-cheie: biblioteci; bibliotecile şi serviciile de informare; educaţia; profesia de bibliotecar; Italia.

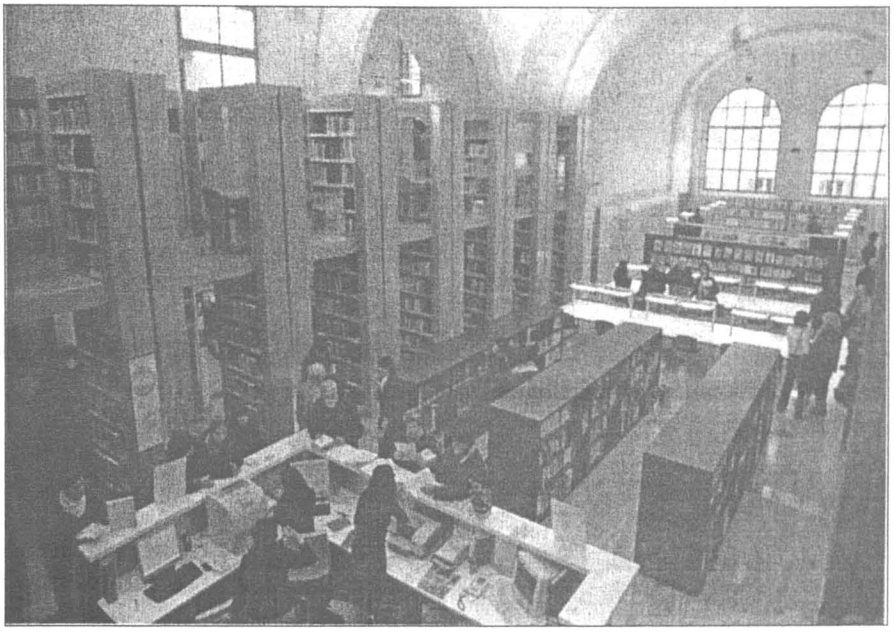

Biblioteca Antonio Delfini din Modena

Introducere

Reţeaua bibliotecilor din Italia este una complexă şi dificil de explicat. Institutul Naţional de Statistică (ISTAT) nu emite regulat un raport anual cu privire la starea bibliotecilor din ţară. Asociaţia Italiană a Bibliotecilor (AIB) a început publicarea unui Raport AIB (*AIB Rapporto*) abia din 2001, a cărui ultimă ediţie a apărut în 2006. Acest document devine treptat principala sursă pentru perfecţionarea profesională şi un studiu de caz privind situaţia bibliotecilor italiene. El reprezintă rezultatul colaborării între diferite asociaţii care monitorizează evenimente desfăşurate în cadrul lor şi le împărtăşesc întregii comunităţi de profil din ţară. O atenţie deosebită trebuie acordată contextului internaţional (vezi Congresul IFLA de la Milano, din 23-27 august 2009), deoarece toate deciziile strategice luate la acest nivel se vor repercuta mai târziu la nivel naţional.

În bibliotecile italiene există o cantitate uriaşă de cărţi; cu toate acestea, ceea ce lipseşte este un studiu care să centralizeze problemele generale.

Bibliotecile italiene din perspectiva contextului istoric

Bibliotecile din Italia au origini variate şi reflectă fragmentarea culturală şi politică ce a caracterizat dintotdeauna peninsula până în anul 1861 – când dinastia Savoia a întemeiat Regatul Italiei. Aceasta a marcat începuturile unui stat independent şi unitar. Unitatea deplină avea să se desăvârşească însă la 20 septembrie 1870, odată cu integrarea ultimelor teritorii aparţinând Statului Pontifical şi cu proclamarea Romei drept capitală în 1871.

În Evul Mediu, bibliotecile de pe lângă mânăstiri aveau un rol deosebit în Italia, ca şi în toată Europa de Vest. Principala lor funcţie era conservarea – şi, în multe cazuri, ele erau asociate la *scriptoria*. Aici se copiau manuscrise – în cea mai mare parte literatură religioasă. Printre acestea, cele din mânăstirile benedictine se evidenţiau prin bogăţia colecţiilor lor. De o mare importanţă în acea perioadă erau şi bibliotecile tematice, afiliate la eparhiile episcopale. Odată cu înfiinţarea şi răspândirea universităţilor, la începutul secolului al XII-lea, şi mai cu seamă odată cu mişcarea Umanistă, bibliotecile palatine, de pe lângă palat, precum şi cele nobiliare, au început să achiziţioneze şi să conserve literatură antică, dând astfel naştere la un nou concept de cultură. Acest concept se baza pe literatura religioasă, pe texte de legi, pe redescoperirea autorilor clasici şi studierea celor contemporani, umanişti, permiţând totodată răspândirea unei literaturi recreative. În acest timp, au luat fiinţă diferite biblioteci, aparţinând familiilor nobiliare; un exemplu în acest sens este Biblioteca Malatestiana din Cesena, creată după un model care a influenţat până şi Biblioteca Vaticanului.

După răspândirea tiparului, producţia de carte a crescut considerabil, rezultatul fiind crearea a numeroase biblioteci importante, promovate şi susţinute de nobilime şi biserică. În secolul al XVII-lea au fost deschise către public mari biblioteci, precum Biblioteca Ambrosiana din Milano. Această acţiune a continuat şi în secolul următor, iar în secolul al XIX-lea, odată cu unificarea Italiei, bibliotecile din fostele state au fost cedate Curţii regale, mai târziu mai multe colecţii religioase fiind confiscate de către stat. Din păcate, multe dintre acestea au fost risipite, vândute unor instituţii străine sau au sfârşit în cabinetele unor demnitari locali (avocaţi, notari, doctori ş.a). Toate aceste vechi biblioteci de curte sau ale bisericii au devenit ulterior baze bibliografice pentru bibliotecile de stat – ca de exemplu Biblioteca Naţională din Roma, care provine din fosta bibliotecă a Ordinului Iezuiţilor.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

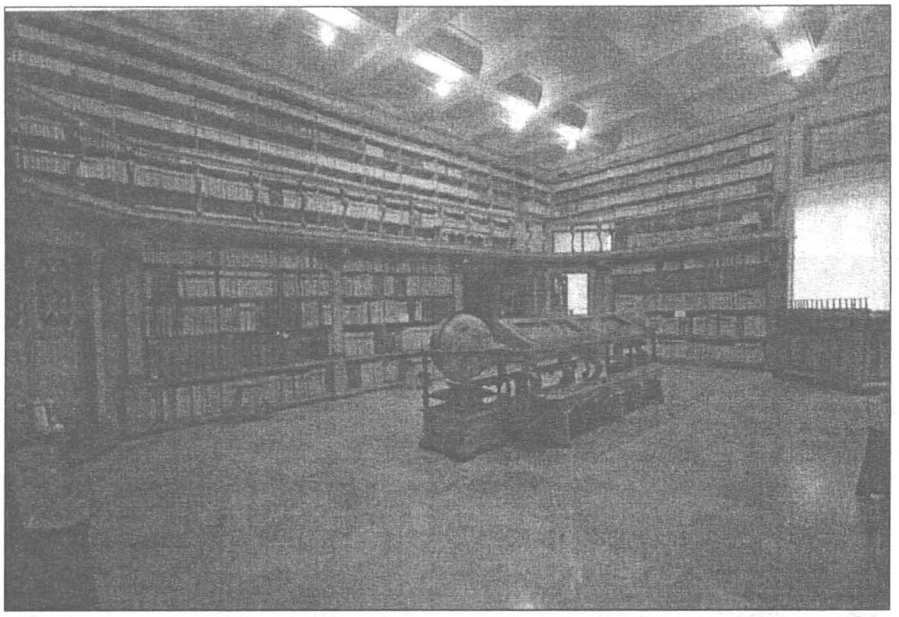

Biblioteca Gambalunga din Rimini

Această „reorientare" a însemnat colecții mixte de cărți diverse, adunate din surse diferite și care se adresau unui public la fel de diferit. Astfel, fără a ținti o anumită elită intelectuală, aceste biblioteci urmăreau în special răspândirea cât mai largă a culturii și informației. În multe cazuri, nu s-a luat în considerare lipsa de educație a unei mari părți a populației italiene, nici starea de înapoiere larg răspândită în rândul agricultorilor și muncitorilor. Moștenirea culturală a tinerei Italii se caracteriza, deci, prin solide rădăcini în patrimoniul cultural și istoric, dar care nu prea era funcțională din perspectiva situației contemporane. Așa că toate bibliotecile apărute pe baza amestecului de colecții istorice și religioase s-au remodelat, în funcție de publicul-țintă și de nevoile reale ale comunității.

Perioada 1800-1900

În cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea, structura bibliotecilor italiene se baza pe actul legislativ numit *Regolamento organico delle biblioteche pubbliche statali*. Acesta acoperea toate tipurile de biblioteci, inclusive pe cele publice, fiind publicat în 1876 și apoi în 1885. Biblioteca Centrală Națională din Roma a fost fondată în 1876 și poate fi comparată cu instituția sa omonimă din Florența. În 1885, ambele au primit titlul de *„bibliotecă centrală"*, ceea ce le-a conferit dreptul de a exercita control bibliographic și de a avea depozite legale, precum și sarcina de a reprezenta toate sectoarele culturale naționale (umanistice, tehnice, științifice), împreună cu principalele direcții de dezvoltare ale altor culturi naționale. Alte biblioteci *„naționale"* nu erau și *„centrale"*, așa că sarcina lor se limita la reprezentarea culturii regionale.

Un recensământ din 1863 arăta existența a 100 de biblioteci publice, dintre care aproximativ jumătate fuseseră înființate cu un secol în urmă și dezvoltate ulterior prin donații, moșteniri și confiscări. Dintre ele, cca 70 aveau colecții ce nu depășeau nici măcar 10.000 de cărți.

Un alt recensământ, din 1893, stabilea un număr de 419 biblioteci, multe dintre acestea alcătuite din colecții provenite din mânăstirile desființate. Legea permitea ca toate costurile unei biblioteci publice să fie incluse în cheltuielile facultative ale autorității locale. Aceasta a avut ca rezultat o scădere dramatică a resurselor financiare alocate acestor instituții, precum și lipsa unei politici privind dezvoltarea colecțiilor, care erau departe de nevoile reale ale publicului, din cauza cărților – în majoritate foarte vechi.

Acest neajuns a fost doar parțial rezolvat prin conceptul de „bibliotecă populară", care se adresează maselor largi. Ideea, împreună cu o puternică motivație de natură pedagogică, și în absența unui suport legislativ și economic clar, a promovat circulația cărților printre zonele sociale cele mai defavorizate.

Dezvoltarea esențială a autorității publice exercitate de biblioteci a început însă în anii 1970, când Parlamentul italian a început să acorde regiunilor țării acea autonomie stipulată în Constituție. Statul transfera tinerelor regiuni o serie de puteri legislative – iar una dintre acestea era responsabilitatea privind arhivele și bibliotecile instituțiilor locale, de interes regional. Descentralizarea a fost percepută de către personalul specializat ca fiind o șansă în favoarea creării unei rețele extinse de biblioteci publice. Mulți bibliotecari și politicieni s-au întrebat atunci care ar trebui să fie rolul pe care aceste instituții să îl joace în societatea modernă și au reflectat împreună asupra nevoilor de promovare a unei politici funcționale în acest sens. Deși a întâmpinat o serie de dificultăți, descentralizarea a marcat o perioadă de intense dezbateri, ce au condus la evoluția acestui sector de activitate al țării, depășind atitudinile tradiționale și așezând biblioteca în rândul serviciilor sociale, culturale și economice importante pentru zona și publicul pe care le deservesc.

În perioada 1980-1990 s-au dezvoltat biblioteci universitare, datorită unor investiții considerabile făcute în favoarea digitizării. Unele universități italiene au participat, la începutul anilor 1980, la crearea, experimentarea și adoptarea Serviciului Național al Bibliotecilor (*Servizio Bibliotecario Nazionale* – SBN). Anii 1970-1980 au fost marcați și de perfecționarea profesională a personalului din biblioteci.

Bibliotecile naționale și managementul general pentru cărți, instituții culturale și drepturi de autor

Se poate afirma că factorii istorici și politici au fost cei care au imprimat un anumit caracter distinctiv bibliotecilor de stat din Italia, unde se află opt biblioteci ce poartă numele de „națională". Acest calificativ desemnează două tipuri de biblioteci universitare: cele care au îndeplinit o funcție la nivel național în cadrul regiunilor dinaintea unificării statale (până în 1861) și cele înființate în ultimele decade al anilor 1900 în diferite orașe – mai cu seamă în sud (Bari, Potenza, Cosenza). Două dintre aceste biblioteci se numesc și centrale, pentru a marca rolul lor important la nivel național, într-un sens mai tradițional: BNCF (Biblioteca Națională Centrală din Florența) și BNCR (Biblioteca Națională Centrală *Vittorio*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Emanuele II din Roma). Celelalte şase astfel de instituţii sunt: Biblioteca Naţională din Bari (Biblioteca Nazionale Sagarriga Visconti di Bari), cea din Cosenza şi din Potenza – toate înfiinţate în anii '90, precum şi Biblioteca Naţională Braidense din Milano, Biblioteca Naţională *Vittorio Emanuele III* din Napoli şi Biblioteca Naţională Marciana din Veneţia.

Pe lângă acestea, încă 38 de biblioteci de stat se află sub autoritatea Ministerului Culturii – în total 46 de biblioteci. Biroul pentru Patrimoniu şi Drepturi de autor (*Direzione Generale per i Beni Librari, gli Istituti culturali ed il Diritto d'Autore*) este un department al Ministerului Culturii care se ocupă cu bibliotecile publice de stat, serviciile bibliografice şi bibliotecile naţionale, instituţiile de cultură, promovarea lecturii, cu drepturile de autor, conservarea şi promovarea colecţiilor. Tot aici se realizează consilierea editorilor şi stimularea difuzării culturii italiene peste hotare, precum şi supervizarea instituţiilor culturale – cum sunt academiile şi fundaţiile. Departamenul este împărţit, în mod curent, în nouă birouri executive:

1. Biroul I – Aspecte generale, personal şi buget.
2. Biroul II – Patrimoniul bibliografic aparţinând sau nu statului.
3. Biroul III – Instituţii culturale.
4. Biroul IV – Drepturi de autor.
5. Institutul Central pentru Catalogul Unic privind bibliotecile şi serviciile bibliografice din Italia.
6. Institutul Central pentru Patrimoniu sonor şi audiovizual.
7. Biblioteca Naţională Centrală *Vittorio Emanuele II* din Roma.
8. Biblioteca Naţională Centrală din Florenţa.
9. Centrul pentru promovarea lecturii.

Dezvoltarea şi asigurarea accesibilităţii colecţiilor este asigurată prin Serviciul Naţional al Bibliotecilor, Biblioteca Digitală Italiană (BDI), prin Internet şi prin site-ul cultural *Planeta Cărţii*, aflat încă în curs de perfecţionare.

Biblioteca Digitală Italiană

Pornind de la considerentul că Italia este deficitară în ceea ce priveşte materialul bibliografic în format electronic, digitizarea acestuia ocupă un loc de maximă importanţă, nu numai ca serviciu modern, oferit utilizatorilor, dar şi ca modalitate de conservare a acestuia. Disponibilitatea informaţiei este esenţială atât la nivel naţional, cât şi internaţional. Pe baza acestor idei, susţinute de studii de fezabilitate, au fost iniţiate două programe, unul privind materialele muzicale şi altul, materialele seriale.

Internetul cultural

Permite accesul la SBN, la cataloagele tradiţionale (pe bază de carduri digitale pentru patrimoniul bibliografic naţional), precum şi la cataloage specializate sau la cele străine.

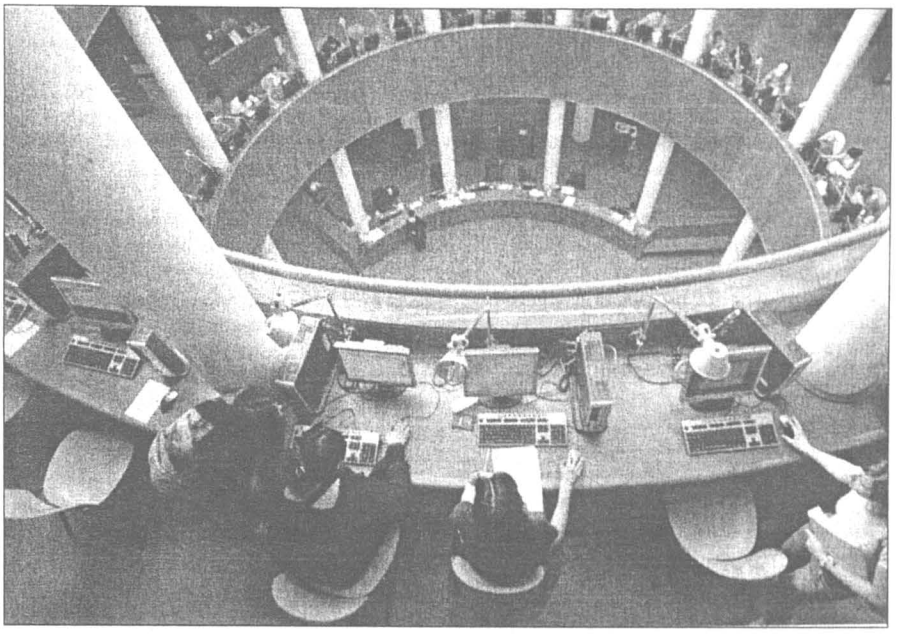

Biblioteca de Ştiinţe Sociale – Universitatea din Florenţa

Planeta Cărţii

Reprezintă un proiect demarat pentru stimularea publicaţiilor naţionale, atât în ţară cât şi peste hotare, bazat pe cooperarea editorilor italieni.

Biblioteca Naţională Centrală din Florenţa (BNCF)

Aceasta îşi are originile în biblioteca particulară a lui Antonio Magliabechi, a cărui colecţie de aproximativ 30.000 de volume a fost lăsată prin testament „în folosul general al locuitorilor oraşului", în anul 1714. În 1737 s-a hotărât că aceasta trebuia să conţină o copie a tuturor tipăriturilor din Florenţa, iar până în 1743 s-au adăugat şi cele aparţinând Marelui Ducat al Toscanei. În 1861, biblioteca s-a alăturat Bibliotecii Palatine (înfiinţate de Ferdinand al III-lea de Lorena şi continuate de succesorul său, Leopold al II-lea), alcătuind Biblioteca Naţională. Denumirea de „Centrală" i-a fost adăugată în 1885. Din 1870, aceasta a primit – prin depozit legal, o copie a tuturor lucrărilor publicate în Italia.

Bibliografia Naţională Italiană (BNI)

Din 1886 şi până în 1957, BNCF a publicat Buletinul publicaţiilor italiene, primite prin intermediul Depozitului Legal (*Bollettino delle pubblicazioni italiane ricevute per diritto di stampa*), care, începând cu 1958, a devenit Bibliografia Naţională Italiană.

BNCF are responsabilitatea compilării materialului conţinut de BNI, care este astăzi publicat de două ori pe lună, în patru serii: monografii, periodice, teze de doctorat şi cărţi pentru copii. Este disponibil şi pe CD-ROM, contra taxă, fiind actualizat trimestrial, precum şi online, cu actualizare lunară.

Prin Legea nr. 662/1996, Ministerul Culturii a finanţat proiectul privind extinderea BNI (*ARSBNI – Arricchimento dei servizi della Bibliografia Nazionale Italiana*).

BNCF are intenţia de a lega înregistrarea bibliografică de imaginile digitizate şi de a le posta gratuit pe Internet. Conţinutul celor aproximativ 70.000 de volume publicate în Italia după 1994 pot fi răsfoite online, prin intermediul unei cote BNI. Se preconizează şi digitizarea a aproximativ 5.000

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Biblioteca Salaborsa din Bologna

de u.b., cu un total de cca 1.250.000 de pagini, reprezentând volumele ce lipsesc din colecțiile BNCF ca urmare a inundațiilor din 1966. În 2008, paginile de titlu și indexurile a cca 40.000 de volume erau deja disponibile online. BNCF este liderul în digitizarea materialelor pentru SBN.

Biblioteca Națională Centrală din Roma (BNCR)

După unificarea țării și mutarea capitalei de la Florența la Roma, Ruggiero Bonghi, ministrul Educației Publice din guvernul Minghetti, a dorit să înființeze o bibliotecă națională și în capitală. S-a ales ca locație Palatul Ordinului Iezuiților – o construcție de secol XVI, destinată Colegiului Roman. Biblioteca, purtând numele lui Victor Emmanuel al II-lea, a fost inaugurată la 14 martie 1876, având colecții provenite mai ales din biblioteci ale mânăstirilor desființate (1873). De atunci, colecțiile s-au îmbogățit, nu numai prin achiziții, dar și prin publicații de la depozitul legal obligatoriu pentru materialul tipărit. În 1886, Biblioteca a început publicarea Buletinului operelor moderne străine (*Bollettino delle opera moderne straniere*). A fost înființat Centrul Național de Informare Bibliografică, ce editează *Indexul General al Incunabulelor* (*Indice Generale degli Incunaboli* – IGI), publicat în seria *Indexuri și Cataloage* (*Indici e cataloghi*). Dezvoltarea colecțiilor a dus la necesitatea găsirii unui alt sediu; primele proiecte în acest sens datează din 1912, iar în 1958 a fost ales, până la urmă, Castro Pretorio. Inaugurarea a avut loc la 31 ianuarie 1975, după un secol de la înființarea bibliotecii.

Încă din 1987, BNCR este parte a SBN. Începând din 1991, biblioteca a început catalogarea retropsectivă a volumelor sale datând din secolul XVI. Din 1990, Centrul Național pentru Studierea Manuscriselor (*Centro Nazionale per lo Studio del Manoscritto*) posedă microfilmele tuturor manuscriselor păstrate în bibliotecile din țară. În prezent, BNCR are în proprietate peste 6 milioane de resurse bibliografice.

Institutul Central pentru Catalogul Unic al Bibliotecilor și Informării Bibliografice (ICCU)

Acesta și-a luat numele în 1975, când a înlocuit Centrul Național pentru un Catalog Unic, care fusese creat, la rândul său, în 1951, cu scopul de a cataloga patrimoniul bibliografic al țării. Scopul noului organism este de a ajunge la un singur catalog, pentru toate bibliotecile italiene. Pentru aceasta, se caută cooperarea cu toate tipurile de biblioteci (de stat, universitare, locale etc). ICCU are în responsabilitatea sa SBN, rețeaua ce leagă bibliotecile de Ministerul Culturii și de alte ministere, împreună cu autoritățile locale, universități și alte instituții ce contribuie, împreună, la crearea Catalogului Unic. În plus, ICCU coordonează recensământul național al ediților manuscrise din secolul XVI, aflate în prezent în bibliotecile din Italia.

O altă sarcină importantă a Institutului este adaptarea contextului național la standardele internaționale (de exemplu, cele ale IFLA) în ceea ce privește catalogarea diferitelor tipuri de material – de la manuscrise la resurse multimedia.

Institutul Central pentru Patrimoniul Sonor și Audiovizual

Este principala colecție publică de acest tip, ce garantează conservarea și difuzarea unui material publicat pe bandă magnetică, disc optic, CD-ROM sau DVD. Acesta supraveghează dezvoltarea colecțiilor prin intermediul depozitului legal, în colaborare cu companii de sunet – de la muzica clasică la cea populară, de la jazz la rock, de la povești la reproduceri istorice.

Colecția cuprinde cca 200.000 de suporturi audio, cum ar fi role, discuri, benzi, CD-uri, DVD-uri, plus mijloace pentru reproducere sonoră, precum și o bibliotecă (mediatecă). Aceasta conține înregistrări, în cea mai mare parte nepublicate, realizate direct de către institut, sau de alte instituții – de exemplu, de universități. Din 1992, pe site-ul SBN este disponibil online și un catalog ce semnalează toate intrările noi. În 1999 a fost creat Muzeul Audiovizualului (MAV), cu scopul „de a achiziționa, conserva și difuza publicului materialul sonor, audiovizual și multimedia, creat prin metode tradiționale sau printr-o tehnologie avansată".

Institutul Central pentru Restaurare și Conservare a Arhivelor și Cărților

Se află sub autoritatea Ministerului Culturii și a fost înființat prin unificarea Institutului Central privind Patologia Cărții cu Centrul pentru fotocopiere, legare și restaurare al Arhivelor Statului. Primul, înființat în 1938, își continuă funcția de cercetare și oferă consiliere și coordonare tehnică în domeniul conservării și restaurării de carte. Are laboratoare de cercetare, o bibliotecă și un muzeu specializate și promovează această ultraspecializare în conferințe, seminarii și congrese.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Serviciul Naţional al Bibliotecilor (SBN)

A fost înfiinţat în anii 1980, este cea mai răspândită reţea de profil din ţară, fiind susţinută de Ministerul Culturii, de autorităţile regionale şi de universităţi, şi coordonată de către ICCU. Membrii săi numărau, în 2008, peste 3.200 de biblioteci de stat, universitare, locale, publice şi private, de tip general sau specializate pe diverse domenii de activitate, strânse toate în 61 de centre (poli). Bibliotecile membre SBN au acelaşi model de baze de date, precum şi acelaşi format bibliografic (SBN – MARC). Dar mai mult decât aceasta, ele funcţionează conform principiului comun al cooperării şi împărtăşesc aceleaşi obiective: de a furniza cetăţenilor un catalog unic care să conţină milioane de înregistrări şi să interconecteze serviciile de căutare şi de circulaţie a informaţiei.

La sfârşitul anilor '70, Angela Vinay, director al ICCU şi Preşedinte AIB, a întocmit un proiect clar în sprijinul serviciilor de specialitate la nivel naţional; SBN s-a concentrat asupra câtorva premise de bază:

1. Controlul bibliografic, pe baza unei arhive naţionale şi a unei bibliografii naţionale. Acesta nu se limitează doar la simpla achiziţionare şi descriere a publicaţiilor curente, ci implică şi catalogarea retrospectivă a cărţilor publicate în timp.

2. Accesul larg la informaţie, pe baza serviciului naţional de împrumut interbibliotecar (ILL) şi a programelor interrelaţionale.

3. Înalta specializare profesională a angajaţilor.

Reţeaua SBN

Primele centre de reţea (poli) au fost activate în 1985. Acestea sunt formate dintr-una sau mai multe biblioteci, legate la catalogul unic – cunoscut şi sub denumirea de Indice SBN. În 1992, odată cu debutul acestui indice, a fost creată şi reţeaua naţională a bibliotecilor din Italia. Iniţial, Indicele SBN conţinea doar identificarea detaliilor esenţiale ale înregistrărilor bibliografice. După 1992, acesta conţine descrieri bibliografice complete. SBN susţine simplificarea operaţiunii de standardizare şi catalogare, considerându-se că acestea stau la baza necesităţii de a oferi servicii utilizatorilor (la nivel intern) şi de a asigura participarea Italiei la programele internaţionale privind Controlul Bibliografic Universal (UBC) şi Accesul Deschis (UAP).

Crearea unui catalog unic nu se întrevedea încă. În 1980, Angela Vinay scria: „Înainte de înfiinţarea SBN, majoritatea bibliotecarilor nu ştiau regulile naţionale de catalogare sau nu foloseau vreo regulă în descrierea documentelor. Aşa că, pentru foarte mulţi, catalogarea în sistem SBN a însemnat însuşirea Regulamentului Italian privind catalogarea după autori (RICA) precum şi a ISBD."

Bibliotecile care fac parte din SBN sunt reunite în centre locale; fiecare astfel de centru cuprinde una sau mai multe biblioteci, grupate pe criterii zonale/teritoriale, ce permite automatizarea serviciilor prin conectarea lor la un server comun. Astfel, reţeaua are o arhitectură în formă de stea, care asigură comunicarea între un centru (Indice) şi polii periferici. Atunci când un utilizator caută un material accesând Indicele, el poate găsi materialul respectiv în bibliotecile SBN şi îi poate citi descrierea bibliografică. Bibliotecile SBN funcţionează independent, fiind totodată legate şi cooperând pe baza reţelei naţionale. Principala caracteristică ce permite acest lucru este catalogarea comună. În sistemul SBN, un

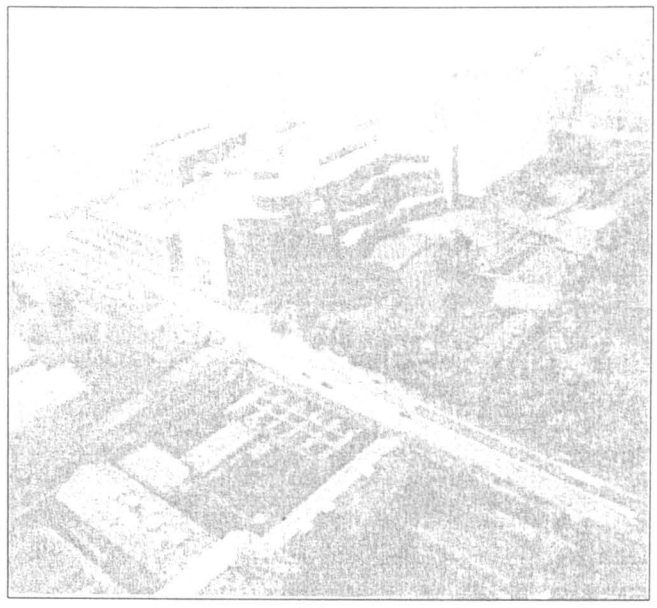

Proiectul Bibliotecii Publice din Torino

material este catalogat doar o singură dată de către prima bibliotecă ce achiziţionează materialul respectiv. Celelalte biblioteci îl vor găsi după Indicele SBN, adăugându-i doar cota locală. Unul dintre cele mai importante proiecte desfăşurate în ultimii ani a fost copierea Catalogului Cumulativ 1886–1957, a Buletinului Informativ al publicaţiilor italiene primite prin Depozit Legal de către Biblioteca Naţională Centrală din Florenţa (BNCF) în Indicele SBN. CUBI a fost compilat în 1968 şi descrie publicaţiile italiene din 1886 până în 1957, conţinând 639.590 de titluri, ordonate mai întâi după clasă şi apoi după autor. Copierea CUBI a fost realizată de către BNCF şi a implicat conversia înregistrărilor în format ISBD. Proiectul a început în iunie 1998 şi s-a terminat în noiembrie 2000.

Indicele SBN cuprinde trei principale baze de date:

1. Cărţi moderne (*Base dati Indice – Libri moderni*)

Este cea mai mare şi se află în continuă dezvoltare. Conţine informaţii despre cărţi publicate după 1831, precum şi periodice mai vechi şi mai noi. În septembrie 2008, conţinea 3.051.966 de autori şi 9.031.143 de titluri, reprezentând peste 42.000.000 de cote în bibliotecile din sistemul SBN.

2. Cărţi vechi (*Base dati Indice – Libri antichi*)

Conţine informaţii privind cărţi publicate de la începuturile tiparului până în 1830 – an acceptat ca linie de demarcaţie convenţională între epoca veche şi cea modernă a cărţilor. În septembrie 2008, erau 665.147 de titluri şi 1.820.235 de cote.

3. Baza de date muzicală (*Base dati Indice – Musica*)

Conţine informaţii privind manuscrise şi tipărituri muzicale, librete pentru opere muzicale publicate începând cu secolul al XVI-lea, precum şi înregistrări sonore din peste 500 de colecţii publice şi private. Aceasta reprezintă principala sursă naţională de retrospectivă în domeniu. În septembrie 2008, ea includea 656.764 de itemi.

Aceste baze de date pot fi accesate pe pagina de web: http://opac.sbn.it/opacsbn/opac/iccu/informazioni.jsp

Registrul Bibliotecilor din Italia

Conţine informaţii esenţiale despre bibliotecile din

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

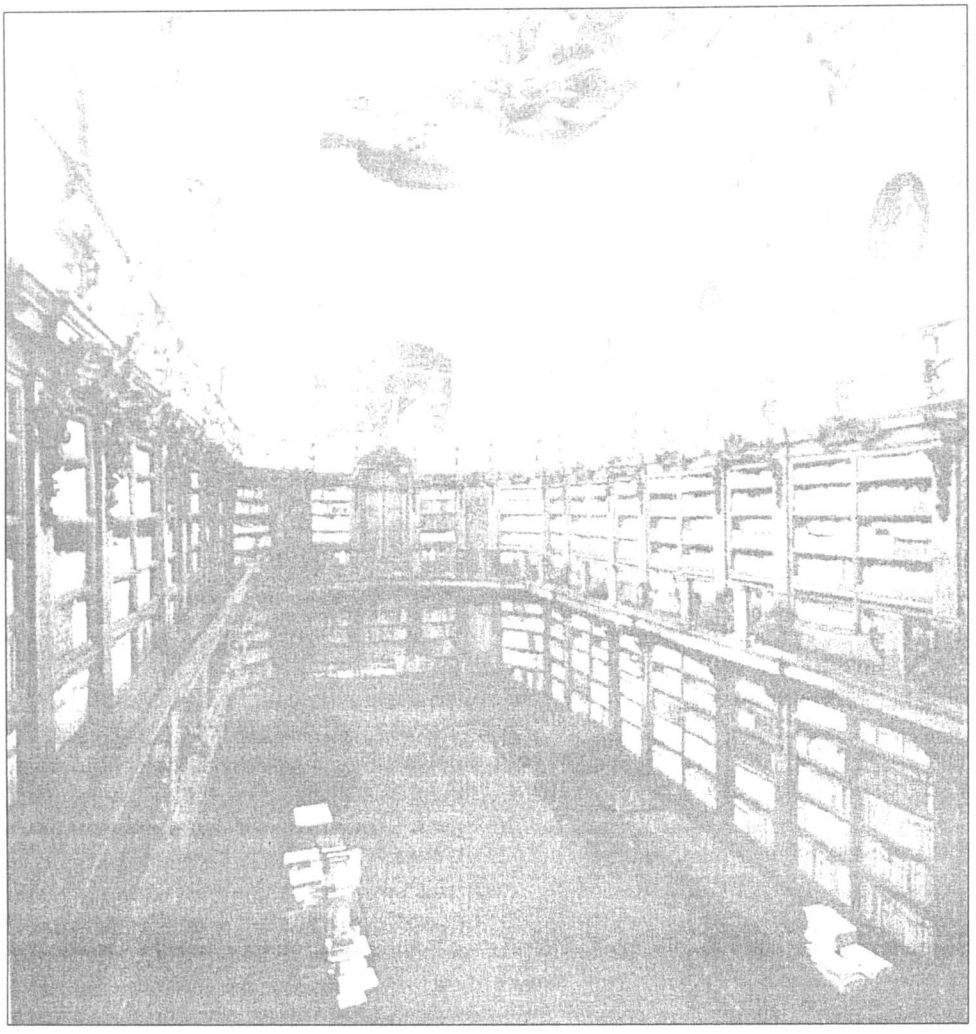

Biblioteca Classense din Ravenna

țară: adresă, dimensiunea colecției bibliografice, tipul colecției și serviciile oferite. În septembrie 2008, acesta acoperea 16.421 de biblioteci.

Baza de date OPAC SBN

Este interfața publică a Indicelui, uniunea cataloagelor bibliotecilor care sunt membre SBN. Aceasta conține:

– descrierea materialelor achiziționate de către aceste biblioteci după anii 1990 sau după intrarea fiecărei biblioteci în parte în sistemul SBN;

– documente din perioada secolelor al XVI-lea și al XX-lea;

– descrierea cărților recuperate din cataloagele tipărite, datând dinainte de 1990.

Baza de date OPAC SBN este actualizată săptămânal și permite:

– identificarea materialului căutat de către utilizator;

– selectarea bibliotecilor care au materialul respectiv și accesarea înregistrării lui de la oricare bibliotecă în care s-ar afla utilizatorul;

– accesarea cataloagelor locale pentru informații în plus privind disponibilitatea materialului;

– accesarea serviciului de împrumut online sau de livrare a cărții (ILL SBN), dacă biblioteca respectivă are acest tip de serviciu;

– accesarea înregistrării unor materiale speciale, emise de autorități în domeniu (*Voci di autorità*), postate într-un fișier special, creat pentru a garanta unitatea și justețea informației.

Baza de date EDIT 16

Creată în jurul publicațiilor de secol XVI, aceasta are ca scop centralizarea tipăriturilor din această perioadă și conține, pe lângă descrierile bibliografice, informații despre autori, editori, titluri sau metode tipografice (oferind și imagini digitizate ale acestora). La acest proiect participă aproximativ 1.200 de biblioteci italiene – printre care și Biblioteca de Stat San Marino sau Biblioteca Apostolică a Vaticanului. În septembrie 2008 erau cuprinse aproximativ 62.500 de cărți vechi, 5.500 de editori, tipografi și comercianți de carte, precum și cca 2.200 de imagini digitizate reprezentând diferite modalități de realizare tipografică.

Traducere de Cristina STAICU

Din „IFLA Journal" Vol. 35,
Nr. 2 (iunie 2009), pp. 94–116

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Orizonturi

Conferinţa
70 de ani de la Marele Refugiu Polonez în România
Varşovia, 18-19 septembrie 2009

În organizarea Institutului Cultural Român din Varşovia, în colaborare cu partenerii săi polonezi, Dom Spotkań z Historią (Casa întâlnirilor cu istoria) şi Fundaţia Karta, în zilele de 18-19 septembrie 2009 a avut loc în capitala polonă conferinţa *70 de ani de la Marele Refugiu Polonez în România 1939-1947*, cu participarea unor istorici reprezentativi ai relaţiilor bilaterale dintre cele două ţări.

În deschiderea manifestării au rostit alocuţiuni de bun-venit participanţilor la conferinţă Excelenţa Sa, dl. Gheorghe Predescu, ambasadorul României în Republica Polonă, dl. Dorian Branea, directorul Institutului Cultural Român din Varşovia, dl. Piotr Jakubowski, directorul Dom Spotkań z Historią şi dl. Zbigniew Gluza, directorul Fundaţiei Karta.

A urmat discursul introductiv al academicianului Dan Berindei, vice-preşedintele Academiei Române, preşedintele părţii române în comisia mixtă de istorie a Academiilor din cele două ţări, care a înfăţişat o amplă retrospectivă a evoluţiei relaţiilor dintre poporul român şi poporul polonez de-a lungul timpului. Vorbitorul a subliniat că relaţiile româno-polone au o veche tradiţie istorică, datând de peste şase veacuri, urmele legăturilor dintre cele două neamuri, unul daco-latin şi celălalt slav, lăsând semne adânci în istoria fiecăruia dintre ele. Cronici poloneze le atestă existenţa începând din ultimul sfert al secolului al XIV-lea, dar, fără îndoială, raporturile sunt anterioare. Între Regatul polon şi Moldova au existat în decursul istoriei relaţii de vasalitate, dar şi de deplină egalitate şi alianţă. Vechile legături de bună vecinătate au favorizat raporturile economice româno-polone. În tratatele de alianţă – cum sunt cele din anii 1495, 1499 şi 1510 – se fac referiri şi la legături comerciale. Asupra acestora o influenţă pozitivă a avut aşezarea geografică pe drumurile de comerţ europene între ţările cu productivitate diferită din răsărit şi apus. Notabile sunt în Evul Mediu legăturile culturale. Se poate spune că Polonia a reprezentat pentru români, în secolul al XVII-lea, una din căile de acces la cultura antichităţii latine, cu tot ce a însemnat ea ca influenţă în gândire şi stil pentru unii dintre cei mai însemnaţi creatori ai vremii. Prin Polonia catolică, mai mult chiar decât prin Transilvania aflată sub stăpânirea ungară, au venit în Principatele Române extracarpatice influenţele Occidentului latin, atât în domeniul cultural, cât şi în cel instituţional. Marii cronicari moldoveni Grigore Ureche şi Miron Costin au studiat în Polonia, la Bar, ambii învăţând aici limbile polonă şi latină. Cunoaşterea acestor limbi le-a facilitat accesul la lucrările istoriografice ale polonezilor. Un moment important al colaborării româno-polone s-a înregistrat în anul revoluţionar 1848. Conducătorii revoluţiei româneşti au întreţinut relaţii cu aripa conservatoare a emigraţiei poloneze, în frunte cu prinţul Adam Czartoryski, reprezentant oficial al Poloniei în Franţa şi Anglia. Deşi revoluţia română şi cea polonă nu s-au sprijinit reciproc, totuşi, acţiunile comune întreprinse au dus la o apropiere mai mare între cele două popoare. S-a arătat, de asemenea, că mişcarea pentru Unirea Principatelor Române a fost sprijinită şi de polonezi.

În continuare, au avut loc lucrările conferinţei propriu-zise, moderate în prima parte de către acad. Dan Berindei, iar în cea de-a doua parte, de către prof. dr. hab. Tadeusz Dubicki, profesor la Academia „Jan Długosz" din Częstochowa. Au prezentat comunicări şi prelegeri, din partea română: prof. univ. dr. Ioan Chiper, Institutul de Istorie „Nicolae Iorga" din cadrul Academiei Române, prof. univ. dr. Constantin Geambaşu, şeful Catedrei de Limbi şi Literaturi Slave a Universităţii Bucureşti, conf. univ. dr. Florin Anghel de la Universitatea „Ovidius" din Constanţa, dr. Mioara Anton, cercetător ştiinţific principal la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga", dr. Ion Constantin, cercetător ştiinţific principal la Institutul Naţional pentru Studiul Totalitarismului, şi lector univ. dr. Radu Florian Bruja de la Universitatea „Ştefan cel Mare" din Suceava, iar din partea polonă: prof. dr. hab. Tadeusz Dubicki, prof. dr. hab. Małgorzata Wil-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

laume de la Universitatea „Marie Curie-Skłodowska" din Lublin, prof. dr. hab. Janusz Żarnowski, directorul Comitetului de Istorie al Academiei Poloneze de Ştiinţe, dr. Henryk Bułhak, membru al Comitetului de Istorie al Academiei Poloneze de Ştiinţe, dr. Andrzej Florian Dubicki de la Institutul de Studii Politice al Universităţii din Łódź, dr. Kazimierz Jurczak de la Catedra de Italianistică şi Românistică a Universităţii Jagiellone din Cracovia, fost consul al Republicii Polone în România, dr. Andrzej Koryn, director adjunct al Institutului de Istorie „Tadeusz Manteuffel" al Academiei Poloneze de Ştiinţe, publicistul Bogumił Luft, fost ambasador al Republicii Polone în România, şi Roman Wyborski, istoric, fost consilier al Ambasadei Republicii Polone în Bucureşti.

Vorbitorii au subliniat faptul că, la încheierea primei conflagraţii mondiale, România şi Polonia – amândouă de partea forţelor Antantei – au păşit într-o nouă fază a devenirii lor istorice în urma realizării aproape simultane a idealului naţional: Statul polon – după cele trei dezmembrări din secolul al XVIII-lea şi o perseverentă luptă diplomatică şi militară – şi-a redobândit fiinţa suverană şi independentă (11 noiembrie 1918). Statul român şi-a desăvârşit unitatea naţională (1 decembrie 1918), în urma eliberării şi reunificării provinciilor istorice aflate până atunci sub ocupaţia imperiilor vecine. Polonia şi România Mare redevin astfel state vecine. Destine comune situau Polonia şi România, întregite după primul război mondial, ca o barieră între lumea sovietică, a comunismului bolşevic, şi lumea Europei, lumea celui mai civilizat continent. Poziţia geopolitică şi geostrategică asemănătoare, tradiţiile colaborării anterioare, anumite afinităţi sedimentate de-a lungul secolelor au permis o colaborare fructuoasă în perioada interbelică. În această perioadă, relaţiile bilaterale, pornind de la restabilirea legăturilor diplomatice în 1919, s-au aflat sub semnul convenţiei de alianţă din 1921, reînnoită în 1926, 1931 şi 1936. În momentele tragice din toamna anului 1939, statul român a acordat un sprijin deosebit refugiaţilor polonezi şi a facilitat tranzitarea tezaurului. În noaptea de 17/18 septembrie 1939, preşedintele Poloniei, Ignacy Mościcki, premierul Felicjan Składkowski şi alţi membri ai guvernului au trecut graniţa în România, fiind primiţi cu ospitalitate la Cernăuţi. Preşedintele şi membrii guvernului au fost urmaţi de un mare număr de militari şi civili, vehicule şi materiale de război. Conform statisticilor, numărul total al refugiaţilor polonezi în România a fost de circa 100.000, dintre care 60.000 militari. Sub aparenţa regimului de internare, militarii polonezi au beneficiat de o mare libertate; până în iunie 1940 aproximativ 14.000 dintre ei (printre care şi mareşalul Rydz-Smigły) au părăsit ţara cu sprijinul tacit al guvernului şi autorităţilor româneşti, îndreptându-se spre Anglia, Franţa, Africa, Orientul Apropiat. În taberele şi cantonamentele destinate refugiaţilor au fost asigurate toate condiţiile necesare pentru un trai civilizat. Statul român a cheltuit sume importante pentru întreţinerea şi asistenţa refugiaţilor polonezi, în baza acoperirilor oferite prin aurul depus la Banca Naţională de către Bank Polski şi a valorii materialelor predate sau lăsate în România de fosta armată poloneză. Cu recunoştinţă au amintit de ajutorul dat atunci de poporul român polonezilor eminenţi oameni de cultură, scriitori şi publicişti contemporani, precum Stanisław Czernik, Kazimiera Jłłakówiczowna, Danuta Bienkowska, Juliusz Demel ş.a. Desigur, în perioada dramatică a anilor 1939-1940, au existat şi puncte de vedere deosebite în diverse probleme, nemulţumiri de o parte şi de alta, necorelări în derularea unor acţiuni. Acestea au avut, în general, o motivaţie obiectivă, rezultând din situaţia dificilă în care se găseau cele două popoare.

În cadrul conferinţei, a avut loc lansarea albumului dedicat refugiului polonez în România, realizat de Fundaţia Karta, precum şi proiecţia documentarului despre Marele Refugiu, realizat de Alicja Wancerz-Gluza. S-a asigurat, de asemenea, proiecţia filmului *Trenul de aur* (producţie româno-polonă din anul 1986, regia de Bohdan Poręba, scenariu de Ioan Grigorescu).

La manifestare au participat cu evocări emoţionante mai mulţi supravieţuitori ai refugiaţilor polonezi din România anului 1939, dintre care menţionăm pe dl. Tadeusz Gaydamowicz, arhitect din Cracovia.

Conferinţa s-a bucurat de un ecou deosebit în rândul participanţilor, iar prin rememorarea evenimentelor dramatice de la începutul celei de-a doua mari conflagraţii mondiale s-a evidenţiat faptul că ajutorul dat atunci de poporul român refugiaţilor polonezi s-a înscris ca un moment emblematic al prieteniei tradiţionale dintre cele două popoare. După 70 de ani de la evenimente prevalează solidaritatea dintre cele două popoare, eforturile deosebite întreprinse de autorităţile româneşti şi de opinia publică pentru sprijinirea unui aliat şi prieten aflat la grele momente de cumpănă. Nu mai puţin, evenimentele în cauză sunt de natură să îndemne la reflecţii atât asupra necesităţii dezvoltării contactelor dintre români şi polonezi, cât şi a rosturilor viitoare ale celor două popoare în Europa Unită.

Dr. Ion CONSTANTIN

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Cultura în rezistenţa poloneză anticomunistă în perioada „Solidarităţii"

Dr. Ion CONSTANTIN

Viaţa culturală din Polonia a avut o însemnătate deosebită pentru însufleţirea şi încurajarea mişcării de rezistenţă anticomunistă din perioada „Solidarităţii", în ciuda opreliştilor şi măsurilor represive luate de puterea comunistă, îndeosebi după introducerea legii marţiale. Cu toate presiunile exercitate de regim, mulţi autori de literatură au abordat într-un mod curajos tematici inspirate din realitatea dură a acelei vremi, publicându-şi operele la tipografii clandestine din ţară sau în străinătate. Alţii şi-au căutat salvarea în reflecţii generale sau despre trecut, graţie cărora au putut să publice în mod oficial. În poezie, o figură cu totul aparte a făcut Czesław Miłosz[1] care, în 1980, a primit premiul Nobel pentru literatură, izbânda sa simbolizând, totodată, lupta cu puterea comunistă pentru unitatea culturii emigraţiei cu aceea din ţară. Poezia sa *Cât mai prostiţi pe omul simplu? (Który skrzywdziłeś człowieka prostego?)* era citită şi percepută ca o chintesenţă a genezei „Solidarităţii". De aceea, pe timpul vizitei efectuate în Polonia între 5 şi 19 iunie 1980, Miłosz a fost primit cu mult entuziasm la Varşovia, Gdańsk, Cracovia şi Lublin, unde a şi primit titlul de *doctor honoris causa* al Universităţii catolice din această localitate. Odată cu vizita lui Miłosz în ţară, revistele de specialitate au început să facă referiri la existenţa unei literaturi a exilului polonez. Poate nu întâmplător, după îndelungi discuţii şi negocieri, la 31 iulie 1980, Seimul a votat legea pentru ridicarea cenzurii. Un rol deosebit în emulaţia de spirit a societăţii poloneze au avut şi alţi creatori literari, ca Wisława Szymborska (viitoare laureată a premiului Nobel), Zbigniew Herbert, Jan Twardowski, precum şi scriitorii din mai tânara generaţie: Leszek Szaruga, Ryszard Krynicki, Stanisław Barańczak, Edward Stachura ş.a. Evenimentele legate de înfiinţarea Sindicatului Liber au constituit tema de inspiraţie a unor excepţionale analize cu valoare filosofică, precum *Etykę „Solidarnośc" (Etica „Solidarităţii")*, având ca autor pe preotul prof. Józef Tischner.

După 13 decembrie 1981 au existat diverse forme neoficiale de participare la cultura şi educaţia populaţiei, dintre care un loc important l-au avut spectacolele de teatru şi cabaret, muzica naţională necenzurată difuzată pe casete audio, cuprinzând piese celebre, ca baladele despre libertate ale „bardului stării de război" Jacek Kaczmarski, care se bucurau de o mare popularitate. Piesa acestuia, intitulată *Mury (Ziduri)* a devenit un adevărat imn neoficial al opoziţiei. De asemenea, autorităţile aveau probleme cu acele formaţii de muzică uşoară neconformiste, cum era „Perfekt", al cărui cântec intitulat *Vrem să fim noi înşine (Chcemy być sobą)* devenise un şlagăr foarte îndrăgit de tânăra generaţie, sau „Lady Pank" care lansase piesa *Mai puţin decât zero (Mniej niż zero)*, un autentic protest la adresa regimului comunist. Caracteristic pentru noua tendinţă a muzicii uşoare poloneze era extraordinarul şlagăr *Trăiască balul (Niech żyje bal)*, cântat de Maryla Rodowicz, pe versuri semnate de Agnieszka Osiecka, şi care, pentru unii, reprezenta un „imn ce amintea de realitate", iar pentru alţii, un „fenomen nihilist".

Pe timpul stării de război, decretată la 13 decembrie 1981, au apărut ilegal o serie de lucrări literare remarcabile, dintre care menţionăm: *Conversaţii poloneze în anul 1983 (Rozmowy polskie latem 1983 roku)* de Jarosław Marek Rymkiewicz, *Răsăritul şi apusul lunii (Wschody i zachody księżyca)* de Tadeusz Konwicki, *Raport despre starea de război (Raport o stanie wojennym)* de Marek Nowakowski, *A rămas de la ospăţul bogaţilor (Zostało z uczty bogów)* de Igor Newerly, şi volumul de versuri *Raport din oraşul asediat (Raport z oblężonego miasta)*, având ca autor pe Zbigniew Herbert.

În crearea stării de spirit emulative pentru mişcarea de rezistenţă un rol important au avut expoziţiile de artă şi filmele, a căror difuzare a devenit posibilă odată cu intrarea în circulaţie a unui număr tot mai mare de aparate video. Prin intermediul acestora erau puse în circuit o serie de filme şi programe procurate din Occident şi care, deci, nu erau cenzurate de autorităţile regimului. Chiar dacă asemenea forme de cultură s-au manifestat îndeosebi în marile centre orăşeneşti şi mai puţin la sate, efectul lor a fost remarcabil în delegitimarea regimului comunist şi influenţarea populaţiei. Pe marile ecrane au început să fie prezentate unele filme până atunci cenzurate, cum a fost *Coloneii (Półkownicy)*, producţie cinematografică din care nu lipseau o serie de accente critice la adresa regimului. Evenimentul cel mai important în acest domeniu a fost, însă, acordarea Palmierului de Aur, cel mai prestigios premiu al Festivalului de la Cannes, regizorului Andrzej Wajda, pentru filmul *Omul de fier (Człowiek z żelaza)*, referitor la grevele din august 1980 şi formarea „Solidarităţii".

În artele plastice s-au remarcat generaţia de vârstă medie şi cea tânără, din rândul cărora mulţi artişti s-au declarat deschis împotriva stării de război, expunându-şi lucrările în biserici sau protestând împotriva puterii care, de altfel, a desfiinţat Uniunea Artiştilor Plastici Polonezi. În creaţia plastică a fost dominantă tematica având caracter religios sau cea bazată pe aranjamentele spaţiale, remarcându-se în această privinţă Janusz Bogucki şi Marek Rostworowski, ale căror opere erau expuse, adesea, în biserici.

Un important refugiu pentru cultura independentă şi manifestările educaţionale, după 13 decembrie 1981, l-a avut Biserica romano-catolică poloneză, care a creat condiţii pentru organizarea unor seri literare, spectacole de teatru, expoziţii şi chiar sesiuni ştiinţifice. Publicaţiile catolice au oferit câte un serviciu pentru mulţi jurnalişti şi scriitori care şi-au pierdut locurile de muncă, îndeosebi după ce regimul a desfiinţat diferite asociaţii literar-artistice, iar cei în cauză şi-au putut continua, astfel, activitatea clandestină împotriva puterii. Măsurile drastice luate de regimul comunist în urma intensificării verificărilor în instituţiile de cultură şi mass media au avut adesea efecte contrarii celor scontate, întorcându-se practic împotriva acestuia. Astfel, concedierea a peste 800 de ziarişti i-a determinat pe aceştia să intre în presa clandestină, ceea ce a dus implicit la creşterea calitativă a publicaţiilor care criticau puterea comunistă.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Cărţile şi periodicele publicate clandestin în această perioadă acopereau o largă arie tematică privind îndeosebi starea naţiunii din acel moment, dar, înainte de toate, atacau regimul comunist în punctul lui cel mai slab: legitimarea prin trecut. Prin intermediul opoziţiei democratice a început o bătălie hotărâtă pentru înlăturarea „petelor albe" din istoria contemporană a ţării şi reîntoarcerea la tradiţiile marilor personalităţi şi figuri politice din epoca interbelică a celei de-a II-a Republici Polone. Folosindu-se tipografiile din cadrul celui de-al „doilea circuit" au fost reeditate numeroase lucrări ştiinţifice şi memorii publicate de exilul polonez. Martirajul polonez în Răsărit din anii 1939–1945, asasinatele de la Katyń dintre 3 aprilie şi 9 mai 1940, istoria nefalsificată a Armatei Naţionale (Armia Krajowa), îndeosebi în partea finală a războiului, răpirea liderilor mişcării clandestine împotriva ocupantului sovietic şi procesul acestora de la Moscova, teroarea aparatului de securitate faţă de opoziţia legală din anii 1945–1947, lupta de rezistenţă a partizanilor care se opuneau regimului comunist, istoria secretă a R.P. Polone din perioada ocupaţiei (moartea lui Marceli Nowotko) – toate acestea erau teme frecvent abordate în publicaţiile clandestine apărute în anii '80. Dintre lucrările istorice apărute ilegal în perioada stării de război menţionăm: *Naşterea sistemului puterii (Narodziny systemu władzy)* de Krystyna Kersten şi *Istoria recentă a Poloniei 1918-1980 (Najnowsza historia Polski 1918-1980)* de Andrzej Albert (Wojciech Roszkowski).

Publicaţile apărute în clandestinătate în legătură cu episoadele tragice din istoria contemporană a poporului polonez n-au rămas fără urmări asupra politicii promovate de autorităţile regimului, forţând practic iniţierea de demersuri oficiale pentru lămurirea unor aspecte dureroase ale relaţiilor dintre Polonia şi Uniunea Sovietică. În principal este vorba despre asasinatele de la Katyń şi din alte locuri comise de N.K.V.D. împotriva elitei militare şi civile poloneze, în timpul celui de-al doilea război mondial. În noul context apărut după 1985, privind politica U.R.S.S. de *glasnost* şi *perestroika*, Generalul Wojciech Jaruzelski a încercat să-l convingă pe liderul sovietic Mihail Gorbaciov să divulge secretul despre Katyń. În 1987 a fost numită o comisie a ambelor state, formată din istorici de încredere ai partidului, care trebuia să pregătească un raport şi să selecteze unele documente, care ulterior urmau să fie publicate. În fruntea comisiei se aflau din partea polonă – rectorul Academiei de Ştiinţe Sociale a C.C. al P.M.U.P., prof. Jarema Maciszewski, iar din partea sovietică – directorul Institutului de Marxism-Leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S., prof. Ghiorghi Smirnov[2]. În primii doi ani de activitate a comisiei nu s-a putut ajunge la o poziţie comună în chestiunea Katyń-ului, în primul rând din cauza modului de a înţelege rostul comisiei de către autorităţile sovietice. Secţia pentru relaţiile cu ţările socialiste a C.C. al P.C.U.S. s-a amestecat sistematic în activitatea comisiei, încercând să controleze şi să-şi impună punctul de vedere în legătură cu cercetarea de fond şi concluziile acesteia.

În cursul vizitei în Polonia, din vara anului 1988, secretarul general al C.C. al P.C.U.S., Mihail Gorbaciov, s-a întâlnit, la 14 iulie, cu intelectualii polonezi, la Palatul Regal din Varşovia. Din sală s-au exprimat opinii cu privire la necesitatea renunţării de către U.R.S.S. la poziţia adoptată până atunci în legătură cu responsabilitatea pentru evenimentele întâmplate în anii 1939-1941 şi, în primul rând, faţă de crimele de la Katyń. În declaraţiile făcute cu acest prilej, Gorbaciov a evitat un răspuns tranşant în chestiune, dând, totuşi, de înţeles că problema este mai complexă decât versiunea sovietică oficială de până atunci. Cenzura poloneză a avut grijă ca întrebările despre crimele de la Katyń – deşi fuseseră auzite de întreaga ţară, graţie transmisiei în direct de către posturile de radio şi televiziune – să nu apară în stenogramele publicate după întâlnire. Cu toate acestea, autorităţile nu au îndrăznit să-l cenzureze şi pe Gorbaciov, ale cărui declaraţii apar în documentul oficial publicat ulterior. Textual, liderul sovietic a afirmat: „Acum, despre exterminarea ofiţerilor polonezi la Katyń. Mulţi oameni în Polonia sunt convinşi că aceasta s-a întâmplat datorită lui Stalin şi Beria. Acum se cercetează în mod minuţios istoria acestei tragedii. Pe baza rezultatelor acestor cercetări se va putea aprecia cât sunt de justificate aceste opinii sau altele."[3] Aşa cum rezultă din amintirile lui Valentin Falin, consilier al lui Gorbaciov, părintele politicii de „glasnost" şi „perestroika", atunci când a dat asigurări – între alţii, generalului Wojciech Jaruzelski – că nu s-a găsit nici un document care să pună într-o nouă lumină problema crimelor de la Katyń, a minţit cu premeditare. El cunoştea exact conţinutul Pachetului nr. 1, fapt confirmat şi de preşedintele K.G.B.-ului din acea vreme (1988), Vladimir Krucikov[4]. Aceasta nu l-a împiedicat pe Gorbaciov să dea asigurări cu privire la importanţa stabilirii adevărului despre crimele de la Katyń şi cerinţa „grăbirii ritmului cercetărilor, a extragerii datelor celor mai profunde din surse credibile"[5].

În mai 1988, istoricii polonezi membri în comisia pentru cercetarea „petelor albe": Jarema Maciszewski, Czesław Madajczyk, Ryszard Nazarewicz şi Marian Wojciechowski au prezentat la acest forum expertize asupra raportului Comisiei Burdenko, dovedind lipsa de probitate şi de fundamentare a celor mai multe dintre concluzii[6]. Cu toate acestea, istoricii sovietici membri ai comisiei nu au obţinut aprobarea C.C. al P.C.U.S., nici de a accepta, dar nici de a combate această „versiune canonică". De fapt, chiar dacă ar fi fost de bună credinţă, cercetătorii sovietici nu puteau face mare lucru, atât timp cât ei înşişi nu aveau acces la o deplină documentare pe această temă. Interesante în această privinţă sunt relatările lui Aleksandr Iakovlev, membru al Biroului Politic al C.C.C. al P.C.U.S., care la vremea respectivă avea sarcina de a supraveghea lucrările comisiei mixte polono-sovietice. El arăta următoarele: „Au început căutări plicticoase care trenau. Partea polonă a comisiei mixte făcea presiuni asupra lui G. Smirnov, iar acesta mă suna pe mine şi mă ruga să-l ajut în căutarea documentelor. De fiecare dată, mă adresam la rândul meu lui Mihail Sergheevici (Gorbaciov), care la rugăminţile mele repetate răspundea cu un singur cuvânt: «Căutaţi». De mai multe ori, l-am întrebat pe şeful Secţiei Generale a C.C., Valeri Boldin, responsabil pentru arhivă, unde se pot găsi orice documente despre Katyń. Acesta m-a asigurat că asemenea lucruri la el [în arhivă] nu sunt. Când îmi vorbea, surâdea, totuşi, cu subînţeles. Această situaţie a durat destul de mult timp. Deodată, toată această tărăgănare a fost întreruptă. A venit la mine Serghei Stankievici şi a spus că istoricul N.S. Lebedev, lucrând la o documentaţie referitoare la trupele de escortă, în mod neaşteptat, a descoperit informaţii despre Katyń."[7] Din documentele găsite de Natalia Lebedeva, referitor la trupele de escortă ale N.K.V.D., rezulta fără dubiu că ordinul de escortare a prizo-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

nierilor de război a fost dat de Direcţia pentru prizonieri de război din cadrul N.K.V.D. al U.R.S.S., a cărei arhivă se găsea într-una dintre cele mai secretizate colecţii – Arhivele Speciale ale Departamentului General al Arhivelor de pe lângă Consiliul de Miniştri al U.R.S.S. În aceste arhive, în afara documentaţiei Direcţiei pentru Prizonierii de Război, au fost păstrate arhive din Germania, Franţa, Polonia, Belgia şi din alte state, fiind capturate de Armata Roşie, în timpul celei de-a doua mari conflagraţii mondiale, ca „trofee de război"[8].

Despre materialele găsite, Lebedeva l-a informat pe istoricul Iuri Zoria şi pe directorul Institutului de Slavistică şi Balcanistică al Academiei de Ştiinţe al U.R.S.S., Vladimir Volkov, care a făcut apoi demersuri în scopul obţinerii accesului la materialele de arhivă ale Direcţiei care se ocupa de problemele prizonierilor de război, pentru Valentina Parsadanova, membră a comisiei comune de istorici din Uniunea Sovietică şi R.P. Polonă. Înainte de 1989, cei trei istorici au publicat în diverse reviste articole bazate pe noile documente de arhivă descoperite, dar accesul la acestea era posibil doar în baza unei aprobări de la cel mai înalt nivel al autorităţilor sovietice.

O schimbare calitativă de esenţă în domeniul documentării de bază pe tema Katyń-ului, chiar dacă având în principal un caracter indirect, s-a produs abia după publicarea în 1989 a monografiei lui Czesław Madajczyk[9]. Această lucrare a introdus în circuitul ştiinţific o serie de date importante extrase din documentele provenind din arhiva personală a Reichsführer-ului SS, Heinrich Himmler, a secţiei juridice a Ministerului Afacerilor Externe al celui de-Al Treilea Reich, din documentele interne ale Foreign Office-ului referitoare la raportul lui Owen O'Malley, cât şi din materialele legate de şederea la Katyń a secretarului general al Crucii Roşii Poloneze, Kazimierz Skarżyński. Ediţia germană a lucrării menţionate a fost îmbogăţită cu unele materiale din arhivele postsovietice[10].

Un studiu retrospectiv cu privire la stadiul cunoaşterii problematicii Katyń-ului, în perioada premergătoare deschiderii arhivelor din Rusia, a publicat Marek Tarczyński, în numărul inaugural al publicaţiei „Zeszyty Katyńskie" („Caietele Katyń-ului"), editate sub auspiciile Comitetului Istoric Independent pentru Cercetarea Crimelor de la Katyń[11].

Chiar dacă demersurile întreprinse pentru lămurirea unor asemenea aspecte complexe, precum cea a masacrelor de la Katyń, nu au putut fi duse până la capăt, multe dintre acestea rămânând neelucidate şi în ziua de azi, este neîndoielnic faptul că, încă din perioada „Solidarităţii", au fost făcuţi paşi importanţi în direcţia aflării adevărului despre aceste evenimente tragice. Toate aceste aspecte reprezintă, în mod implicit, un exemplu elocvent al rolului pe care mişcarea culturală, în cadrul căreia publicaţiile istoriografice clandestine au jucat un anumit rol, l-a avut în lupta împotriva totalitarismului de stânga de tip sovietic. Evoluţiile ulterioare din perioada post-comunistă au arătat fără tăgadă faptul că, în pofida imenselor dificultăţi, adevărul trebuie să triumfe. El este acuzatorul întregului sistem comunist, a cărui construcţie în U.R.S.S. şi în Europa s-a făcut cu preţul a milioane de victime. Suferinţa popoarelor din Europa de Est în secolul al XX-lea, ca urmare a luptei lor împotriva sistemelor totalitare, trebuie cunoscută pentru a ajuta la constituirea unei memorii democratice. Numai în acest fel se poate realiza o condamnare publică a sistemelor totalitare care au afectat destinul umanităţii.

Note:

1. *Czesław Miłosz* (1911–2004), unul dintre cei mai mari poeţi de limbă polonă, născut la Szetejne, pe teritoriul de azi al Lituaniei. Absolvent al Facultăţii de Drept din Vilnius, beneficiar al unor burse de studii literare la Paris, laureat al Premiului Uniunii Scriitorilor din Vilnius pentru poezie în 1934. La Varşovia ia parte ca scriitor la mişcarea de rezistenţă împotriva naziştilor. La începutul anilor '60 este profesor de literatură polonă şi literaturi slave la University of California din Berkley. Autor al volumelor *Gândire captivă* (apărut şi în limba română, la Ed. Humanitas, în 1999), *Cucerirea puterii*; apoi romanul *Valea Issei* (Ed. Univers, 2000) şi cel de versuri, *Tratat poetic*; eseul autobiografic *Europa natală* (Ed. Univers, 1999). Laureat al premiului Nobel pentru literatură (1980).

2. Vezi pe larg Jarema Maciszewski, *Wydrzeć prawdę (A smulge adevărul)*, Varşovia, 1993; Ghiorghi L. Smirnov, *Uroki minuwszego*, Moscova, 1997 (Apud *Katyń. Dokumenty zbrodni (Katyń. Documentele crimei)*, Vol. 4: *Echa Katyńia kwiecień 1943 – marzec 2005 (Ecoul Katyń-ului: aprilie 1943 – martie 2005)*, Varşovia, Direcţia Generală a Arhivelor Statului, 2006, p. 29).

3. *Inteligencja wobec nowych problemów socjalizmu. Spotkanie Michaiła Gorbaczowa z przedstawicielami polskiej inteligencji (Intelectualitatea faţă de noile probleme ale socialismului. Întâlnirea lui Mihail Gorbaciov cu reprezentanţii intelectualităţii poloneze)*, Varşovia, 1988, p. 89; *Katyń. Dokumenty zbrodni*, vol. 4, p. 29.

4. Valentin Falin, *Politische Erinnerungen (Amintiri politice)*, München, Editura Droemer Knaur, 1993, pp. 414–415.

5. *Pieriestroika i socjalistyczna odnowa – wspólna przepustka w XXI wiek. Wizyta Michaiła Gorbaczowa w Polsce w dniach 11 – 14 lipca 1988r. (Perestroika şi reînnoirea socialismului – bilet comun de liberă trecere în secolul XXI. Vizita lui Mihail Gorbaciov în Polonia, în zilele de 11 – 14 iulie 1988)*, Varşovia, 1988, p. 87.

6. *Katyń. Dokumenty zbrodni*, vol. 4, doc. 102, pp. 459–472.

7. *Katyń. Plenniki nieobjawlennoj wojny*, seria: *Rossija. XX wiek. Dokumenty*, Moskva, 1997, pp. 5–6 (Apud *Katyń. Dokumenty zbrodni*, vol. 4, p. 30).

8. *Katyń. Dokumenty zbrodni*, vol. 4, p. 30.

9. Czesław Madajczyk, *Dramat katyński (Drama de la Katyń)*, Varşovia, 1989.

10. *Idem, Das Drama von Katyn (Drama de la Katyń)*, Berlin, Editura Dietz, 1991.

11. Marek Tarczyński, *Uwagi o stanie badań nad zbrodnią katyńską,(Consideraţii asupra stadiului cercetărilor privind Katyń-ul)*, în „Zeszyty Katyńskie", nr. 1: *Katyń: problemy i zagadki (Katyń: probleme şi enigme)*, Varşovia, 1990, pp. 45–69; *Katyń. Dokumenty zbrodni*, vol. 4, p. 28.

Sursele ilustraţiilor: pp. 9, 12, 21, 22: Cik Damadian, *Bucurescii – 78 desene*, cu o prefaţă de Ion Frunzetti, Ed. Sport-Turism, Buc., 1978; p. 16: „Clipa", An II, Nr. 9/Octombrie 2009, p. 2; pp. 31–32: arhiva autorului; coperta II: Wikipedia; coperta III: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ivan_Krylov.jpg; coperta IV: Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu, *Dicţionarul Scriitorilor Români*, R – Z, Ed. Albastros, Buc., 2002.

Sursele citatelor: coperta II: Nicolae Manolescu, *Istoria critică a literaturii române: 5 secole de literatură*, Ed. Paralela 45, Piteşti, 2008; coperta III: Tudor Arghezi, *Stihuri pestriţe*, ilustraţii de Perahim, Ed. Tineretului, Buc., 1957; coperta IV: Ion Vlad, *Lectura – un eveniment al cunoaşterii*, Ed. Eminescu, Buc., 1977.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Catalog

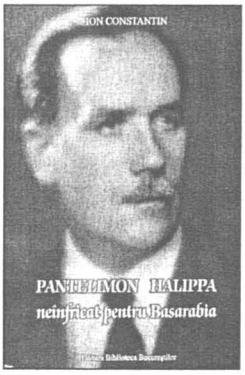

Ion CONSTANTIN, *Pantelimon Halippa neînfricat pentru Basarabia*
Cuvânt înainte de Dr. Florin Rotaru, Editura Biblioteca Bucureştilor, Bucureşti, 2009, 327 p.

Această lucrare prezintă viaţa şi activitatea unuia dintre cei mai proeminenţi luptători pentru cauza basarabeană – Pantelimon Halippa (1883–1979), vicepreşedinte şi apoi preşedinte al Sfatului Ţării, care a votat Unirea Basarabiei cu România, la 27 martie 1918. Volumul a fost realizat pe baza cercetării fondurilor de documente existente la Arhivele Naţionale şi Arhiva Consiliului Naţional pentru Studierea Arhivelor Securităţii (C.N.S.A.S.), în cea mai mare parte inedite. El face parte dintr-un proiect mai amplu, intitulat ***Făuritorii României Mari****, în cadrul căruia ne propunem să prezentăm viaţa şi activitatea unor corifei ai luptei naţionale pentru Marea Unire de la 1918. În cuprinsul lucrării, accentul cade pe perioada recentă şi cea mai puţin cunoscută din viaţa şi activitatea lui Pantelimon Halippa, lupta acestuia pentru a menţine viu interesul faţă de problema Basarabiei în anii regimului comunist din România. [...]* (Autorul)

Ion CONSTANTIN, Ion NEGREI, *Pantelimon Halippa – tribun al Basarabiei*
Editura Biblioteca Bucureştilor, Bucureşti, 2009, 494 p.

„Sunt nespus de fericit că am ajuns să urez în faţa voastră floarea neamului nostru moldovenesc. Fraţii mei! Veacuri întregi noi am umblat rătăciţi unul de altul, de veacuri întregi pe noi ne întind şi ne dezbină vrăjmaşii, de veacuri întregi pământul nostru strămoşesc geme sub jugul străin şi iată acum, după atâtea răzleţiri, după atâţia ani de jale şi suferinţe, ne-am strâns fraţii grămăjoară. O, cine va spune bucuria noastră? Grea a fost soarta noastră crudă, lungă a fost noaptea în care am zăcut, dar cum după noapte răsar zorile şi lumina zilei ia rândul întunericului, aşa şi în viaţa noastră, a neamului moldovenesc, după robie s-a simţit apropierea izbăvirii. Fraţi ostaşi! În voi este toată nădejdea noastră. Ţara se îneacă în lacrimi şi sânge. Vrăjmaşii noştri stau la hotare – vrăjmaşi câtă frunză şi iarbă la spatele nostru şi înăuntrul ţării noastre, dar cei mai mari duşmani sunt în mijlocul nostru. Acesta este neunirea! Fraţii mei, biruiţi acest straşnic duşman şi noi vom birui totul." (20 octombrie 1917, Chişinău. Cuvântul de salut rostit de Pan Halippa la Congresul ostaşilor moldoveni)

Dumitru CONSTANTIN-DAC, *Blestemul pământului*
Editura Agerpress, Bucureşti, 2009, 531 p.

– Numai Dumnezeu poate ierta, căci iertare caută acum şi sufletul meu, iar tu poartă-ţi, supune-te mai departe ursitei, căci tot prin ea ai să realizezi că pământul nu se înalţă la ceruri, el rămâne acolo să hrănească, să chinuiască trupurile ce s-au desprins din el, purtând în veşnicie binecuvântările ca şi blestemele de care-mi aminteai... că Dumnezeu n-are nevoie de el pentru a înălţa sau pedepsi, atâta timp cât porunca lui este unică, supremă, divină...

Carmen FOCŞA, *Strigăte şi semne*
Editura Amurg Sentimental, Bucureşti, 2008, 42 p.

Se risipeşte, iată, un gol tremurător, / Un iad firesc de sunet ce nu se mai repetă / Şi respirări de toamnă se arată şi mă dor / Bătătorind spre noapte cărarea mea secretă. // Doar frigul reclădeşte biserica în care / Un dumnezeu rămâne iar singur o secundă / Cât să-şi aprindă-n palme o stea clocotitoare / Făcând un semn că toamna e încă muribundă. // Cuminţi cornute iarăşi se-ncumetă să pască / Nimicul rumegându-l mereu prea îndelung / Şi odihnindu-şi umbra pe pajiştea lumească / În aurite coarne, vremelnic o împung. (Se risipeşte, iată...)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Ion BRAD, *Întâlniri de taină în Grecia*
Fundaţia Europeană Titulescu, Bucureşti, 2009, 504 p.

Cartea lui Ion Brad e, mai întâi de toate, o carte cinstită. *Ea relatează întâmplările aşa cum s-au petrecut şi nu încearcă să le poleiască, să le facă mai frumoase decât au fost cu adevărat... Era, evident, un ambasador al* României, *al spiritualităţii ei, şi încerca, fără nici un fel de răgaz, să-i convingă şi pe cei pe care-i întâlnea în împrejurări felurite, nu numai diplomatice, că ţara lui e creatoarea şi depozitara unor valori de mare preţ. Dacă ar fi fost numai acest demers al ambasadorului Ion Brad şi tot s-ar putea vorbi despre misiunea lui în ţara unde s-au clădit temeiurile civilizaţiei europene ca despre un exemplu de dăruire în numele unor semnificaţii spirituale vrednice de respect. [...]* (Dan Grigorescu)

Ion CODRU-DRĂGUŞANU, *Peregrinul transilvan*
Editura Pergamon, Bistriţa, 2009, 266 p.

Azi, când apare cu limba de azi, înlăturându-se capriciile filologice din Ardealul acelui timp, e o carte cu totul nouă. Şi, desigur, una din cele mai interesante, mai bogate în idei, în fantezie, în puncte de vedere originale din câte are literatura noastră. Avem astfel bucuria de a învia un scriitor a cărui vervă originală, al cărui pătrunzător spirit de observaţie, unit cu zbenguieli romantice şi cu apucături ironice de care nu e capabil oricine, îi asigură un loc onorabil în literatura noastră mai veche. (Nicolae Iorga)

Jeremy BERNSTEIN, *Albert Einstein şi frontierele fizicii*
Traducere din engleză de Anca Florescu-Mitchell, Editura Humanitas, Bucureşti, 2008, 152 p.

La şcoală, profesorii n-au fost impresionaţi de Einstein: era un copil visător care nu promitea nimic ieşit din comun. Şi totuşi, în el s-a trezit uimirea faţă de lumea din jur – iar de aici un fel aparte de a privi şi înţelege lucrurile la care alţii, din comoditate, nu se mai gândesc. Aceasta e calea prin care a ajuns să răstoarne tot ce ştiau oamenii despre univers.

Marele merit al biografiei scrise de Jeremy Bernstein e că ne aduce în intimitatea gândurilor lui Einstein, parcurge drumul urmat de ideile lui şi, în acelaşi timp, ne apropie de frământările sale omeneşti. (Humanitas)

Michael KEATING, *Noul regionalism în Europa Occidentală. Restructurare teritorială şi schimbare politică*
Traducere de Corina Dobre, cuvânt înainte de Ana Maria Dobre, prefaţă de Michael Keating, Institutul European, Iaşi, 2008, 264 p.

Michael Keating este nu numai profesor de ştiinţe politice şi sociale la Institutul Universitar European de la Florenţa (Italia) şi la Universitatea din Aberdeen (Marea Britanie), ci şi un autor renumit în domeniul ştiinţelor politice europene, remarcându-se prin importanta sa contribuţie la dezvoltarea reflecţiei despre stat, regiuni şi Uniunea Europeană. Domeniile sale de interes sunt democraţia plurinaţională, politicile regionale şi devoluţia în Marea Britanie şi, în perspectivă comparată, regionalizarea şi europenizarea Europei Centrale şi de Răsărit, reforma constituţională în Bosnia sau independenţa Scoţiei şi a altor naţiuni minoritare, precum Ţara Bascilor sau Catalonia. Este co-editor al revistei de specialitate Regional and Federal Studies. (Institutul European)

Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Dezvoltarea Colecţiilor al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Repere

VOX LIBRI

Gabriela TOMA

Vox Libri, revista Bibliotecii Județene „Ovid Densusianu" din Deva, prezintă în paginile sale articole legate de actualitatea culturală și biblioteconomică. Am răsfoit, în acest articol, pentru dvs., câteva numere cu o distanță semnificativă între ele, din 2007, 2008 și 2009.

Una dintre rubricile revistei, „Dialogul ideilor", este o inițiativă salutară a Gabrielei Marcu de a traduce articole apărute în reviste de cultură din afară, respectiv „Francophonie vivante" din Belgia, „Le Dévorant", nu însă toate de aceeași calitate informațională.

Astfel, titlul editorialului din nr. 1 (7) din primăvara 2007, „Poezia: o a treia cale", apărut inițial în „Le Dévorant", semnat de Myriam Hadoux, creează impresia unei demonstrații a poeziei ca o cale de urmat în viață, ca inițiere și profesiune. Aici este vorba despre un gen hibrid tot mai prezent astăzi, situat între proză și poezie, iar autoarea articolului găsește că această a treia cale este proezia (sic!). **Altfel**, în nr. 3 din iarna 2007 putem vorbi despre prezentarea realizată de Joseph Boly la Dicționarul *Bon usage* al gramaticianului francez André Goosse, cel care a continuat în spiritul lui Maurice Grevisse „opera de titan" pentru oferirea de instrumente valoroase ale gramaticii și vocabularului limbii franceze. Aceleași subiecte interesante pot fi citite și în nr. 1-2 din 2008, de data aceasta analizând câteva etimologii franceze, articol semnat de Jean Flamion. Aflăm că diferența evolutivă a francezei și a englezei ar ține de următorul aspect: „pentru englezi, latina este cu adevărat o limbă moartă; pentru noi (n.r. pentru francezi) ea rămâne limba-mamă pe care mai încercăm uneori «s-o curtăm» pentru a primi un nou cuvânt – copil – vreau să spun un bun neologism."

„Profesiune și vocație" este rubrica dedicată unor problematici biblioteconomice actuale precum relațiile publice în bibliotecă, modalitatea de prelucrare a materialelor audiovideo, selecția documentelor în biblioteca publică, sistemul de prelucrare a cărților și atribuirea vedetei de subiect, și de aici încercările repetate de uniformizare. Roxana Monica Bortoș ridică, în nr. 3 din 2007, o întrebare legată de identificarea vedetelor de subiect, în funcție de seriozitatea lecturii prelucrătorului, dând exemplul cărții *Prima civilizație: lumea nu e așa cum credeai*, o carte care traversează, într-un discurs firesc și necesar astăzi, foarte multe discipline. Și cărți – mult mai profunde – care mizează pe sinapse, intersecții și dialoguri între sferele cunoașterii sunt tot mai numeroase. Un alt exemplu pe care îl putem oferi este cazul cărților lui Carlos Castaneda, a căror vedetă de subiect este când yaquis, când literatură americană, când ocultism.

Despre „Ilustrația de carte în Secolul Luminilor" puteți citi în nr. 1 din primăvara lui 2007, unde Doina Ionescu prezintă modificările de recuzită ornamentală, de viniete, frontispicii, chenare în contextul unui nou capitol din istoria omenirii.

În paginile revistei, Camelia Stanciu aduce la lumină documente și subiecte mai puțin cunoscute și deosebit de interesante, cum ar fi cel legat de căsătoriile din parohiile din Alba secolului XIX și începutul secolului XX (nr. 1, din primăvara 2007) sau legat de registrele parohiale, „rapoarte cu privire la numărul populației" și consemnarea deceselor în secolele XVIII–XIX, articolul prezentând și o copie a decesului lui Avram Iancu, înregistrat la Parohia Ortodoxă din Vidra de Sus (nr. 13 din 2009).

Nu lipsesc articolele dedicate bibliofiliei și cărților vechi, pagini ample și documentate ale Denisei Toma, menționăm aici în special prezentarea expoziției *Les Seigneurs du livre*, de la Biblioteca Regală din Bruxelles (nr. 1-2 din 2008).

Numerele revistei găzduiesc prezentări ale bibliotecilor europene de renume precum Biblioteca Lorenziana, Biblioteca Abației din Melk, Biblioteca Națională din Santiago de Chile.

Alături de preocupări legate de trecut sau de perspectivele culturii în noua așezare mondială, revista prezintă și recenzii ale cărților nou apărute pe piața editorială românească, precum și traduceri ale scriitorilor contemporani, Santiago Montobbio de Balanzo din Barcelona, Denise Riley din Anglia. Sunt ilustrate și activitățile cu copiii în bibliotecă și concursurile literare pentru tineri (d.e. *Ferestre deschise*).

Așa cum subliniam și în alt articol, puține sunt revistele de cultură care mai au structura identitară pentru a găzdui în paginile lor tradițiile și obiceiurile poporului român sau portretele marilor duhovnici ai ortodoxiei românești, fără de care am trăi sau chiar trăim exilați sufletește pe tărâmul natal. Am citit cu interes articolul despre Arsenie Boca, în paginile revistei, nr. 3 din iarna lui 2007, pentru a da numai un exemplu, precum și ritualurile agrare și obiceiurile de nuntă.

Trebuie menționat că un astfel de conținut bogat și de referință beneficiază de o formulă editorială lăudabilă.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Calendar

noiembrie 2009

♦ 1 noiembrie 1934. 75 de ani de la naşterea poetului **George Boitor** (1 nov. 1934 – 18 mai 1976)

♦ 2 noiembrie 1784. 225 de ani de la izbucnirea **marii răscoale ţărăneşti din Transilvania**, condusă de Horea, Cloşca şi Crişan

♦ 2 noiembrie 1854. 155 de ani de la moartea lui **Anton Pann**, compozitor, folclorist, poet, psaltist şi tipograf (2 nov. 1796 – 2 nov. 1854)

♦ 2 noiembrie 1869. 140 de ani de la naşterea poetei **Iulia Hasdeu** (2 nov. 1869 – 17 sept. 1888)

♦ 3 noiembrie 1909. 100 de ani de la naşterea actorului **Marcel Anghelescu** (3 nov. 1909 – 22 feb. 1977)

♦ 3 noiembrie 1924. 85 de ani de la naşterea istoricului literar **Paul Cornea**

♦ 3 noiembrie 1954. 55 de ani de la moartea pictorului francez **Henri Matisse** (31 dec. 1869 – 3 nov. 1954)

♦ 4 noiembrie 1954. 55 de ani de la moartea scriitorului suedez **Stig Dagerman** (5 oct. 1923 – 4 nov. 1954)

♦ 5 noiembrie 1909. 100 de ani de la naşterea lui **Octav Şuluţiu**, prozator, critic literar (5 nov. 1909 – 9 feb. 1949)

♦ 6 noiembrie 1879. 130 de ani de la naşterea istoricului literar **Petre V. Haneş** (6 nov. 1879 – 17 apr. 1962)

♦ 6 noiembrie 1914. 95 de ani de la naşterea scriitorului **Alexandru Mitru** (6 nov. 1914 – nov. 1989)

♦ 7 noiembrie 1914. 95 de ani de la naşterea poetului **Ion Bănuţă** (7 nov. 1914 – 30 dec. 1986)

♦ 8 noiembrie 1929. 80 de ani de la naşterea poetului, prozatorului şi diplomatului **Ion Brad**

♦ 9 noiembrie 1929. 80 de ani de la naşterea scriitorului maghiar **Imre Kertész**, Premiul Nobel pentru Literatură, 2002

♦ 9 noiembrie 1989. 20 de ani de la căderea **Zidului Berlinului**

♦ 10 noiembrie 1759. 250 de ani de la naşterea poetului şi dramaturgului german **Friedrich Schiller** (10 nov. 1759 – 9 mai 1805)

♦ 10 noiembrie 1879. 130 de ani de la naşterea lui **Patrick H. Pearse**, poet irlandez (10 nov. 1879 – 3 mai 1916)

♦ 10 noiembrie 1934. 75 de ani de la naşterea poetului **Ovidiu Genaru**

♦ 11 noiembrie 1934. 75 de ani de la naşterea scriitorului **Vasile Rebreanu**

♦ 12 noiembrie 1844. 165 de ani de la moartea fabulistului rus **Ivan Andreevici Krîlov** (2 feb. 1769 – 12 nov. 1844)

♦ 13 noiembrie 1884. 125 de ani de la premiera, la Teatrul Naţional din Bucureşti, a spectacolului cu piesa ***O scrisoare pierdută*** de I. L. Caragiale

♦ 13 noiembrie 1909. 100 de ani de la naşterea lui **Eugen Ionescu**, poet, prozator, critic literar, eseist şi traducător, membru al Academiei Franceze din 1970 (13 nov. 1909 – 28 mart. 1994)

♦ 13 noiembrie 1914. 95 de ani de la moartea lui **Dimitrie Anghel**, poet, prozator, traducător (16 iul. 1872 – 13 nov. 1914)

♦ 13 noiembrie 1974. 35 de ani de la moartea cineastului italian **Vittorio De Sica** (7 iul. 1901 – 13 nov. 1974)

♦ 13 noiembrie 1984. 25 de ani de la moartea poetei şi traducătoarei **Eta Boeriu** (25 feb. 1923 – 13 nov. 1984)

♦ 14 noiembrie 1874. 135 de ani de la naşterea scriitorului **Constantin Sandu-Aldea** (14 nov. 1874 – 21 mart. 1927)

♦ 14 noiembrie 1894. 115 ani de la apariţia, la Focşani, a publicaţiei **„Tribuna liberă"**, printre colaboratori aflându-se Ion Gorun, B.P. Hasdeu, G. Coşbuc, N. Gane şi Iacob Negruzzi

♦ 14 noiembrie 1934. 75 de ani de la naşterea lui **Andrei Brezianu**, prozator, eseist şi traducător

♦ 15 noiembrie 1929. 80 de ani de la naşterea artistului plastic **Gheorghe Boţan**

♦ 15 noiembrie 1939. 70 de ani de la naşterea actorului **Ştefan Sileanu**

♦ 16 noiembrie 1984. 25 de ani de la moartea prozatorului **Laurenţiu Fulga** (2 nov. 1916 – 16 nov. 1984)

♦ 17 noiembrie 1944. 65 de ani de la moartea poetei **Magda Isanos** (17 apr. 1916 – 17 nov. 1944)

♦ 17 noiembrie 1984. 25 de ani de la moartea actorului **Constantin Rauţchi** (22 mai 1934 – 17 nov. 1984)

♦ 18 noiembrie 1924. 85 de ani de la naşterea lui **Iordan Chimet**, eseist, prozator, poet, traducător (18 nov. 1924 – 23 mai 2006)

♦ 18 noiembrie 1924. 85 de ani de la naşterea sculptorului **Camilian Demetrescu**

♦ 19 noiembrie 1919. 90 de ani de la moartea lui **Alexandru Vlahuţă**, poet, prozator, publicist (5 sept. 1858 – 19 nov. 1919)

♦ 20 noiembrie 1869. 140 de ani de la naşterea bibliografului şi bibliologului **Nerva Hodoş** (20 nov. 1869 – 14 nov. 1913)

♦ 20 noiembrie 1934. 75 de ani de la naşterea pictorului **Ovidiu Paştina** (20 nov. 1934 – 8 apr. 2006)

♦ 21 noiembrie 1694. 315 ani de la naşterea lui **Voltaire**, filosof, scriitor iluminist francez (21 nov. 1694 – 29 mai 1778)

♦ 22 noiembrie 1869. 140 de ani de la naşterea scriitorului francez **André Gide**, Premiul Nobel pentru Literatură, 1947 (22 nov. 1869 – 19 feb. 1951)

♦ 22 noiembrie 1869. 140 de ani de la deschiderea cursurilor **Facultăţii de Medicină** din Bucureşti

♦ 22 noiembrie 1939. 70 de ani de la moartea actriţei **Agatha Bârsescu** (9 sept. 1861 – 22 nov. 1939)

♦ 23 noiembrie 1939. 70 de ani de la naşterea criticului literar **Zaharia Sângeorzan** (23 nov. 1939 – 28 nov. 2002)

♦ 24 noiembrie 1814. 195 de ani de la naşterea lui **Matei Millo**, dramaturg, actor (24 nov. 1814 – 9 sept. 1896)

♦ 24 noiembrie 1864. 145 de ani de la naşterea lui **Henri de Toulouse-Lautrec**, pictor, desenator şi litograf francez (24 nov. 1864 – 9 sept. 1901)

♦ 24 noiembrie 1904. 105 ani de la naşterea lui **Nicolae Crevedia**, poet, prozator (24 nov. 1904 – 5 nov. 1978)

♦ 24 noiembrie 1909. 100 de ani de la naşterea poetului **Ion Sofia Manolescu** (24 nov. 1909 – 30 mai 1993)

♦ 24 noiembrie 1919. 90 de ani de la naşterea scriitorului **Nicolae Tăutu** (24 nov. 1919 – 13 iun. 1972)

♦ 26 noiembrie 1929. 80 de ani de la naşterea criticului şi istoricului literar **Ion Vlad**

♦ 27 noiembrie 1884. 125 de ani de la naşterea lui **Vasile Voiculescu**, poet, prozator, dramaturg (27 nov. 1884 – 26 apr. 1963)

♦ 27 noiembrie 1924. 85 de ani de la naşterea poetei **Nina Cassian**

♦ 27 noiembrie 1939. 70 de ani de la naşterea criticului şi istoricului literar **Nicolae Manolescu**

♦ 28 noiembrie 1874. 135 de ani de la naşterea lui **Jean Bart**, scriitor, publicist (28 nov. 1874 – 12 mai 1933)

♦ 28 noiembrie 1919. 90 de ani de la naşterea criticului şi istoricului literar **Cornel Regman** (28 nov. 1919 – 14 iul. 1999)

♦ 28 noiembrie 1949. 60 de ani de la naşterea lui **Corneliu Vadim Tudor**, poet, eseist, publicist, om politic

♦ 29 noiembrie 1924. 85 de ani de la naşterea actorului **Mihai Mereuţă** (29 nov. 1924 – 1 apr. 2003)

♦ 29 noiembrie 1924. 85 de ani de la moartea compozitorului italian **Giacomo Puccini** (22 ian. 1858 – 29 nov. 1924)

♦ 29 noiembrie 1929. 80 de ani de la naşterea pictorului **Ion Gheorghiu** (29 nov. 1929 – 11 dec. 2001)

♦ 29 noiembrie 1989. 20 de ani de la moartea regizorului **Ion Popescu-Gopo** (30 apr. 1923 – 29 nov. 1989)

♦ 29 noiembrie 1994. 15 ani de la moartea scriitorului **Titus Popovici** (16 mai 1930 – 29 nov. 1994)

♦ 30 noiembrie 1874. 135 de ani de la naşterea criticului literar **Paul Zarifopol** (30 nov. 1874 – 1 mai 1934)

♦ 30 noiembrie 1954. 55 de ani de la moartea dirijorului german **Wilhelm Furtwängler** (25 ian. 1886 – 30 nov. 1954)

Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Informare Bibliografică al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Contents

Mihail KOGĂLNICEANU – Speech for the Opening of National History Course at the Mihăileană Academy 2

Eugen Ionescu Centenary

Broken Pages from a Diary 3

Mircea VULCĂNESCU – For Eugen Ionescu 6

Journey on the Danube. The Entering of Prince Carol and Princess Elizabeth in Bucharest in 1869 (II) 10

The School of Little Surgery (I) 11

Bucharest Metropolitan Library – Patrimony 13

History of the Book – P.P. NEGULESCU 14

Contemporary Autographs – *Ion BRAD – 80* 16

The 2009 European Book Days 18

Bucharest Metropolitan Library – Programme for the 2009 European Book Days 19

A Classic Music Afternoon at the Bucharest Metropolitan Library 19

Cristian BOBICESCU – The 2nd LIBER-EBLIDA Workshop on Digitization of Library Material in Europe 20

Dinu ŢENOVICI – European Congress on E-Inclusion. "Technology and Beyond in Public Libraries" 22

EBLIDA – Verbal Statement at the European Commission Public Hearing on Orphan Works 23

Mauro GUERRINI, Giovanna FRIGIMELICA – Libraries in Italy: A Brief Overview (I) 25

Ion CONSTANTIN – Conference *70 Years since the Great Polish Refuge in Romania* 31

– Culture in the Anticommunist Polish Resistance during "Solidarity" 33

Catalogue 36

Gabriela TOMA – VOX LIBRI 38

Calendar – November 2009 39

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA

Str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1

ABIDOR: Tel./Fax: 021 316.36.25

BMB: Tel./Fax: 021 316.83.00/04/05/06

Redacţia: Tel./Fax: 021 316.83.06/Int. 130

E-mail: bibliobuc@yahoo.com / Web: www.bmms.ro

Director: Florin ROTARU

Director artistic: Mircea DUMITRESCU

Redacţia: Ion HOREA (redactor şef), Georgeta FILITTI

Iulia MACARIE (secretar de redacţie), Radu VLĂDUŢ

CUPON

ABONAMENT LA

BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR

Numele .....

Prenumele .....

Adresa .....

Cod..... Telefon.....

Solicit abonarea la revista **BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR** pe o perioadă de ..... luni.

Adresa: Str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1, Cod poştal 010354, Bucureşti.

Anexez chitanţa de plată a sumei de ..... RON în contul dvs.

nr. RO82 RNCB 0072 0497 1003 0001 BCR Sector 1. C.U.I. 10141341.

Asociaţia noastră ABIDOR şi Biblioteca Metropolitană Bucureşti sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociaţiile INTAMEL şi EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicaţie care vă oferă ultimele noutăţi din comunitatea internaţională a bibliotecilor.

Administraţia noastră face, prin plata directă sau prin mandat poştal, abonamente la revista lunară **BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR**. Preţul unui număr este de 2 RON. Preţul unui abonament anual (12 numere) este de 24 RON. Primul an de apariţie: 1998.

Tipărit la Tipografia COPERTEX

Redacţia revistei BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR respectă opţiunile autorilor cu privire la normele ortografice

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

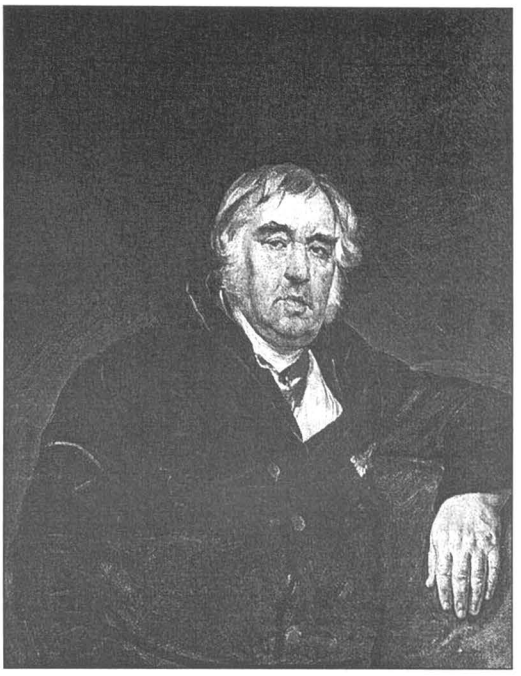

Portret de Karl Briullov

IVAN ANDREEVICI KRÎLOV

1769–1844

165 de ani de la moarte

Prefață la „Fabule“ de Krîlov

Fabulă se chiamă vechea corcitură
Dintre pilda bună şi caricatură;
O minciună blîndă-n care se prefac
Hazurile snoavei scurte-n bobîrnac.
Încă de pe vremea robului Esop,
N-a fost încercată fără tîlc şi scop
Şi întotdeauna, de la el încoace,
Ea în loc de oameni pune dobitoace.
Le dă grai şi slavă, şi dregătorii,
Ca-ntr-un basm anume scris pentru copii,
Arătînd că vite, fiare, tîrîtoare,
Se-nrudesc cu omul, mai cu fiecare;
Că-i fățărnicie şi-ntre animale:
Sînt al Dumneavoastră, sluga Dumitale.

Din poeții droaie, neaoşi sau străini,
Fabuliştii-n lumea toată sînt puțini.
Ca să dai de dînşii, trebuie să sări
Peste cîte două, trei şi nouă țări,
Şi atunci, fumîndu-şi pipa şi tutunul,
Într-un colț de lume dai de-abia de unul.
Genul, cum se zice,-i rar şi greu, şi cere
O întorsătură-n punctul de vedere
Şi prin gluma crudă, spre deosebire,
Fabula-şi petrece firul ei subțire.
Numărînd pe nume, fabuliştii nu-s
Decît cinci sau şase, şi Krîlov e rus…

Tudor Arghezi

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ION VLAD

– 80 de ani –

„Şi Miron Costin şi Mihail Sadoveanu şi Shakespeare au înțeles că Logosul este depozitarul vieții, Cuvîntul transformat în Carte, pentru ca astfel să rămînă în **memoria epocilor** *ce s-au succedat…*

Ce-ar însemna o lume fără cărți sau o lume care ar fi abandonat definitiv acest martor activ, neliniştit şi totdeauna gata să depună în favoarea **întregii istorii,** *nu doar pentru momentul cînd a fost gîndită şi tipărită?...*

Avem, aşadar, datoria să păstrăm Cartea; ea este memoria noastră peste veacuri, iar creația are datoria s-o reînnoiască într-o constantă afirmare a umanismului nou care dă fizionomia existenței noastre sociale şi spirituale.“

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro